

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

UMIJEĆE KAKO SE U DUHOVNOME ŽIVOTU OKORISTITI VLASTITIM POGREŠKAMA

Giuseppe Tissot

**UMIJEĆE KAKO SE U DUHOVNOME ŽIVOTU OKORISTITI VLASTITIM
POGREŠKAMA
po nauku svetog Franje Saleškog**

Naslov originala:

Giuseppe Tissot, "L' arte di trarre profitto daile propi-je colpe secondo s. Francesco di Sales"

Šesta edizione, Torino 1940.

Imprimatur: 1. 06. 1897.god. San Benigno Canavese,
Mons. Andrea Ciochetti

Sadržaj

Predgovor

Sveti Franjo Saleški i Pohođenje

Sestre Marijina Pohođenja u svijetu i Hrvatskoj danas

**UMIJEĆE KAKO U DUHOVNOME ŽIVOTU ISKORISTITI VLASTITE
POGREŠKE
po nauci svetog Franje Saleškog**

PRVI DIO

Prvo poglavlje: NE ČUDITI SE VLASTITIM GRIJESIMA

1. Ljudska bijeda. Dokle god budemo nosili sebe same, nećemo nositi ništa što ima veliku vrijednost
2. Bez posebne povlastice nemoguće je izbjeći sve lake grijeha
3. Napredak u savršenosti je polagan i ometan je padovima
4. Bolesti srca, kao i tjelesne bolesti, dolaze na konju i trkom, a odlaze pješice
5. Da bismo se savršeno učvrstili u Bogu potrebne su dvije stvari
6. Svetije osobe nisu s manje mana, nego one koje imaju više hrabrosti
7. Pad, pa i onaj težak, ne treba izazvati čuđenje
8. Nakon pada ne smijemo ostati iznenađeni ili ravnodušni nego moramo odmah ustati

Drugo poglavlje: NE UZNEMIRIVATI SE KAD VIDIMO VLASTITE GRIJEHE

1. Dva znaka dobre i loše žalosti
2. Znakovi duše koja se uznemiruje nakon padova
3. Dušama koje padaju u nesavršenosti preporuča se strpljivosti
4. Mir koji je potreban očuvati u padovima
5. Mirno i hrabro se žalostiti zbog vlastitih pogrešaka
6. Učinci krive poniznosti
7. Uznemirenost i nemir proizlaze najviše iz oholosti
8. Preveliko cijenjenje samog sebe je razlog da smo nestrpljivi i uznemireni
9. Nakon pada potrebno je popraviti vlastito srce blago i samilosno

10. Primjeri blagog i ustrajnog popravljanja
11. Izbjegavati nemir kako bismo se lakše odrekli grijeha
12. Kako je sv. Franjo Saleški očitovao žalost zbog lakih grijeha, a da se uopće nije uznemirivao

Treće poglavlje: NE OBESHABRITI SE VIDEĆI VLASTITE GRIJEHE

1. Nije treba nikad očajavati, jer je nada ona koja spašava dušu od životnog brodoloma
2. Dvostruka đavolska taktika prema dušama
3. Kako duša poslije pada u grijeh, pada i u obeshabrenje. Savjeti p. de la Colombiera
4. U pravi čas Crkva našem obeshabrenom stoljeću predstavlja naučitelja, koji ohrabruje u pravom smislu te riječi
5. Da ne bismo pali u malaksalost, potrebna je hrabrost u svim kušnjama
6. Božje srce je uvijek široko i spremno na praštanje
7. U životnim borbama pobijedit će onaj tko je spreman uvijek se boriti
8. Pad, pa i težak, ne sprječava napredak u pobožnosti
9. Vrijeme provedeno u grijehu, pa čak ako je i dugo, nije dostatan razlog za obeshabrenje
10. Strah zbog slabosti mora biti ublažen veoma čvrstim pouzdanjem u Boga
11. Tko se utječe Mariji ne smije nikada očajavati

DRUGI DIO

Prvo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE POGREŠKE TAKO DA SE PONIZIMO SPOZNAVAJUĆI VLASTITO NIŠTAVILO IMALENOST

1. Bog nam dopušta da izvučemo dobro iz zla
2. Okoristiti se vlastitim grijesima tako da napredujemo u poniznosti
3. Poniznost je temelj svih kreposti kao što je oholost začetak svih grijeha
4. Grijesi su kao prozori kroz koje se rasvjetljuje naša bijeda
5. Tri šibe koje dobri pastir upotrebljava sa svojim ovcama
6. Poniznost se hrani patnjama koje nam pribavljaju nesavršenosti
7. Neki grijesi su manje teški od oholosti i služe da je izliječe
8. Bolje grijeh popraćen poniznošću nego nevinost popraćena ohološću
9. Težina oholosti i dobročinstva nesavršenosti
10. Sjećanje na naše grijehe je moćni lijek protiv oholosti
11. Zahvalnost prema Bogu je drugi plod sjećanja na grijehe koji su oprošteni
12. Samilost prema slabostima drugih je još jedan je plod poniznosti, koji se rađa iz sjećanja na grijehe

Drugo poglavlje: ISKORISTITI GRIJEHE TAKO DA LJUBIMO VLASTITO NIŠTAVILO I MALENOST

1. Moći upoznati i ljubiti vlastitu bijedu i niskost je velika milost
2. Ljubiti vlastitu niskost znači ljubiti istinu
3. Ljubav prema poniženjima približava nas Utjelovljenoj Riječi
4. Ljubiti poniženja je sigurno sredstvo da se postigne poniznost
5. Duša koja umije izvući korist iz poniženja može preteći drugu dušu manje sklonu pogreškama

6. U dvojbi oko naše krivnje, bolje je se prikloniti više ponižavajućoj stvari, kao više zaslužnijoj
7. Izvanjska nevrjednost i malenost uvećava vrijednost i cijenu nutarnje
8. U vježbi poniznosti potrebno je očuvati istinu i ljubav
9. Kako i poglavari mogu izvući korist iz poniženja
10. Radovati se da smo prezreni i ponašati se poput apostola
11. Grešna duša toliko se više sviđa Bogu koliko se smatra slabom
12. Kako poniženje uvećava krepost poniznosti

Treće poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA

1. Problem grijeha se rješava Božanskim milosrđem
2. Kardinal Pie primjenjuje na samog Boga peto blaženstvo
3. Kako nas mnoštvo naših grijeha mora dovesti da se više nadamo Božjem praštanju
4. Blago Božje umijeće, odvojiti grijeh od grešnika, spašavajući grešnika, a uništavajući grijeh
5. Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni
6. Objave Srca Isusova oživljuju pouzdanje u grešniku
7. Pater de la Colombiere potiče na pouzdanje dušu opterećenu grijesima

Četvrto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA (nastavak)

1. Naša bijeda je prijestolje Božanskog milosrđa
2. Naša bijeda je razlog da ne sumnjamo u Božju ljubav
3. Najveća bijeda zaslužuje najveće milosrđe
4. Primjene teksta svetog Pavla: "Rado ću se hvaliti još više svojim slabostima"
5. Koliko duhovni vođe moraju činiti da povrate pouzdanje
6. Sveti Franjo Saleški poučava ispovjednike kako prihvatiti grešnike
7. Ljubaznost svetog Franje Saleškog s grešnicima

Peto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE UČVRŠĆUJUĆI SE U USTRAJNOSTI

1. Iskustvo naših padova čini nas razboritijim
2. Padovi nas uvjeravaju nadasve da izbjegavamo grešne prilike
3. Vjernost sredstvima ustrajnosti, koje savjetuju sveti Ivan Zlatousti i sveti Epifanio
4. Vjernost sredstvima ustrajnosti po svetom Franji Saleškom
5. Salomonov pad podsjeća nas na našu slabost i zlobu naših neprijatelja
6. Nije potrebno osjetiti u sebi hrabrost i snagu: dovoljno je nadati se da ćemo ih imati kad su nam potrebni
7. Ako bismo bili i najsavršeniji morali bismo se smatrati nesavršenima
8. Sjećanje na grižnju savjesti i trpljenje uzrokovane grijesima su valjana pomoć protiv napasti

Šesto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE DA TAKO POSTANEMO REVNIJI

1. Ponizna ispovijed naših grijeha ih preobražuje u zasluge
2. Ispovijed i pokora čine čovjeka beskrajno više dostojnim časti, nego li gaje grijeh činio dostojnim prezira

3. Čudesni učinci pokajanja za grijeha
4. Osjećaji prikladni da se ohrabri pokornik sjećajući se svojih grijeha

Sedmo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE ČINEĆI ZADOVOLJŠTINU

1. Naše pogreške su izvor velike poniznosti i obilne zadovoljštine
2. Potrebno je slijediti svece koji su se hrabro dizali nakon padova
3. Kako Spasitelj zna mijenjati u milosti bijede pokajanog grešnika
4. Suze pokore su sredstvo da se nadoknadi izgubljeno vrijeme
5. Primjer svete Marije Magdalene, koja je kraljica raskajanih grešnika
6. Sveta Marija Magdalena kraljica pravednika

Osmo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA SE UDVOSTRUČI POBOŽNOST PREMA PRESVETOJ DJEVICI MARIJI

1. Marija, luka brodolomaca iz Isusovih ruku primi obraćenu Magdalenu
2. Isus, posrednik kod Oca, učinio je Mariju za posrednicu kod sebe samog
3. Marija, nova Estera, opunomoćenica kod Božanskog Milosrđa
4. Često se Marijino ime čini djelotvornijim od Isusovog imena
5. Ganutljiva razmišljanja teologa Kristofora de Vega o Marijinom milosrđu
6. Sveti Bernard, sveta Brigita, sveti Franjo Saleški pozivaju nas da se uteknemo Mariji
7. Usporedba dvostrukog otkucaja srca primijenjena na Isusa i Mariju
8. Utješne riječi svetog Ignacija, svetog Bonaventure, svetog Petra Damjanskog i svetog Grgura Nazijanskog o Marijinom milosrđu
9. Razlog zbog kojeg je Marija posebna zaštitnica grešnika
10. Marija, utočište grešnika, ne propušta ništa kako bi postigla njihovo obraćenje
11. Molitva zahvale Mariji jednog grešnika

Popis literature

Predgovor

Poštovani čitatelju imaš u ruci jednu malu, ali vrijednu knjižicu. Ona je djelo p. Josipa Tissotia, generalnog upravitelja družbe misionara svetog Franje Saleškoga, koji je umro prije više od jednog stoljeća, 02.08.1894. Knjižica p. Tissotia je u prvoj polovini dvadesetog stoljeća u cijeloj katoličkoj Crkvi postigla dosta veliki uspjeh, izlazila u više izdanja i prevedena je na mnoge jezike. Izvorno je napisana na francuskom jeziku. Mi smo slučajno došli do 6. talijanskog izdanja i preveli ga na hrvatski jezik.

Sveti Franjo Saleški, a i njegov duhovni sin p. Josip, na jedan gotovo neponovljiv način vode dušu u otajstveni svijet duhovnog života do onih dubina gdje pogreške, nesavršenosti i sami grijesi, ne gubeći ništa od njihove rugobe, mogu biti veliki poticaj za rast u duhovnom životu, pogotovu u poniznosti i povjerenju u Božje milosrđe, te zagovor Blažene Djevice Marije. Knjiga je pisana prije sto godina, pa se to odmah i primijeti po njenom stilu, ali sadržaj ostaje trajno aktualan i može pomoći mnogima da dublje i bolje shvate jednu od najtežih problematika čovjeka i jedan trajni problem koji se javlja u duhovnome životu, sve do vrhunaca mistike i svetosti.

Drugi vatikanski koncil u Konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu, "Radost i nada", kaže: "Tako je čovjek u samom sebi podijeljen. Zbog toga čitav ljudski život, pojedinaca i skupina, pruža sliku dramatične borbe između dobra i zla, između svijetla i tame. Štoviše,

čovjek otkriva da je nesposoban da sam od sebe uspješno suzbija nasrtaje zla, tako da se svatko osjeća kao okovan u verigama. No sam je Gospodin došao da oslobodi čovjeka (...) A sam grijeh umanjuje samoga čovjeka sprečavajući ga da postigne svoju puninu. U svijetlu te objave nalaze svoj konačni razlog i uzvišeni poziv i duboka bijeda što je ljudi doživljavaju."

Dostojanstvo čovjeka i njegova bijeda su dvije stvarnosti prisutne u svakom pojedincu. Svi oni koji govore o čovjeku, uče druge ljude mudrosti ili sami hode na duhovnome putu za Isusom Kristom, a nisu svjesni tih obadviju dimenzija, pristupaju ideološki čovjeku, ne osvjetljaju u cjelovitosti istinu o ljudskoj duši i mogu pasti u velike zablude i razočaranja.

Ova knjižica nas na jednostavan i dubok način uči mudrosti, nažalost danas malo prisutnoj i u crkvenim krugovima, kako sama bijeda može postati prilika za duhovno obogaćenje i rast u dostojanstvu slobode sinova Božjih u Isusu Kristu. Neka objavljivanje ove knjižice pomogne svim vjernicima u rastu sinovskog pouzdanja u Boga i Majku Božju. Mi smo pregledali i usporedili prijevod s talijanskim i u tome nastojali da tekst što vjernije odgovara izvorniku.

Sv. Franjo Saleški rođen je 21. kolovoza 1567. godine u dvorcu grofova Sales u Savoiji (Francuska) u obitelji s trinaestero djece. Već u jedanaestoj godini probudila se u njemu želja da postane svećenik, no njegov otac je za njega imao sasvim druge planove. S petnaest godina ga šalje u Pariz na studij filozofije i teologije, a u Padovi je doktorirao crkveno i građansko pravo. Nakon studija na veliko iznenađenje svoga oca koji mu je već bio izgradio odvjjetničku karijeru, odlučio je postati svećenikom. U vrijeme kalvinističke krize s uspjehom radi na obraćenju kalvina. Zahvaljujući njemu preko 70 tisuća osoba se vratilo na katoličku vjeru, a 1602. godine postaje biskupom Ženeve. U svom misijskom i svećeničkom poslanju pisao je razne letke i brošure, kojima je ljude poticao na vjeru. To su bile prve novine njegova vremena. Napisao je više asketskih i mističnih dijela, među kojima su najpoznatija "Uvod u pobožni život" i "Rasprava o Božjoj ljubavi".

Sv. Franjo je od Boga bio obdaren velikom ljubavlju i poštovanjem prema dušama, te finom pronicljivošću u duše i duhovni život, pa se zbog toga odlikovao kao odličan duhovni vođa i učitelj.

Zajedno sa sv. Ivanom Franciskom de Chantal utemeljio je kontemplativni red Pohođenja Marijina u Annecy-u. Pohođenje je ustanovljeno kao redovnička zajednica s trajnom klauzurom i vječnim zavjetima. Kao biskup blagoslovio je prve tri sestre i predao im nacrt Konstitucija. Često je dolazio svojim kćerima, redovnicama Pohođenja i bio im na raspolaganju kao učitelj, duhovni vođa i nadasve primjer svetog života. Želio je da njegove sestre usvoje duh Pohođenja koji se sastoji u velikoj poniznosti i blagosti prema Bogu i bližnjemu. Sv. Franjo Saleški je primao u Kongregaciju sve osobe bez obzira na dob, socijalni položaj i uvjete tjelesnog zdravlja. Najvažnije mu je bilo da osoba ima zdrav duh i čvrstu volju živjeti u poniznosti i ljubavi Božjoj. Po njemu, prava kći Pohođenja prebiva sama u sebi s Isusom, šutljiva u nutrini i poput Marije nosi Isusa skrivenog u sebi. "Pohođenje je rođeno iz ljubavi, kroz otvor Spasiteljevog probodenog Srca!"- govorio je sv. Franjo. Poniznost i ljubav su posebna karizma pohođenja. To su dva krila koja vode savršenstvu Božanske ljubavi.

Sv. Franjo Saleški umro je 28. 12. 1622. godine u Lyonu, a njegovi posmrtni ostaci preneseni su u Annecy, prvi samostan Pohođenja. Papa Aleksandar VII. 1665. godine proglasio ga je svetim, papa Pio IX. 1877. godine naučiteljem Crkve, a papa Pio XI. 1923. godine zaštitnikom novinara.

p. Miljenko Sušac s.m.m. - misionar monfortanac

**UMIJEĆE KAKO SE U DUHOVNOME ŽIVOTU OKORISTITI
VLASTITIM POGREŠKAMA
po nauci svetog Franje Saleškog**

PRVI DIO

Prvo poglavlje: NE ČUDITI SE VLASTITIM GRIJESIMA

1. Ljudska bijeda. Dokle god budemo nosili sebe same, nećemo nositi ništa što ima veliku vrijednost

To što se pali čovjek ne može naviknuti na vlastitu bijedu, za njega je istovremeno i čast i muka. Princ kojemu je oduzeta vlast i koji je upropašten zbog grijeha praroditelja, čuva uvijek u dubini srca osjećaj urođene plemenitosti i nevinosti koja je trebala biti njegova baština i zato kod svakog pada jedva jedvice uspije uzdržati krik iznenađenja, kao da mu se dogodila neka teška nesreća. On izgleda kao Samson koji je izgubio svu snagu, jer mu je izdajnička ruka odrezala kosu. "Ustani!" - viču mu - "Dolaze Filistejci!" On se diže, umišljajući da će kao i uvijek zastrašiti neprijatelje, ali nije svjestan daje izgubio prvotnu snagu.

Koliko god plemenito bilo korijenje tog spremnog protivljenja vlastitom padu, njegovi plodovi su odveć gorki da ne bi bili odmah voljni da ga suzbiju, i kako ćemo vidjeti, obeshrabrenje, koje upropaštava tolike duše, otvara sebi potih put po toj zbunjenosti koja prati pad. Stoga nas sveti Franjo Saleški želi odmah zaštititi od takve opasnosti. Po primjeru uzvišenih naučitelja i prosvijetljenih mudraca, sveti biskup uvijek očituje veliku samilost prema ljudskoj slabosti: "O ljudska bijedo, ljudska bijedo" - govorio je ponavljajući - "kolikim slabostima smo okruženi!... I što drugo možemo činiti sami po sebi nego grijesiti?"

U tim riječima kao i u svim njegovim spisima osjećamo, da ga je visina savršenosti koju je dostigao, osposobila da se dublje zagleda u ponor bijede koju je u nama prouzrokovao istočni grijeh. On je to imao u vidu sa svim dušama koje je morao duhovno voditi i nije se umarao neprestano ih podsjećati na tu tužnu stvarnost palog čovjeka: "Kažete mi" - pisao je jednoj gospođi - "da živite s tisućama nesavršenosti. Istina je, moja draga kćeri, ali možda zato što se ne trudite da ih umrtvite iz dana u dan? Uostalom, istina je također da sve dotle dok ćemo biti u ovom smrtnom i propadljivom tijelu, uvijek će nam nešto nedostajati".

"Jadikujete," - kaže drugdje - "jer unatoč želji za savršenstvom koju imate da se pročistite u Božjoj ljubavi, u život uvijek vam se umiješaju nesavršenosti i pogreške. Odgovaram vam da nikada neće biti moguće u potpunosti odreći se sebe samih, dok smo na zemlji. Potrebno je podnositi same sebe dotle dok se Bogu svidi pozvati nas u Nebo i sve dok se vučemo nećemo, uistinu, donijeti ništa dragocjenoga... Opće je načelo, da u ovom životu nitko neće biti toliko svet da ne bi bio podložan nesavršenostima!".

2. Bez posebne povlastice nemoguće je izbjeći sve lake grijeha.

I vjera nas uči, da zle sklonosti, barem u korijenu, ostaju u nama sve do smrti i da nitko ne može bez posebne milosti, koju Crkva prepoznaje u Djevici Mariji, izbjeći sve lake grijeha. Barem ne one nesvojevoljne. Vrlo često zaboravljamo u praksi tu dvostruku istinu i bit će korisno čuti kako je razlaže naš svetac svojim neponovljivim načinom govora: "Ne vjerujemo da možemo živjeti bez nesavršenosti dok smo na zemlji; jer i predstojnici i podložnici, svi smo ljudi, i svi moramo, stoga biti uvjereni u tu istinu, kako se ne bismo čudili kad primijetimo da smo podložni nesavršenostima. Božanski Učitelj nam je zapovjedio ponavljati

svaki dan ove riječi iz molitve "Oče naš": 'Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim', a zapovijed ne dopušta iznimke, jer svima nama potrebno ju je vršiti."

"Sebeljublje može biti umrtvljeno, ali ne ubijeno i s vremena na vrijeme, ovisno o prilici, baca van svoje mladice, koje dokazuju da biljka, iako je odrezana u korijenu nije u potpunosti iskorijenjena. Ne trebamo se čuditi da uvijek ponovno otkrivamo sebeljublje, jer se ono nikad ne da iskorijeniti. Katkad se ponaša poput lisice, koja se pravi da spava, a poslije odjedanput nasrne na kokoši. Stoga gaje potrebno stalno nadgledati te strpljivošću i blagošću se zaštititi od njegovih nasrtaja. Ako nas ipak ponekad rani, bit će dovoljno da se odrekemo onoga na što nas je sebeljublje navelo da kažemo i ne odobriti ono na što nas je navelo da učinimo, i bit ćemo izliječeni...". Da, izliječeni, ali samo za izvjesno vrijeme, dok se ne očituju nove slabosti, jer dodaje naš svetac "nećemo od njega nikada biti savršeno izliječeni, nego samo u Raju." Za vrijeme ovog života, koliko god čvrsta bila naša dobra volja, "potrebno je pomiriti se da pripadamo ljudskoj naravi, a ne anđeoskoj" i živjeti prema izričaju poznatog askete, kao duhovne osobe, koje ne mogu biti izliječene do kraja.

3. Napredak u savršenosti je polagan i ometan je padovima

Sveti Franjo Saleški preporučuje iskustvenu spoznaju vlastitih slabosti, posebno dušama koje čine prve korake na putu nutarnjeg savršenstva zbog tog što ih njihovo neiskustvo čini podložnijima obeshrabrenju nakon padova zbog kojih podnose tolike žalosne posljedice. "Uznemiriti se, obeshrabriti se, kad padnemo u grijeh," kaže sveti autor "znači ne poznavati sebe same" Slušajmo s koliko finoće i dobrote naš sveti naučitelj hrabri i poučava te duše: "Kažete mi da još uvijek živo osjećate uvrede. Ali, moja draga kćeri, što podrazumijevate pod riječju još? Niste li baš mnoge od ovih neprijatelja već nadvladali? Nemoguće je da tako brzo zagospodarite vašom dušom i da njome uspijevate ovladati kod prvog pokušaja. Zadovoljite se da s vremena na vrijeme izvojujete malu pobjedu nad strašću, vašom neprijateljicom."

"Nesavršenosti će nas pratiti sve do groba. Ne možemo hodati, a da ne dodirujemo zemlju i ako sjedne strane ne smijemo sjesti na zemlju da se ne zablatimo, s druge strane ne smijemo očekivati od sebe da letimo, budući da smo još pilići bez perja".

"Strelice što lete danju (Psalam 90,6) su samo slike različitih nada i zahtijeva, koje imaju duše željne savršenstva da odmah dostignu svetost. Katkad ima onih koje teže ni više ni manje nego da budu u kratkom vremenu majke Terezije, Katarine Sijenske ili Đenovske. To je sigurno dobro, ali recite koliko vam je vremena potrebno da postignete taj stupanj svetosti? - Ako je moguće u tri mjeseca. - Dobro kažete, ako je moguće, jer drugačije biste se mogli grdno prevariti."

4. Bolesti srca, kao i tjelesne bolesti, dolaze na konju i trkom, a odlaze pješice

"Sveti Pavao se savršeno obratio i pročistio u jednom času, a tako i sveta Katarina Đenovska, sveta Pelagija i neke druge duše. Ali ta vrsta čišćenja je nadnaravni, čudesni i izvanredni dar u redu milosti kao i uskrišenje mrtvih u naravnom redu, tako da ga, dakle, ne trebamo redovito zahtijevati. Redovito čišćenje, bilo tjelesno bilo duhovno, događa se malo po malo, postepeno, mukotrпно i dugotrajno napredujući na tom putu.

Anđeli koje je Jakov vidio u snu imali su krila, ipak nisu letjeli. Uzlazili su i silazili po stubama na običan način, stepenicu po stepenicu. Duša koja se uspinje iz grijeha na pobožnost slična je zori koja što više napreduje, ne rastjeruje tmine ujedan čas, nego malo po malo. Ozdravljenje koje se polagano odvija, po onoj mudroj izreci je sigurnije. Bolesti bilo tjelesne, bilo duhovne dolaze na konju i trkom, a odlaze pješice i polagano."

"Potrebno je dakle biti strpljiv i ne misliti da se može ozdraviti u jednom danu od tolikih zlih navika na koje smo naviknuti zbog pomanjkanja skrbi i brige za očuvanja

duhovnoga zdravlja". Zato svetac zaključuje da "ne smijemo se čuditi kad zbog naše slabosti još padnemo u mnoge pogreške."

5. Da bi se savršeno učvrstili u Bogu potrebne su dvije stvari

Sveti Franjo Saleški je htio da se nijedna duša, ma kako savršena, ne čudi sebi samoj poslije pada, i svojim najsavršenijim redovnicama je ponavljao: "Čemu se čuditi, ako se katkad spotaknemo?" "Blagdan očišćenja nema osmine. Svi moramo činiti ove dvije odluke iste važnosti: pomiriti se kad primijetimo da u našem vrtu raste loša trava i biti hrabar te vidjeti da je čupaju ili još bolje, da je mi sami čupamo, jer je plod sebeljublja, koje neće umrijeti sve dok mi živimo". "Vidim suze jadne sestre, ali mi se čini da sve naše nevolje nastaju samo zato što zaboravljamo opomene svetaca, koji nam govore da svaki dan moramo biti svjesni da moramo početi iz početka naše napredovanje u savršenosti. Kada bismo više o tom razmišljali, uopće se ne bismo čudili što u nama nalazimo bijedu i pogreške koje treba popraviti".

"Pitate me kako ćete učvrstiti svoju dušu u Bogu, da je više ništa ne može odvojiti ni otrgnuti. Potrebne su dvije stvari: umrijeti i doći u Nebo. Samo nakon ovog neće biti više odvajanja i vaša će duša biti nerazdvojivo povezana i sjedinjena s Bogom."

6. Svetije osobe nisu s manje mana, nego one koje imaju više hrabrosti

Ništa nije utješnije od ovih savjeta, naročito za one duše koje se istinski žele svidjeti Bogu i povezati se s Njim u potpunosti najužim vezama. One lako vjeruju da su im nedostaci i nevjernosti, koje im promaknu manje oprostive nego drugima, a dostatne da prouzrokuju čuđenje. To nije misao duhovnih učitelja: "Padovi" - kaže p. Grou- "često se događaju zbog žurbe, trčanja i žara koji nas vuče te nam to ne dozvoljava da budemo obazrivi. Plašljive duše i previše obzirne, koje žele uvijek gledati gdje spuštaju noge, koje se svaki čas vrte i uvijek nanovo okreću da izbjegnu krive korake, koje se toliko boje da se uprljaju, ne napreduju tako brzo kao druge i često ih smrt iznenadi na pola puta. Nije istina da su svetiji oni koji čine manje pogrešaka, nego oni koji imaju više hrabrosti, velikodušnosti i ljubavi, oni koji se više trude, koji ne strepe neprestano da će se spotaći i koji napredujući ne boje se pasti i malo uprljati, ali nadasve paze da napreduju."

Sveti Ivan Zlatousti je rekao istu stvar drugim riječima: "Sve dotle dok je vojnik u okršaju nitko, ma kako bio krut ili neuk u ratnim vještinama, neće ga moći okriviti što je ranjen i što je ponekad ustuknuo; jer samo onaj tko ne ide u borbu neće biti ni ranjen, a lakše je da bude ranjen onaj koji se sa žarom bori protiv neprijatelja."

7. Pad, pa i onaj težak, ne treba izazvati čuđenje

Treba li ista razmišljanja primijeniti i na smrtne grijeha i reći grešnim dušama da se ne čude padovima koji im oduzimaju Božje milosti? Sveti Franjo Saleški upotrijebit će prema njima isti govor kojeg upotrebljava prema velikodušnim dušama, kojima se obraćao sve dosad. Poslušajmo: "Moj dragi Teotime, i sama nebesa se zapanjuju, njihova vrata se tresu, a anđeli gorko plaču nad ponorom bijede ljudskog srca, koje ostavlja najmilije dobro da se prilijepi uz tako jadne stvari. Jesi li ti ikada vidio onu malu i čudesnu pojavu, koju svatko pozna, a kojoj svi ne znaju razloga? Kada se otvori bačva koja je do vrha puna, vino neće poteći prije nego što odozgo uđe zrak. To se međutim ne događa bačvama koje nisu pune. Čim se takva bačva otvori, odmah teče vino. Tako je i s našom dušom. Koliko god ona u ovom smrtnom životu bila puna Božje ljubavi, nikad nije toliko puna da u nekoj napasti ta ljubav ne bi mogla isteći. Sasvim je druga stvar tamo gore u Nebu. Tada će slasti Božje ljepote obuzeti sav naš razum, a naslade njegove dobrote ispunit će svu našu volju, tako da u

našoj duši neće postojati ni najmanji djelić koji neće ispuniti punina njegove ljubavi. Ništa više na svijetu, ma koliko bilo privlačno, neće više nikad moći izvući ni jednu jedinu kap toga dragocjenog napitka Božje ljubavi, ništa više i nikada neće moći iz nje isteći. Bit će beskorisno, da se, kao ono u bačvi, odozgo pusti zrak, tj. da se naš razum prevari, nadmudri ili zastrani, bit će naprosto nemoguće jer, on će biti potpuno obuzet promatranjem najviše istine.". Shvatili smo: pad u grijeh, i onaj teški, mogao bi izazvati čuđenje samo u Nebu, gdje je to nemoguće. Ali ovdje na zemlji ne trebamo se čuditi više nego kad vidimo kako tekućina izlazi iz otvorene posude.

8. Nakon pada ne smijenio ostati iznenađeni ili ravnodušni nego, moramo odmah ustati

O, kako bi mi bili strpljiviji i ljubazniji prema braći, kada bi dobro promislili o ovim stvarima! Kako bismo se trudili nasljedovati nepomućenu strpljivost Onoga, koji prije nego je ovlastio apostole da otpuštaju grijehe, preporučio im je da opraštaju ne samo sedam puta, nego sedamdeset puta sedam! Očito je ipak, da nas ova naša dobrostivost u našim i tuđim nedostacima ne smije poticati da na njih gledamo ravnodušno, jer druga je stvar ne čuditi se padu, a druga je ne gnušati se nad njim, ne ispravljati ga i ne nadoknaditi. Tako seljak, ne čudi se ako vidi da na njegovoj njivi raste korov, ali je li možda zbog toga manje marljiv da ga iskorijeni? Stoga nakon što je rekao: "Ako sagriješite, ne trebate se uopće čuditi", čak ako se radi i o smrtnim grijesima, i "kada bismo dobro znali što smo, umjesto da se čudimo što smo pali, čudili bismo se kako još možemo stajati na nogama!", sveti Franjo Saleški nam preporuča odmah da "ne ležimo i da se ne valjamo u blatu u koje smo upali", i dodaje "ako nas zbog oluje boli želudac te imamo vrtoglavicu, ne smijemo se čuditi, nego se odmah oporaviti, prikupiti snagu i ohrabriti se da bolje radimo".

"Pridigni, dakle, blago svoje srce kad pogriješiš, ponizi se pred Bogom spoznajući svoju bijedu i ne čudi se što si pala. Kakvo je čudo to što je nemoć nemoćna, slabost slaba, bijeda kukavna? Ipak iz sve duše zamrzi uvredu kojom si uvrijedila Boga, pa hrabro i pouzdavajući se u Njegovo milosrđe ponovno kreni stazom kreposti, što si je bila ostavila!". Ovaj posljednji odlomak nam daje do znanja prilično jasno, koje bi najzdravije raspoloženje umjesto čuđenja trebalo slijediti nakon pada. Govoriti ćemo o tome nadugo u drugom dijelu ove knjige. Sada nakon što smo ustvrdili da nas pogled na naše nedostatke ne treba čuditi, pokazat ćemo da nas ne smije ni uznemiriti.

Drugo poglavlje: NE UZNEMIRIVATI SE KAD VIDIMO VLASTITE GRIJEHE

1. Dva znaka dobre i loše žalosti

"Žalost po Bogu," kaže sveti Pavao, "rađa spasonosnim obraćenjem; a žalost svijeta rađa smrću" (usp. 2 Kor 7,10). Žalost, dakle, može biti dobra i zla, prema raznim učincima što ih rađa u nama. Ona u nama ipak proizvodi više zlih, nego dobrih učinaka, jer samo su dva dobra, tj. milosrđe i pokora, dok zlih ima šest: duhovna bol - tuga, lijenost, srdžba, ljubomora, zavist i nestrpljivost. Zbog toga Mudrac kaže: žalost ubija mnoge, a ne donosi nikakvu korist, jer uz ova dva dobra potoka, koja se rađaju iz njenog izvora, izvire i drugih šest koji su vrlo loši."

Stoga đavao čini sve napore da prouzrokuje u duši tu lošu žalost, te da bi je uspio obeshrabriti, pokušava je uznemiriti. Nije mu teško nadahnjivati izgovorima: - Ne trebamo li možda biti žalosni što smo uvrijedili uzvišeno Veličanstvo, beskrajnu Dobrotu i ranili Srce najnježnijeg Oca? -"Da," - odgovara sveti Franjo Saleški, "potrebno je sigurno žalostiti se, ali iskrenim kajanjem, a ne dakako neutješenom boli, srdžbom i ljutnjom. Istinsko kajanje kao i svaki drugi osjećaj nadahnut dobrim Duhom, uvijek je u miru. I čim se očituje nemir i zabrinutost, znak je da dobra žalost ustupa mjesto lošoj. "Zla žalost, ponavlja naš svetac, smućuje i uznemiruje dušu, zadaje pretjerane strahove, čini nam molitvu teškom i odvratnom, uspavljuje i pritišće

mozak, oduzima duši sposobnost da dobro razmišlja, da donosi ozbiljne i dobre odluke, obeshrabruje je i oduzima joj snagu. Ukratko, nalikuje ljutoj zimi, koja zemlju lišava svake ljepote, suši biljke i mrzne životinje. Doista, žalost odnosi duši svu milinu pa joj oduzima i slabi sve sposobnosti i dovodi je skoro do iznemoglosti."

2. Znakovi duše koja se uznemiruje nakon padova

Koliko duša će se prepoznati u ovim znakovima uznemirenosti, kojoj su dopustili da nasrne na njih nakon nekih nedostataka i štete što su je od nje zadobili! Sa žarom su krenule slijediti Učitelja na putu vršenja dužnosti, penjući se strmim putem Kalvarije, ali dođe do pada i eto pojavi se nemir! Ipak se ponovno dižu, a pokora i odrješenje grijeha sve popravljaju. Naprotiv ne: netko nastavlja promatrati se i zabrinuto ispitivati, brojiti tek zacijeljene rane, istraživati ih skoro sa velikim strahom i tako pozljeđivati. Želi ih izliječiti nestrpljenjem i ljutnjom, ne znajući da nema "ništa što čuva toliko pogreške u duši kao nemir i želja da ih se na brzinu riješimo".

Eto dakle, usporava se korak na putu savršenstva, ne trči se više, nego se mučno hoda, vuče se nezadovoljni samim sobom i gotovo bez Boga, bez pouzdanja u molitvi, bez drugog raspoloženja osim straha kada se primaju sakramenti. I nastavlja se, dok neka posebna okolnost kao ispovijed brižno pripravljena ili duhovne vježbe ne povrate duši prijašnji zanos. Ali ako nakon ovog podizanja duša još ostaje pod dojmom uznemirenosti prouzročene novim padovima ili sjećanja na prošle, u tijeku ponovnog podizanja dogodit će se drugo usporavanje, a Bog ne želi da zbog oklijevanja i usporavanja završimo padom u gotovo neizlječivu tromost.

Što je to dakle, jadne duše, tako zakočilo vaše napore? Trčale ste prekrasno: tko vas je zadržao? pita vas Apostol. "Da se niste uznemirili kod prvog udarca, nego blago uzeli srce u ruke, ne biste pale po drugi put".

3 Dušama koje padaju u nesavršenosti preporuča se strpljivost

Evo zašto ljupki svetac umnaža savjete kako bi saopćio drugima onaj "najpoželjniji mir koji je bio najugodniji, najvjerniji i neprekidni gost njegovog srca". Eto zato neumorno preporuča mir i strpljivost, nadasve sa samim sobom.

"Ne uznemirujte se zbog vaših nesavršenosti!". - "Čuvajte se dobro uznemirenosti i nemira, jer oni su najveća zapreka na putu savršenosti".

"Zašto tolike ptice i druge životinje bivaju uhvaćene u mrežu? Ponajprije stoga što se, nakon što su ušle unutra, koprcaju i miču kako bi odmah izišle van! I ne zapliću li se i zamotavaju još više upravo zbog toga? Tako i mi, kad padnemo u mrežu nesavršenosti, neće uznemirenost biti ona koja će nas osloboditi. Čak će nas još više smutiti". "Potrebno je biti strpljiv kako bismo napredovali u savršenosti, čineći uvijek s mirom u srcu ono što možemo da bismo napredovali". "Iščekujmo, dakle, strpljivo na putu našeg duhovnog napretka i naprotiv, umjesto da se uznemirimo što smo malo učinili u prošlosti, pobrinimo se da radimo marljivije u budućnosti".

"Ne uznemirujmo se ako uvidimo, da ostajemo uvijek novaci u vršenju kreposti, budući da se u samostanu Pobožna života svaka duša treba uvijek smatrati novakinjom, a i sav je život razdoblje kušnje. Kad bi tko povjerovao da je već zavjetovan, a ustvari je još novak, bio bi zreo za otpuštanje. Prema Pravilima ovoga Reda, novaci ne postaju zavjetovanima po svečanome slavlju, nego po izvršavanju zavjeta. Zavjeti pak nisu nikad izvršeni dokle god se ne održavaju savršeno i besprijeekorno, a obveza služenja Bogu i napredovanja u ljubavi prema Njemu traje sve do smrti."

"Ali možda će netko reći, kako da se ne žalostim ako uvidim da je napredak u kreposti usporen mojom krivnjom? O tome sam već rekao u Uvodu u pobožni život, ali ću to sad rado ponoviti, jer o tome ne može nikada biti dosta rečeno. Potrebno je oplakivati vlastite grijehe,

ali dubokim, čvrstim, postojanim, staloženim kajanjem, a ne nikada uzbuđeno, burno, nemirno i malodušno".

4. Mir koji je potrebno očuvati u padovima

Kako se vidi iz ovih citata i još više iz onih koji će slijediti, sv. Naučitelj preporuča mir i strpljivost sa samim sobom, ne samo pravednim i nevinim dušama, nego posebice onima koje su nažalost zgriježile.

"Ako vas ponekad iznenadi nestrpljivost, ne uznemirujte se uopće, nego se nastojte mirno vratiti u blagost".

"Previše pretražujete o naglostima vašeg samoljublja, koje premda su česte, neće nikada naškoditi ako se zadovoljite da im reknete ne, a da vas uopće ne zbuni salijetanje i da se ne čudite njihovom broju. Idite mirno naprijed, ne mučite se mnogo kako biste postigli mir duha i učiniti ćete dosta.

"Budite strpljivi sa svima, osobito sa samom sobom, s tim namjeravam reći da se ne trebate uznemirivati zbog nesavršenosti, nego imati uvijek hrabrosti dignuti se ponovno. Zadovoljan sam da započinjete svaki dan. I ponavljam da nema boljeg sredstva da napredujete u duhovnom životu, nego da uvijek iznova započinjete i da ne mislite nikada da ste učinili dosta".

"Moći ćemo mrtviti tijelo koliko hoćemo, ali nikada tako savršeno da se više ne pobuni, jer našu će pažnju često odvratiti rastresenost ili druge stvari. A treba li se zbog toga uznemirivati i žalostiti? Ne uopće!".

5. Mirno i hrabro se žalostiti zbog vlastitih pogrešaka

"Ne budite tjeskobni i ne uznemirujte se, ako u duši zamijetite još one nesavršenosti, koje ste mi ispričali, jer koliko god je potrebno odbaciti ih i mrziti ih da bismo ih popravili, ne treba se mučno, nego hrabro i mirno žalostiti, što zatim rađa čvrstu i mirnu odluku da se popravi.". "Kad se radi o izbjegavanju zla, činimo to mirno, bez uznemirivanja, jer drukčije bježeći mogli bismo pasti i dati neprijatelju priliku da nas ubije. I pokora se mora činiti mirno, a veliki pokornik Ezekija je govorio: 'Moja bolest će mi se pretvoriti u zdravlje.'(Iz.38,17)". "Samo vas grijeh mora ražalostiti, ali i tada moramo zadržati radost i svetu utjehu!".

"Tko je sav Božji, žalosti se samo ako uvrijedi Boga. Stoga, njegova žalost se pretvara u duboku, ali mirnu i miroljubivu poniznost i podložnost, zatim se podiže pun povjerenja u Božansku dobrotu, bez tuge i neugodnosti".

"Napokon, ne žalostite se ili barem ne uznemirujte se više, da ne biste bili više uznemirivani. Ne srdite se da ne budete još bješnji, ne budite nestrpljivi zbog tih nezgodnih strasti. Ponovno osnažite vaše srce i ponovno ga blago polažite u ruke našega Gospodina, uvjeravajući vlastito srce koliko god možete da ostane u miru s vama samima ma koliko god bili bijedni".

"Svaki put kad budete ogorčena srca, nastojte ga blago uzeti vrhovima prstiju i nikad cijelom rukom tj. osorno. Treba biti strpljiv sa sobom, pomilovati i ohrabriti vlastito srce i kad je jako uzbuđeno, držati ga na uzdi kao konja, učiniti da uđe u sebe i ne dopustiti mu da trči za svojim dojmovima".

"Pazite dobro da se ne uznemirujete kad pogriježite, nego se spremno ponizite pred Bogom, blagom i ljupkom poniznošću, koja vas odmah dovodi do povjerenja u njegovu dobrotu, uvjereni da će vam pomoći popraviti se. Kad primijetite neku pogrešku, molite oprostjenje od našega Gospodina potpuno mirno i recite mu da ste potpuno sigurni da vas i nadalje ljubi i da vam oprašta. Učinite to uvijek jednostavno i blago".

6. Učinci krive poniznosti

Da bi najučinkovitije nadvladao gorke nemire, sv. Franjo Saleški se trudio otkriti njihov uobičajeni uzrok, da ne kažemo jedini: sebeljublje, traženje sebe samih u svemu. To je već rekla sveta Terezija: "Kad se radi o istinskoj poniznosti, premda duša vidi da je zla i osjeća zbog toga muku, ipak takva neugodnost nipošto nije popraćena uznemirenošću i nemirom, ne prouzrokuje ni tamu, ni sušu, nego tješi. S jedne strane, duša se žalosti što je uvrijedila Boga, dok se s druge strane otvara u nadi da će joj biti oprošteno. S jedne strane dovoljno osvjetljava ono što je zbunjuje, s druge strane hvali Boga koji je toliko podnosi. Kad se naprotiv radi o lažnoj poniznosti, koja dolazi od đavla, ne nalazimo svjetla da uočimo bilo kakvo dobro i čini se da Bog sve uništava ognjem i mačem. To je jedno od najzlokobnijih i najdovjrtljivijih đavolskih lukavstava koje ja poznajem!"

Uznemiriti se nakon grijeha je zlo tako opće rašireno. "Poniziti se zbog vlastite bijede," - rekao je jedan svećenik - "dobra je stvar, ali malo ih to čini. Uznemiriti se i rasrditi je najgora stvar, ali je svi činimo, jer uznemirenost i srdžba su dvije stvari koje odgovaraju sebeljublju!"

Federic Ozanam oštroumno dodaje: "Postoje dvije vrste oholosti: ona koja se zadovoljava sobom, općenita je i manje štetna te druga koja je nezadovoljna sobom, jer je očekivala puno od sebe i zatim ostaje razočarana. Ova druga vrsta je veoma lukava i štetna!"

7. Uznemirenost i nemir proizlaze najviše iz oholosti

Naš svetac se bori protiv svih lukavosti ove oholosti, koja se skriva pod maskom poniznosti. Nadvladava tu revnost koju ima duša, ne toliko da ozdravi, nego da se vidi već lijepom i zdravom. Ta potajna zloba zbog koje se duša ne želi izmiriti sa vlastitom savješću i bez problema se smatra nepopravljivom. Ta melankolija u koju netko tako rado upada, ta neprestana i isključiva kontemplacija samog sebe i vlastitih pogrešaka, ta potreba da se jauče više pred ljudima nego pred Bogom, ona potajna žudnja da budemo pomilovani i utješeni. Sveti Naučitelj razotkriva sve te stvari i pokazuje da se "sva ta lutanja čine po nagovoru duhovnog vođe koji se zove sebeljublje". "Osobito se korisno možemo vježbati u blagosti kad je vršimo sami prema sebi, kad se ne ljutimo na se, ni na svoje nesavršenosti. Jer ako razum traži da požalimo i zamrzimo grijeh kad sagriješimo, ipak ne smije ta mržnja biti oštra, puna jada, gnjeva, gorčine i ljutnje. Zato uvelike griješe oni koji se srde što su se srdili, ljute se što su se ljutili, gnjeve se što su se gnjevili. Tako drže srce neprestano u srdžbi, pa ako im se i čini da je druga srdžba uništila prvu, ipak širom otvara vrata novoj, koja će prvom zgodom provaliti. Osim toga ova srditost, ljutina i gnjev na se, vodi k oholosti, a korijen im je u samoljublju koje se uzrujava i uznemiruje kad još vidi naše nesavršenosti".

8. Preveliko cijenjenje samoga sebe je razlog što smo nestrpljivi i uznemireni

„Ne isplati se smesti žalošću i uznemirenošću, jer je oholost ona koja nas nagovara na smutnju. Žao nam je što nismo savršeni, ne toliko zbog ljubavi Božje, koliko zbog neuredne ljubavi koju imamo prema sebi!". - "Sviđa nam se toliko oplakivati naše pogreške, jer to zadovoljava sebeljublje!"

"Često gubimo mir duše i postajemo samovoljni i mušičavi samo zbog velike zaokupljenosti nama samima. Čim doista nadode kakva protivština ili zamijetimo koju malu nesavršenost i neumrtvljenost, ili kad padnemo u malu pogrešku, čini nam se odmah da smo sve izgubili." "Sebeljublje je prvi izvor naše uznemirenosti. Drugi je cijenjenje nas samih. Što to znači ako nas iznenadi koja nesavršenost ili grijeh, tako da postanemo uznemireni, zbunjeni i srditi ljudi? Bez sumnje to je zato, jer mislimo da smo besprijekorni, srčani, nepokolebljivi. Kasnije vidimo da to u stvari nije tako, te se sukobljavamo, srdimo. Tužni smo i nezadovoljni

što smo prevareni na naš račun. Kada bismo zapravo dobro spoznali što smo, umjesto da se čudimo kad vidimo da smo na zemlji, čudili bismo se kako možemo stajati na nogama. Eto, drugog izvora naše uznemirenosti: želimo samo utjehe. Žalimo kad spoznamo i dodirujemo rukom našu bijedu, naše ništavilo i slabost.". "Zato pazite jako da se ne uznemirujete kad pogriješite i onda da ne budete odmah spremni raznježiti se nad vama samima, jer ovo je učinak sebeljblja."

9. Nakon pada potrebno je popraviti vlastito srce blago i samilosno

Takvo je ponašanje naš svetac stavljao nasuprot uzaludnom i besplodnom nemiru i brigama koje se rađaju iz samoljublja. Izgleda da se on zauzima za obranu srca koje je pogriješilo. Toliku sućut on pokazuje za njega i naprotiv, umjesto da ga ogorči ili više uznemiri, evo kako želi da se postupa: "Ne mučite vaše srce kako god zastranilo, nego ga blago ohrabrite i privedite na pravi put".

"Moja draga kćeri, kad primijetimo da smo počinili neku pogrešku ispitajmo prije srce i pitajmo ga je li još dobre volje da služi Gospodinu. Vjerujem da će odgovoriti potvrdno i da bi više voljeli tisuću puta smrt, umjesto da se udalji od te odluke. Poslije ga pitajmo: zašto je onda počinilo krivi korak i tako usporilo put? - Odgovorit će: bio sam iznenađen i ne znam zašto se osjećam tako trom. O, moja draga kćeri, kako moramo biti spremni oprostiti mu, budući da je pogriješilo zbog slabosti, a ne zbog nevjernosti i kako ga moramo ispraviti blago i smireno, a nikad ne pridonijeti da ga još više uznemirimo i ražalostimo!".

"Raspoložite dušu već od jutra i u miru kroz dan vodite brigu da se često na to pozovete. Ako se dogodi nešto neugodno ne preplašite se, ne mučite se, nego, nakon što ste prepoznali grijeh, ponizite se pred Bogom i pobrinite se da odmah zadobijete mir. Kažite duši: Samo hrabro, pogriješili smo, ali sad ponovno nastavimo put i budimo pažljiviji. I ponašajte se tako svaki put kad padnete."

10. Primjeri blagog i ustrajnog popravljanja

"Za svoje pogreške trebamo se kajati mirno, ozbiljno i odlučno. Sudac bolje kazni krivca kad izriče osudu razumno i mirno nego kad je izriče naprasito i strastveno, jer sudeći u strasti, ne kazni pogreške onako, kakve su one uistinu, već prema svojem raspoloženju. Tako i mi bolje kaznimo sami sebe ako se kajemo mirno i ustrajno, nego kad se kajemo gorko, tjeskobno i srdito. Jer kajući se žestoko, ne pazimo na veličinu svojih pogrešaka, nego na svoja nagnuća. Vjeruj mi, Filotea, kao što se više doima djeteta i popravlja ga se kad ga otac ispravlja blago i srdačno, nego žestoko i srdito, tako će se i nama više ganuti srca i više ćemo žaliti kad naše srce počini kakvu pogrešku, pa ga ispravimo blago, mirno i samilosno, nego da ga ispravljamo ljutito, gnjevno i bučno.

Kad bih recimo ja živo želio da ne padnem u porok taštine, pa ipak se teško ogriješio taštinom, ne bih ovako korio svoje srce: 'Jadniče jadni! Zar si se nakon tolikih odluka dalo zanijeti taštinom? Umri od sramote, ne diži više oči k nebu! Slijepče, bestidniče, nevjerni izdajniče svoga Boga!' i slične stvari. No, ako ga želiš ispraviti razumno i samilosno: 'Samo hrabro moje siromašno srce, evo nas, gle, u jami koje se toliko puta odlučismo klonuti. Ah, ustani i bježimo iz nje zauvijek! Zazovimo Božje milosrđe i ufajmo se da ćemo s njegovom pomoću ubuduće biti čvršći i krenimo putem poniznosti. Odsad ćemo više hrabro bdjeti nad sobom. Bog će nam pomoći i mi ćemo napredovati!' Kod tog bih ukora učinio čvrstu i stalnu odluku da više neću pasti u ovaj grijeh. Upotrijebio bih prikladna sredstva i poslušao savjete duhovnog vođe. Ako ipak netko smatra da mu se ovom blagom opomenom srce ne bi dovoljno ganulo, može primijeniti čvrsti i snažniji prijekor i ukor kako bi ga potaknuo da se duboko zastidi. Samo da, nakon što ga žestoko ukori i razljuti, ipak i utješi, tako da sva

njegova tuga i ljutnja završe u blagom i svetom pouzdanju u Boga. Nasljeduj onoga velikoga pokornika, koji je tješio potištenu dušu na ovaj način: 'Zašto tuguješ dušo moja u meni i zašto jecaš? U Boga se uzdaj, jer opet ću ga slaviti, spasenje svoje, Boga svog'."

11. Izbjegavati nemir kako bismo se lakše odrekli grijeha

Suvišno je napomenuti da u svim tim tako milosrdnim porukama ne nalazimo nijednu riječ koja se miri sa tupošću i ustrajnošću duše u grijehu. A i kako možemo spavati sa zmijom u njedrima? Nadasve, kako da se ne zgraža onaj tko je u teškom grijehu na pomisao da smrt može učiniti vječnom grižnju savjesti i kaznu? Kako da se žurno ne oslobodimo okova neprijatelja, koji nas može svaki čas uvući u bezdan beznadne nesreće? I ako se radi o lakim grijesima, kako je moguće podnijeti vlastitu dušu videći je pokrivenu prljavštinama koje se toliko ne dopadaju Bogu i koje na nas tovore bremena, koja nas vuku malo po malo na zlokobnu strminu smrtnog grijeha? Ljubazni Naučitelj nas želi sačuvati od nemira da bi nam olakšao odricanje od grijeha. On zna da u nemiru i srdžbi ništa ne svršava dobro. Kao vrsni liječnik razumije da, kako bismo izvršili tešku amputaciju, prije moramo pomilovati bolesnika, umjesto da s njime strogo postupimo i uspjeh operacije će biti toliko lakši i sigurniji, koliko je više učinjena u miru. Eto zašto svetac, prije svega, želi učvrstiti mir u duši.

12. Kako je sv. Franjo Saleški očitovao žalost zbog lakih grijeha, a da se uopće nije uznemirivao

To što je savjetovao drugima, sv. Franjo je sam provodio u život. Držimo da je najbolji način zaključiti ovo poglavlje citatom jednog njegovog suvremenog životopisca.

"Jednog dana imao sam sreću razgovarati s njim o duhovnim stvarima i izmaknulo mi je da mu kažem kako laki grijesi, kako god bili mali, prouzrokuju uvijek nemir i uznemirenost u srcu. On me odmah ispravio: 'Oprostite mi, molim vas, laki grijesi moraju doduše prouzrokovati žalost, ali nikad nas ne smiju uznemirivati ili srditi. Jer nemir je prouzrokovan sebeljubljem, koje se srdi zbog muke koju nalazi u vježbanju kreposti i zbog činjenice da smo uvijek na početku i ponovno počinjemo; dok je istinska žalost grijeha učinak nebeske milosti, koja nam nadahnjuje kajanje što smo uvrijedili Božansku volju našeg Stvoritelja.' To je njegova misao o pokajanju za svagdanje grijeha i to je ono što je uvježbavao u tolikim situacijama, moleći Otkupitelja za oprostjenje svojih grijeha, a da se nije ni najmanje razdražio i ljutio. Anteo, kako pričaju grčki pjesnici, boreći se protiv Ercola, nije nikad pao na zemlju, a da se nije ustao s većom snagom i jakošću nego prije. Na isti način naš svetac se hvatao neprestano u koštac sa strastima i ako mu se dogodilo da je učinio koji krivi korak, ustajao je hrabro, te mirno i spokojno ponovno poduzimao svoj pothvat, a da nije nikad odustao i da mu nije to poduzimanje dosadilo."

Treće poglavlje: NE OBESHABRITI SE VIDEĆI VLASTITE GRIJEHE

1. Ne treba nikad očajavati, jer je nada ona koja spašava dušu od životnog brodoloma

Neki pobožni svećenik obavljao je duhovne vježbe pod vodstvom p. Roothana. Usred vježbi, mudri isusovac iznenada bijaše pozvan u Rim, gdje je malo zatim izabran za generala družbe. Već se bio oprostio od subraće i krenuo na put, kad se iznenada vrati i uđe u sobu onoga koji je obavljao duhovne vježbe i reče mu: "Gospodine velečasni, zaboravio sam vam nešto preporučiti od velike važnosti: što god da se dogodi, ne obeshabrite se nikada! Nikada!" Zlatne riječi koje bi trebalo ponoviti tolikim dušama! Sveti Ivan Zlatousti se nije umarao uporno govoreći: "Ne očajavajte nikada! Ponovit ću vam to u svim predavanjima i

razgovorima i ako me poslušate, ozdravit ćete! Naše spasenje ima dva smrtna neprijatelja: preuzetnost kada smo nevini i očajanje nakon pada. Strašnije je pak očajanje."

Doista, dodaje sveti Pavao, nadom smo naime spašeni (Rim 8, 24). Ta krepost je kao čvrsti lanac koji s neba visi da bi se za njega držale duše; dostaje da se čvrsto drže, jer malo po malo lanac ih uzdiže na uzvišene visine i otima ih olujama sadašnjeg života. Ali ako je duša klonućem svladana, pušta ovo sidro spasenja, brzo pada i strovaljuje se u bezdan zla.

"Naš podmukli neprijatelj to dobro zna, i kad nas vidi pritješnjene osjećajem krivnje zbog naših grijeha, nasrne na nas i baca u srce misli očajanja teže od olova. Ako ih prihvaćamo, teret nas pritišće i izmiče nam iz ruke lanac spasenja i strovaljujemo se u dno ponora".

2. Dvostruka đavolska taktika prema dušama

Nažalost, iskustvo potvrđuje ove posljednje riječi! Najveći dio neokajanih grijeha za koje se nije učinila zadovoljština su prouzrokovali sablazni u Crkvi, a još više oni grijesi koje samo anđeli mira poznaju i oplakuju, prouzrokovani su obeshrabrenošću. Bez nje, a s pouzdanim kajanjem, ništa ne bi bilo izgubljeno. A naprotiv, đavao očajanja, nakon pada, koji često nije bio doli iznenađenje, prodire u uznemirenu dušu, navodeći tisuću dokaza, i to sve jedan obeshrabrujući od drugoga, sve dok ne utuvi ogorčenu Kainovu misao u dušu: Kazna je moja odviše teška da ju nosim i ne mogu se nadati praštanju (Post. 4,13). Od tog trenutka, sveti Pavao zapaža: knez tame postaje gospodar duše; vodi je, potiče je, strovaljuje je kamo želi: na djelu je među nevjernicima (Ef. 2,2); budući da je uspio saopćiti duši dvije svoje najđavolskije osobine: udaljenost od Boga po grijehu i strah pred Bogom, zbog obeshrabrenosti. I ne vjerujemo da takve napasti dolaze samo nakon teških grijeha. Duh laži ih upotrebljava kao oružje, toliko strašnije koliko se više pretvara, također i protiv kreposne duše nakon veoma lakih padova i ako mu baš ne uspije baciti je u bezdan očajanja, barem je paralizira na putu dobra, dezorijentira dušu i tako joj oduzima snagu, te čini da joj brzo splasne žar i gorljivost, da padne odjednom u melankoliju i malaksalost. Sve postaje teško. Duša ne osjeća više revnost da ispravi padove i to rezultira istinskom i pravom mlakošću, gotovo nepopravljivih posljedica.

Naši uobičajeni grijesi daju sotoni priliku da postigne uspjeh i kao što je s pravom rečeno, ako se u ratu protiv nade pakleni duh pokušava pretvoriti u anđela svjetla (2 Kor. 11,14), nije mu teško dobiti utakmicu, stavljajući naše nevjernosti nasuprot neprestanim nadahnućima milosti, bezbrojna božanska dobročinstva nasuprot naše nezahvalnosti, te nasuprot našim odlukama, nedostatak postojanosti. Nije li možda pravedno, više obeshrabrena duša, da se Bog umori i prestane teći izvor njegove pomoći kojeg ja zlorabim? On me napušta i zato ima sve razloge. I vrijeme je da se odrekнем pothvata za koji moji ponovni grijesi pokazuju da nadilazi moje snage. Dosada sam bio preuzet prema Bogu i sebi samom. Čemu služi iscrpiti se u besplodnim naporima i svakodnevnim pokušajima, bez ikakvog uspjeha da dostignem nedostiživu svetost? Već sada mi iskustvo dosta jasno pokazuje da su ti ideali nepristupačni mojoj slabosti. Čemu činiti uvijek iznova odluke, samo da zatim osjetim bol da ih ne mogu održati kroz dan i tako pružim neprijatelju povod da se raduje mojim padovima? (Psalam 12, 2-3)

3. Kako duša poslije pada u grijeh, pada i u obeshrabrenje. Savjeti patera de la Colombiera

O, obeshrabrena dušo, nisu toliko tvoji grijesi oni koji razveseljavaju neprijatelja, koliko naprotiv, potištenost koja iz njih proizlazi i nepouzdanje u Božansko milosrđe u koje vas bacaju. Blaženi p. Klaudio de la Colombier kaže: "Evo najgoreg zla, koje može zadesiti stvorenje. Ako netko uspije obraniti se od te nesreće, može biti miran da će nadvladati i druge

i da će iz padova izvući velike koristi. Sve zlo koje ste mogli učiniti, ništa je u usporedbi s onim koje činite ne imajući pouzdanja. Dakle, uzdajte se uvijek! To vam zapovijedam sa svom moći, koju ste mi dali nad vama. Ako me poslušate u tome, uvjeravam vas da ćete se obratiti."

4. U pravi čas Crkva našem obeshrabrenom stoljeću predstavlja Naučitelja koji ohrabruje u pravom smislu te riječi

Ovi savjeti su jako potrebni u današnje vrijeme. "Naše je vrijeme, vrijeme obeshrabrenja i obeshrabrenih!", a to zlo osim što paralizira toliko ljudi odličnih osobina i dobrih nakana u socijalnoj i političkoj sferi, čini još pogubnije djelo u dušama i među onima koje se žele više svidjeti našem Gospodinu. Ali srećom, božanska Mudrost, kaže sveti Augustin, posjeduje tajne da ponudi ljudima u različitim okolnostima i prikladne lijekove za njihove potrebe. Božanska Mudrost providjela je u XVII. stoljeću, u trenutku kad je ogorčeni jansenistički nauk ušao u modu, da živi, naviješta i piše Franjo Saleški, naučitelj koji nadahnjuje u pravom smislu riječi, te je učinila da ga se proglasi crkvenim Naučiteljem upravo u vrijeme najvećeg obeshrabrenja u jednom od najpotištenijih stoljeća (XIX st.). Sve u spisima ovog ljupkog sveca uzdiže i potiče. Kako je sveti Bernard nadahnjivao svoje slušatelje, da uvide nešto ozbiljno i bitno u evanđeoskom i tradicionalnom liku Presvete Djevice Marije, tako bi se moglo potaći čitatelje svetog Franje Saleškog da u njemu otkriju nešto što ne dopušta čak i najvećem grešniku niti jedan trenutak potištenosti.

5. Da ne bismo pali u malaksalost, potrebna je hrabrost u svim kušnjama

Ugledni P. Faber kaže: "Najslađi od svih blagih nauka kojima nas je poučio božanski nadahnut sv. Franjo Saleški jest onaj koji se odnosi na vidik, počevši od kojeg moramo suditi naše grijeha". Prije svega on u potpunosti zastupa stajalište, da nikada ne treba klonuti duhom nakon pada, ma kakav god on bio. "O, nebesa! Radije bi trebalo umrijeti, nego svjesno i namjerno uvrijediti Gospodina! Ali ako ipak padnemo, mnogo je bolje izgubiti sve ostalo, nego li hrabrost, nadu, i dobre odluke."

"Ako vam se dogodi da pogriješite, ponizite se i počnite ispočetka. Ali reći ćete mi, da na taj način nećete dosta energično ispravljati vaše nesavršenosti. Zna li da sam vam više puta rekao, da morate ljubiti vježbanje u vjernosti Bogu isto toliko kao i vježbanje u poniznosti: vjernost da biste obnovili odluku služiti božanskoj Dobroti, svaki put kada je povrijedite i poniznost da spoznate vašu bijedu i niskost kada je prekršite."

"Dobro služiti Bogu znači biti milosrdan prema bližnjemu, imati čvrstu odluku činiti volju Božju, ponizno i jednostavno se povjeriti i predati Bogu, ponovno se dignuti nakon pada i podnositi sebe same u vlastitoj bijedi i druge u njihovim nesavršenostima."

"Slabost nije veliko zlo, samo ako ju poduprete postojanom hrabrošću, a ja vas preklinjem: budite tako hrabri!"

"Ne smijete se obeshrabriti, nego s čvrstom blagošću upotrijebite sve vrijeme i potrebnu brigu da duša ozdravi od zla, koje je mogla primiti u tim napadajima."

"Naše nesavršenosti ne smiju nam se sviđati, nego nas potaći da ponovimo s velikim apostolom: Jadan sam ja čovjek! Tko će me izbaviti od ovoga smrtonosnoga tijela? (Rim 7, 24) Stoga ne smiju nas ni čuditi ili obeshrabriti, nego u nama pobuditi podložnost, poniznost, nepovjerenje u sebe, a nikada obeshrabrenost ili gorčinu srca i još manje sumnju u ljubav koju nam Bog nudi i daruje. Ne kao da Bog ljubi naše nesavršenosti i lake grijeha, nego ljubi nas unatoč tim pogreškama. Kao majka koja osjeća žalost zbog slabosti i bolesti svog djeteta, ne prestaje ga ljubiti, nego ga čak ljubi nježnije i sa više samilosti. Tako i Bog, premda mu se ne sviđaju naše nesavršenosti i mali grijesi, ipak nastavlja nas nježno ljubiti. Zato je David imao razloga da kaže Gospodinu: Smiluj mi se Bože po milosrđu svome, jer sam grešan.

"Drage kćeri trebate biti jako velikodušne i imati hrabrosti prezreti naše sklonosti, neraspoloženja i mušičavosti, mrtveći ih pri svakom nasrtaju. Ako nam ipak izmaknu pogreške, ne zadržavajmo se na njima, nego se ohrabrimo kako bismo mogli biti vjerniji u sljedećoj prilici, čineći korak naprijed na Božjem putu i u odricanju od samih sebe."

"Da se ne umorimo, trebamo biti hrabri sami sa sobom u kušnjama, jer uvijek će ostati nešto što moramo učiniti ili promijeniti u našem životu. Niste li nikad vidjele one koji se poučavaju u rukovanju oružjem? Često griješe. Tako i oni koji uče jahati; ali zbog toga ne priznaju da su pobijedeni, jer jedna je stvar biti koji put nadvladan, a druga biti pobijeden."

"Ne pouzdavati se u sebe dobra je stvar, samo ako vam to služi kao temelj za pouzdanje u Boga, ali ako postaje razlog za neko obeshrabrenje, nemir, žalost i neraspoloženje, zaklinjem vas da je odbacite kao najveću napast. Nikad ne dopustite vašem duhu raspravljati i odgovarati nemiru ili protivštini koju osjećate, pa i ako se predstavi pod prividnim izgovorom poniznosti."

Iz svih tih odlomaka vidi se kako se sveti Franjo Saleški borio protiv obeshrabrenja, idući ravno na uzrok. Zašto se netko obeshrabruje? Ili zato što prenaplašava vlastitu slabost ili zato što ne priznaje i ne poznaje Božje milosrđe, a najčešće iz oba razloga. Usput rečeno, čudna je stvar, ali nažalost raširena: grešnik pada, jer zaboravlja vlastitu slabost i preuzeto se uzda u Božje milosrđe. Nakon pada, ta dva osjećaja se ponovno rađaju, ali u obratnom smislu: priznanje vlastite slabosti uzima ogromne razmjere i zaogrme dušu u plašt mučne tjeskobe i potištenosti naprotiv Boga, kojega je, trenutak prije, s toliko drskosti uvrijedio, jer se preuzeto držalo do njegova praštanja, sad se vidi kao neumoljivog osvetnika. Grešna duša ga se plaši i stidi se sebe, te ako se ne odupre tim dvjema zlokobnim napastima, kukavički se povlači iz borbe i na kraju, umjesto da se oslobodi veza grijeha, bijedno mu se predaje u ruke.

Obeshrabrenje je kapitulacija volje, ona vrsta pogrešne odluke koja često za posljedicu ima konačnu okorjelost u grijehu.

6. Božje srce je široko i uvijek spremno na praštanje

Sveti Naučitelj pokušava izliječiti ovo raspoloženje duše iz kojeg se rađa obeshrabrenje, sugerirajući druge sasvim suprotne stavove. Duši koja se želi posvetiti, pomaže razumjeti da kreće na put, koji je dug i mukotrpan i da je njezina slabost u potpunoj disproporciji s teškoćama puta, ali u isto vrijeme je poučava da može sve u Njemu koji je jača, koliko prije toliko i nakon padova, te joj pokazuje Boga koji ima široko Srce uvijek spremno na praštanje i moćnu ruku, koji ju podržavaju.

"Samoća ima svoje opasnosti, a svijet svoje napasti. Posvuda je potrebno mnogo hrabrosti, posvuda je nebeska pomoć spremna priteći onomu koji se uzda u Boga, te ponizno i blago moli očinsku pomoć." "Morate obnoviti sve odluke dosada učinjene da se promijenite, premda ste ustvrdili da se još zaplićete u nesavršenostima, unatoč tim dobrim odlukama, ne smijete napustiti pothvat, nego ga još više utemeljiti na Božjoj pomoći. Dok živite, pronaći ćete uvijek nesavršenosti u duši i uvijek mnogo toga za ispraviti. Stoga treba naučiti nikad se ne umoriti!"

"Glavu gore! Budite u miru! Kad nam se dogodi da povrijedimo zakon svete ravnodušnosti zbog neočekivane naglosti sebeljublja ili kakve druge strasti, stavimo odmah svoje srce pred Boga i u duhu pouzdanja i poniznosti mu recimo: 'Smiluj mi se, Jahve, jer sam iznemogao!' (Psalam 6,3). Zatim se mirno i spokojno podignimo, te ponovno vratimo duši nit svete ravnodušnosti i nastavimo naše djelo. Ne treba prekinuti žice ili naprosto odbaciti harfu pošto smo primijetili da nije naštimana, nego je dovoljno pažljivo slušati da se vidi odakle dolazi nesklad i malo po malo pritegnuti ili popustiti žice, prema tome što umjetnost zahtijeva."

"Videći daje brdo kršćanskog savršenstva vrlo visoko, htjet ćete uskliknuti: 'O moj Bože, kako ću se moći na nj uspeti!' Hrabro Filotea, male pčele, kad se počinju razvijati, zovu

se ličinke. I takve kakve su, nisu kadre letjeti po brdskim cvjetovima i obližnjim brežuljcima i sakupljati med, ali malo po malo, hraneći se medom majki pčela, te male ličinke dobivaju krila, ojačaju i lete po svim poljima, tražeći med. Tako je i s nama. Mi smo u pobožnosti kao pčele koje nastaju, ne možemo se uzdići po našoj želji da dodirnemo vrhunac kršćanske savršenosti, nego, ako se ojačamo dobrim željama i svetim odlukama, brzo će nam porasti krila, pa ima nade da ćemo jednog dana postati duhovne pčele i da ćemo moći poduzeti let. U međuvremenu se hranimo medom tolikih pouka što nam ih ostaviše iskusni pobožni ljudi i molimo Boga da nam podari golubova krila, da uzmognemo letjeti, ne samo u sadašnjem životu, nego da otpočinemo i u vječnosti budućeg života."

"Nećemo nikad stići do kraja i potrebno je uvijek iznova počinjati s dobrom voljom. Sveto Pismo kaže, da kad čovjek nešto završi opet je na početku (Pro 18,6). Ono što smo učinili dobro je, ono što ćemo početi bit će bolje, a kad to završimo, počet ćemo nešto drugo što će biti još bolje. I tako uvijek, dok ne odemo s ovog svijeta započeti novi život, koji neće imati kraja, jer se neće iznenada pojaviti ništa što bi bilo bolje. Vidite, dakle, moja draga majko, da nema razloga da plačete kad se duša nalazi u potrebi, nego naprotiv treba uvijek biti odlučan, ići naprijed, nikada se ne zaustaviti i ne rezati nožem čisto tako da rastavi dušu i duh, zglobove i moždinu (Hebrejima 4,12).

7. U životnim borbama pobijedit će onaj tko je spreman uvijek se boriti

"Istina je da nije dovoljno samo željeti, pa da bismo bili savršeni, nego je potrebno postići savršenstvo znojem na čelu i snagom rada! 'Ali ja sam tako nesavršena' - kažete. Bit će da je to potpuno istinito, ali ne obeshrabrite se zbog toga i ne mislite da možete živjeti bez nesavršenosti, jer je to nemoguće dok ste u ovom životu. Dovoljno je ne ljubiti nesavršenosti i ne pustiti ih da žive u srcu, tj. da ih ne činite dragovoljno i da ne želite ustrajati u njima. Učinite to i budite mirni, ne uznemirujte se zbog savršenosti koju toliko želite. Dosta da je dostignete do trenutka smrti! Ne budite tako bojažljiva, nego hodajte smjelo na Božjem putu. Opremljeni ste oružjem vjere, ništa vam neće moći naškoditi. Potrebno je stoga biti hrabra i strpljiva u ovom radu čišćenja duše. O, kako pobuđuju samilost one duše koje, videći se podvrgnute nesavršenostima, nakon što su se vježbale za neko vrijeme u savršenosti, počinju se uznemirivati, brinuti i obeshrabrivati pomišljajući čak na mogućnost da sve napuste i vrate se natrag! Ali, potrebno je vježbati se u poniznosti, biti i koji put ranjeni u ovoj duhovnoj borbi, ali nećemo biti pobijeđeni, osim ako ne izgubimo hrabrost ili život.

Dakle, nesavršenosti i mali grijesi nam ne mogu oduzeti duhovni život, jer se on gubi samo zbog smrtnog grijeha. Ostaje dakle, samo to da mi zbog nesavršenosti ne gubimo hrabrost.

'Oslobodi me Gospodine,' govorio je David 'malodušnosti i plašljivosti'. Koja sretna okolnost da možemo uvijek biti pobjednici u ovom ratu, samo ako ne napustimo borbu!''

8. Niti težak pad ne sprječava napredak u pobožnosti

Trebamo priznati da, dajući ove pouke, sveti Franjo Saleški je govorio osobama koje su manje ili više uznapredovale u savršenosti, te da stvari zbog kojih je preklinjao osobe da se ne obeshrabre, obično su bili laki grijesi i nesavršenosti. Ipak on ne isključuje iz svojih blagih ohrabrenja i grešnije duše, te svima, i onima koji su uprljani težim grijesima, upućuje slijedeće savjete, oslanjajući se uvijek na iste razloge: "Hranite svoju dušu srdačnim pouzdanjem u Boga i u onoj mjeri u kojoj ste okruženi nesavršenostima i bijedom, isto toliko oživite vašu hrabrost i pouzdanje u dobro. Budite jako ponizni, jer je to krepost nad krepostima, ali to mora biti samo velikodušna i mirotvorna poniznost. Vi biste zasigurno željeli biti bez mana, da ne morate ustvrditi da ste uvijek u nesavršenostima. To bi i meni bilo

drago, jer bi to bilo kao da smo u Raju. Ali ovaj nemir koji vas zahvaća što ne možete već u ovom životu dosegnuti taj stupanj savršenosti, izaziva u vama loše osjećaje, koji nisu čisti iz istog razloga što vas uznemiruju. Mrzite vaše nesavršenosti, ukoliko su nesavršenosti, ali ljubite ih ukoliko vidite u njima vaše ništavilo i poticaj da se vježbate i usavršavate u krepostima i u pouzdanju u Božje milosrđe. Samo hrabro, moramo reći našem srcu nakon pada, hrabro srce moje, prijatelju moj, u ime Božje ohrabri se, kročimo pazeći dobro na sebe i zazovimo Božju pomoć. Neki padovi u smrtno grijeh, samo ako nemamo nakanu ostati u njima da propadnemo i ako nismo učinili pristanak i napredak u zlu, ne sprječavaju napredak u savršenosti, koja, iako se gubi smrtno griješeci, ponovno se postiže prvim iskrenim pokajanjem, posebno ako nismo ostali dugo u Božjoj nemilosti. Nije dobro gubiti hrabrost, nego je potrebno gledati sa svetom poniznošću vlastitu slabost, optužiti se u ispovijedi moleći oproštenje zbog nje i zazivati nebesku pomoć."

9. Vrijeme provedeno u grijehu, pa čak ako je i dugo, nije dostatan razlog za obeshrabrenje

Neka se dobro promotre prve riječi posljednjeg citata: „neki teški padovi, ako nisu prihvaćeni pristankom na zlo ili ako zlo nije prešlo u naviku, ne samo da nakon praštanja ne ostavljaju traga iza sebe, nego ne sprječavaju dušu da odmah zauzme mjesto koje je prije postigla u savršenosti. Bit će sigurno jedno vrijeme zastoja, ali odrješenje ili savršeno kajanje neutraliziraju svaki gubitak i ispunit će svaku prazninu.

A reći ćemo, "što ako je netko ostao dugo u zlu" i skoro istrunuo u smrtnom grijehu? Budući da je tada vrijeme zastoja i nazadovanja bilo duže i gubitci će očito biti teži, ali ne nikada nepopravljivi. Po praštanju, rodit će se prethodne zasluge, po riječi Svetog pisma: zbog pravednosti što je čini, živjet će (Ezekiel 19,22). Za neutralizirati učinke grešnih navika, koje smo zadobili u tom zlom vremenu, možda će nam biti potrebni iznimno velikodušni napori, ali ako netko poveća svoje pouzdanje u Boga proporcionalno potrebama koje su nastale zbog toga što smo se "uspavali u zlu", Gospodinu će biti lako ponovno u jednom jedinom času obogatiti siromaha. Pouzdaj se u Njega i ostani na svom mjestu. Zato naš svetac zaključuje: "Nije potrebno gubiti pouzdanje, jer koliko god da samo bijedni, nećemo biti nikad onoliko bijedni koliko je Bog milostiv s onima koji su voljni ljubiti Ga i koji u Njega polažu svoju nadu!".

10. Strah zbog slabosti mora biti ublažen veoma čvrstim pouzdanjem u Boga

Ove misli ćemo još više istaknuti u drugom dijelu naše knjige, kad će sveti Naučitelj govoriti o našim grijesima, kako bi nas potakao podvostručiti pouzdanje u Božansko milosrđe. Citati i razmišljanja koja smo dosada učinili, dovoljni su da zapriječe put očaju u bilo kojoj prilici i da pokažu, da strah nadahnut sviješću vlastite slabosti, mora biti uvijek uravnotežen i svladan postojanim pouzdanjem u Boga. Svetac inzistira posebno na potrebi i načinu da ujedini ove dvije vrste raspoloženja: "Potrebno se boriti uvijek između straha i nade, ali tako da nada bude uvijek jača, imajući u vidu svemogućnost Onoga koji nam pritiče u pomoć!".

"Činite pokoru, kaže nam sveti Ivan Krstitelj, poravnajte brda oholosti i ispunite doline mlakosti i malodušnosti. Doline koje slavni preteča želi ispuniti, nisu drugo nego strah, koji kad je prevelik, dovodi nas do obeshrabrenja zbog počinjenih grijeha. Ispunite doline, tj. znajte ispuniti vaša srca pouzdanjem i nadom, jer spasenje je blizu. Pogled na vlastite grijeh nosi sa sobom takvu zabrinutost, strah i užas koji lome srce. Eto doline koju treba ispuniti zbog dolaska Gospodnjeg!".

11. Tko se utječe Mariji, ne smije nikada očajavati

"Sveta Taida, obraćajući se jednoga dana svetom Pafnuziu, reče mu: 'O, oče moj, što moram činiti? Sjećanje na moj bijedni život plaši me.' Bila je velika grešnica i uvijek puna strahova zbog počinjenih grijeha. Dobri svetac joj odgovori: 'Bojte se, ali nadajte se. Bojte se zbog straha da ne postanete ohola i ponosita, ali i nadajte se zbog straha da ne padnete u očaj i obeshrabrenje. Strah i nada ne smiju nikada biti razdvojeni, tako da ako strah nije popraćen nadom, neće biti više strah, nego očaj i nada bez straha je prije preuzetnost.' Potrebno je ispuniti doline iskopane spoznajom nesavršenosti i počinjenih grijeha, s pouzdanjem ujedinjenim sa strahom Božjim".

Sveti Franjo Saleški, kao daje i nakon smrti htio nastaviti borbu protiv očaja. Prisilio je samoga đavla na priznanje puno ohrabrenja za grešne duše. Mladić iz Chaiblesa, koji već pet godina bijaše opsjednut nečistim duhom, doveden je na grob svetog Ženevskog biskupa, dok je u tijeku bio proces beatifikacije. Već više dana se čekalo oslobođenje, tijekom kojih su mons. Karlo Augusto di Sales i službenica Božja Majka Chaugy potakli nesretnika da se podvrgne nekim molitvama i ispitivanjima kod svečeva groba. U jednoj takvoj okolnosti očevidac izvješćuje, budući da je đavao udvostručio viku te rastućim bijesom zbunjeno ponavljao: "Ah, ali zašto moram izići"? Majka Chaugy je uskliknula: "O, sveta Majko Božja, moli za nas! Majko Isusova, pomози nam!" Na te riječi pakleni duh je pojačao svoje strašno urlikanje i vikao je: "Ne govorite više to ime, jer pred njim drhtim. Ah, kad bih je ja imao, kao što je vi imate, ne bih bio više ono što jesam! Ali, ja je nemam!" Svi su plakali. "Ah," - nastavio je đavao - "kad bih imao samo jedan trenutak od tolikih koje vi gubite, samo jedan čas i Nju, ne bih bio đavao!"

Dakle, mi koji živimo imamo sadašnji trenutak i imamo Mariju, koja nam zadobiva milost. Tko, dakle, može još očajavati?

DRUGI DIO

Prvo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE POGREŠKE TAKO DA SE PONIZIMO SPOZNAVAJUĆI VLASTITO NIŠTAVILO I MALENOST

1. Bog nam dopušta da izvučemo dobro iz zla

Ne obeshrabriti se i ne čuditi se nakon padova: to su neophodni uvjeti, a u isto vrijeme jako spasonosni; ipak čine samo negativni dio umijeća kako iskoristiti vlastite grijeha. Vrijeme je da prijedemo na drugo i razmišljamo o pozitivnom dijelu, da bismo naučili u školi svetog Franje Saleškog kako naši grijesi, ne gubeći njihovu odvratnost i zloću, mogu nam, ako hoćemo donijeti duhovnu korist. Očito da ta korist neće doći od samih grijeha, nego od Božjeg milosrđa i milosti Isusa Krista, koji poznaje i pripušta naše zloće zbog svoje dobrote, naše slabosti i zdravlja naše duše. Gnojivo nije drugo nego smrdljiva i pokvarena izlučina, a ipak, primjećuje sveti Bernard, seljak i vrtlar njime se služe da bi proizveli na zemlji najljepše i najobilatije plodove. Na isti način Bog se služi našim grijesima da proizvede u našim dušama bezbrojne plodove kreposti. Taj plod bit će obilniji, ako s jedne strane sa živom mržnjom i nesmiljenom borbom progonimo naše grijeha, a s druge strane, imat ćemo više vjere ako se aktivnije sjedinimo s Božjim planovima, po kojima ih je dopustio radi našeg dobra. Moramo ući u planove otkupljenja, koje nam predočuje Crkva, boriti se protiv Sotone s njegovim vlastitim oružjem, okrećući protiv njega njegove podmuklosti i pronalazeći lijek u samim ranama, koje nam zadaje.

Tako ćemo lakše iskusiti u nama ono što je govorio sveti Ivan Zlatousti: "Često nam je đavao vrlo koristan. Dosta je usmjeriti ga da služi nama na korist. Dobitak će biti

neprocjenjiv!". O tom dobitku poučava sveti Augustin u tri riječi: Sve se okreće na dobro onome tko ljubi Gospodina, kaže nam on donoseći riječi svetog Pavla; da, sve i padovi, jer čovjek se može ustati iz njih ponizniji, mudriji i revniji. A to je i misao svetog Franje Saleškog: "Dragih li nesavršenosti, uzvikuje on, onih po kojima upoznajemo našu bijedu i vježbamo se u poniznosti, preziru sebe, strpljivosti i bdijenju."

2. Okoristiti se vlastitim grijesima tako da napredujemo u poniznosti

Slijedeći primjer svetog Augustina i svetog Ženevskog biskupa, govorimo o prvoj od ovih koristi: o poniznosti.

"Svidjelo se Duhu Svetom da me nadahne u onome što vam imam reći, gospođo, i vas, draga moja kćeri, da to prihvatite. Kako bismo postojano živjeli u pobožnosti, dovoljno je učvrstiti snažna i dobra načela u vlastitom duhu. A prvo koje želim da bude u vašem duhu je načelo svetog Pavla: sve se okreće na dobro onima koji ljube Boga (Rimljanima 8,28). Doista, budući da Bog može i zna izvući dobro iz zla, zašto to ne bi učinio i s onima koji su mu se darovali bez ikakvog pridržaja? Da, i grijesi, od kojih neka nas Bog očuva!, mogu se po Božjoj Providnosti okrenuti na dobro onima koji ljube Boga. Da li bi David bio obuzet takvom poniznošću da nije sagriješio?". "Morate mrziti vaše mane, ali u miru i smireno, a ne nemirnom i uznemirenom mržnjom; treba strpljivo podnositi njihovu prisutnost da biste mogli izvući korist iz njih po svetom umiranju samima sebi. Inače, vaše nesavršenosti koje gledate sitničavim okom, još sitničavije će vas uznemirivati i ostati će u duši, budući da nema ništa što toliko čuva naše mane kao uznemirenost i želja da ih na brzinu odstranimo."

3. Poniznost je temelj svih kreposti kao što je oholost začetak svih grijeha

Ako postoji patnja srca osoba koje sveto žele vlastitog usavršavanja, to je sigurno osjećaj velike potrebe za poniznošću, ali i poteškoće daje dostignu. S jedne strane ta krepost, "toliko potrebna čovjeku, kao temelj i osnova svih kreposti", "je majka, korijen, hraniteljica, središte svih drugih dobara", a s druge strane, kad nam se već čini da bi ona trebala gotovo spontano nicali i cvasti na pokvarenu zemljištu našeg bijednog dna, tu se naprotiv, od poniznosti nalazi bolje ukorijenjena oholost, koja je izvor svakog grijeha i koja je neprestano spremna ugušiti je.

Ništa ne može bolje izreći snagu, lukavost ovog đavla oholosti od prepredenosti i različitosti njegova umijeća, lukavstva i spletkarenja. Oholost je prava zmija, koja se rađa zajedno s nama, ali raste brže od nas. Ona bi htjela omotati svojim tijelom i zatrovati svojim otrovom, kako najsvetija djela, tako i ona naizgled indiferentna, koliko najtajnije misli, toliko i najbolje nakane. "Hrani se često našim samim krepostima i nastoji se ugojiti, okrećući sebi na korist najljepše Božje darove". Ako se katkad čini da drijema, ne čini to, nego da omota ugodnije dušu svojim tijelom, a ako se ponekad pokaže i dopusti da je udarimo, nastoji pobijediti po istim udarcima kojima je tučemo. Dakle, zaključuje sveti Franjo Saleški: "Oholost je zlo tako općenito rašireno među ljudima, da se nikad neće dosta o njoj propovijedati i dovoljno utuviti u dušu potreba ustrajnog vježbanja u najsvetijoj i najljepšoj kreposti, poniznosti."

4. Grijesi su kao prozori kroz koje se rasvjetljuje naša bijeda

Protiv neprijatelja kreposti, koja je toliko potrebna, nitko se ne zna dovoljno naoružati. Ali, budući da nam nije dano da ga ubijemo u ovom životu, moramo se barem trsiti svim sredstvima da ga oslabimo i učinimo ispraznim njegove nasrtaje. Jedno od najdjelotvornijih sredstava za to daju nam baš naši grijesi. Kao što čeljust plašljive životinje u Samsonovim rukama postade smrtonosno oružje za Filistejce, tako i naši grijesi, ma kako bili ružni, mogu

se preobraziti u najmoćnije oružje protiv oholosti i postati prilika za duhovno ozdravljenje i savršenstvo.

Doista, ako se oholost sastoji u neurednoj ljubavi i štovanju naše umišljene nadmoćnosti, poniznost se sastoji u istinskoj svijesti i dragovoljnom priznanju našeg ništavila. Stoga, što se može pronaći prikladnije da proizvede u nama tu istinsku spoznaju, doli pogled na naše grijeha? Grijesi su, po oštromnoj izreci P. Alvareza, prozori kroz koje ulazi svjetlo i osvjetljava našu bijedu. Još više su djelotvorniji od poniženja koja nam dolaze od ljudi u nezgodnim situacijama. Oni rasvjetljuju i duboko nas uvjeravaju u slabost najživljih i najvitalnijih snaga naše duše. Sveti Franjo Saleški kaže: "Ta spoznaja naše ništavnosti ne smije nas uznemiriti, nego poniziti i potaći da postanemo manje tvrdi. Samo sebeljublje nas čini nestrpljivima kad vidimo da smo slabi i prezreni."

"Ali ja se osjećam tako bijedna i puna nesavršenosti! - Stvarno ste to spoznali? Onda blagoslivljajte Boga koji vam je dao tu svijest i ne jadikujte nad tim više. Budite sretna ste što ste spoznali, da niste drugo nego bijeda!"

"Potrebno je priznati istinu, a istina je da smo siromašni ljudi, nesposobni da činimo dobro".

"Kažem da ćete biti pobožni kad budete ponizni. - Hoću li moći uistinu biti ponizna? - Da, ako to želite. - Ali ja to želim. - Dakle, onda jeste. Tim bolje! Budući da se tako ne osjećate, to vam sigurnije ukazuje da ste ponizni". "Mane u koje upadamo obavljajući naše dužnosti, bilo vanjske ili nutarnje, veliki su razlog za poniznost, a ona će učiniti da u vama urodi i raste velikodušnost". Kako je doista moguće da se netko pouzdaje u sebe i umisli daje nešto veliko, a na prvi nalet napasti osjeća se oboren i vidi da, kao slama koje se baci u vatru (Iz. 1,3), dobre odluke iščezavaju kao iskre. O, koliko snage gubi oholost u osobi koju pad poziva da se osvrne na istinsku stvarnost svoje bijede, i kako se onda ona duboko ukorjenjuje u istini! Skoro se čini da čuje tolike glasove koji viču: "Pravedni su tvoji sudovi!". Bio si vagnut na tezulji i nađen si prelagan. Mislio sam da sam nešto, a ništa sam!"

5. Tri šibe koje dobri pastir upotrebljava sa svojim ovcama

To je po svetim Naučiteljima, glavni plan, koji Bog ima kada dopušta naše grijeha. "Dobri Pastir, kaže prvak svetog talijanskog govorničtva, sa svojim ovcama upotrebljava tri vrste šiba: jedna je šiba opomene i popravka, to su protivštine; druga je šiba kušnje, to su napasti, treća je šiba ljutnje, a sastoji se u pripuštanju grijeha. Podložan njima, čovjek je prisiljen priznati svoje ništavilo i poniziti se. Najdjelotvornija je posljednja šiba, šiba grijeha, jer upravo u spoznavanju svojih padova čovjek rukom dodiruje svoju bijedu; po Jeremijinim riječima: "Ja sam čovjek što upoznah bijedu pod šibom gnjeva njegova!". Ta šiba je toliko djelotvorna, da Gospodin ne oklijeva upotrebljavati je na svojim najboljim prijateljima. Budući da njihova poniznost nalazi zapreku u samim njihovim krepostima, On dopušta da padnu u neke nesavršenosti ili bolje, dopušta da njihove stare zle sklonosti ponovno dignu svoju glavu, kako bi ih iskustveno uvjerio u njihovu slabost, tako da ne računaju previše na vlastite snage".

"Gospodin, nastavlja naš svetac, dopušta da nas ti okršaji zbune, kako bismo se ponizili i uvjerali da, ako smo prethodno nadvladali neke velike napasti, to nije bilo zbog naših snaga, nego uz pomoć njegove Božanske dobrote".

"Budite strpljiva, ako Vam Bog dopušta da se spotaknete jer to je samo zato kako biste shvatili da, kad vas On ne bi podržavao, neprestano biste padali!"

6. Poniznost se hrani patnjama koje nam pribavljaju nesavršenosti

Istina je, da je Bog neke osobe odjedanput ozdravio, a da nije ostavio ni traga od prethodnih bolesti, kao na primjer svetu Magdalenu, koja je u jednom trenutku promijenjena

od prljave kaljuže u izvor čiste vode, koja se više ne zamuti. Ali kod većine svojih najdražih učenika, Gospodin je dopustio i nakon njihovog obraćenja mnoge znakove starih, zlih sklonosti, i to sve za njihovo veće dobro. Tome je svjedok sveti Petar, koji nakon prvog obraćenja pada više puta u mane i napokon bijedno pade odričući se Isusa.

"Salomon kaže da, ako jedna sobarica postane iznenada gospodarica, bit će poput vrlo nerazumne životinje. Tako i duša koja je uvijek bila sluškinja vlastitih strasti, ako bi odjedanput mogla savršeno zagospodariti sobom, mogla bi postati ohola i umišljena. Treba se zadovoljiti time da postignemo malo po malo gospodarenje sobom, koje su i sveci i svetece postizali kroz nekoliko desetaka godina".

"Budite mirni i blago podnosite vaše male nesavršenosti. Dali ste se Bogu bez pridržaja i On će vas sigurno dobro voditi. Ako vas ipak ne oslobodi tako brzo od nesavršenosti, On to čini zato da bi vas oslobodio postepeno, kako biste od toga imali više koristi, te da se dugotrajnije vježbate u poniznosti, da biste tako bili dobro u njoj ukorijenjeni."

"Često sam vam ponavljao da morate toliko ljubiti vježbanje u vjernosti Bogu kao i vježbanje u poniznosti; vjernost, kako biste obnovili odluku služiti Božanskoj dobroti svaki put kad je povrijedite, pazeći da vam se više ne dogodi da pogriješite; poniznost, po kojoj ćete upoznati vašu bijedu i ništavilo kad sagriješite."

"Tko teži čistoj Božjoj ljubavi, mora imati više strpljenja sa sobom nego s drugima, a da postigne savršenost, treba prije svega podnositi vlastitu nesavršenost. Kažem zato da je podnosite mirno, nipošto ne zato da je volite i da vam bude draga. Poniznost se hrani tim trpljenjem."

7. Neki grijesi su manje teški od oholosti i služe da je izliječe

Zapažamo da se nauk našeg sveca, kao i drugih naučitelja, ne primjenjuje samo na lake grijehe. Sveti Izidor i sveti Toma potvrđuju da Bog katkad, kako bi kaznio oholost, dopušta i teške padove u sramotne grijehe. Ti grijesi, kažu, manje su teški od oholosti i Božansko milosrđe se služi njima da zastraši, strese i učini da ohol čovjek ude u sebe.

Tako i liječnik, kako bi izliječio bolesnika od ozbiljne bolesti, podvrgava ga možda jačim bolovima, ali manje štetnima. Jedan slavni suvremeni pisac pisao je o tom oholom čovjeku ovako: "Za spoznati ljudsku bijedu je milost kad se oholica spotiče, jer kad bi najodlučnije koraćao mogao bi time dosegnuti vrhunac oholosti!"

I sveti Ivan Zlatousti slično razmišlja: "Koji put," - kaže - "Bog dopušta da drugi saznaju za neke grijehe plemenitih i velikih duša, zbog toga što se u njih počinju uvlačiti misli taštine. Gospodin ih želi po padovima lišiti ove javne aureole omiljenosti, koja ih vodi u susret tolikim opasnostima, pokazujući tako da je ta aureola prolazna kao poljski cvijet, te ih navodi da se posvete Njemu bez pridržaja, smatrajući ga jedinim ciljem svih njihovih djela."

8. Bolje grijeh popraćen poniznošću nego nevinost popraćena ohološću

Nakon što je naveo slavne pokornike koji su ostali svetački potreseni razmišljajući o Božjim dobročinstvima i prisjećanjem na svoje lagane nesavršenosti, sveti Carigradski biskup još dodaje: "Za nas nisu dovoljni ovi lijekovi. Da pobijedimo našu oholost potrebna je druga snaga. Koja? Gomila naših grijeha i izopačenost naše savjesti, tako da kad smo uronjeni u tisuću besramnosti, hoćemo li možda još usuditi uzoholiti se."

I drugi su oci govorili na isti način. Sveti Augustin jasno kaže: "Bog lakše podnosi loša djela popraćena poniznošću, nego dobra djela zaražena ohološću!" Sveti Ottavo di Milev je rekao: "Bolje grijesi koje prati poniznost, nego nevinost sjedinjena s ohološću." Sveti Grgur Nazijanski: "Tovar dobrih djela, kojega vuče oholost, ide u Pakao, dok kola grijeha, koja vuče poniznost, idu prema Raju." Sveti Grgur Veliki: "Često se događa, da onaj koji prepoznaje da

je pokriven mnogim mrljama, pred Bogom biva bogato ukrašen po svojoj dubokoj poniznosti." Sveti Bernard završava tako veličanstvenu apologiju poniznosti i djevičanstva riječima: "Grešnik koji počinje slijediti Janjetove stope, tako da slijedi put poniznosti, ide sigurnijim putem od osobe koja, iako se nalazi u djevičanstvu, slijedi put oholosti; jer dok poniznost čisti nečistoću prvoga, oholost će stići uprljati čistoću drugoga."

Sam Naučitelj, tumačeći osmi redak dvadeset četvrtoga psalma, govori: "Gospodin, pun pravde i blagosti, donio je i pravilo za one koji griješe u životu. Da, oni su se udaljili od istine, ali Bog ih ne napušta nikada, već im nudi put poniznosti koji ih treba dovesti do spoznanja istine."

9. Težina oholosti i dobročinstva nesavršenosti

Neka nam se oprostí zbog tolikih citata, ali predmet je tako važan i delikatan, te zahtijeva čvrsti autoritet. S druge strane, u svim tim odlomcima nećemo pronaći ni sjenu od pretjerivanja, kao i ako dobro razmotrimo divno prikazane teze u "Sumi teologije" svetog Tome Akvinskoga (Questione 162, čl. 6): "Po svojoj naravi oholost je najgori grijeh, teži još od nevjernosti, očaja, ubojstva, razvrata, itd.". Razlog tome, nastavlja naučitelj škole, je u njenoj protivnosti Bogu. Po drugim grijesima čovjek se udaljuje od Boga zbog neznanja, slabosti ili želje za bilo kojim dobrom; ali po oholosti se udaljuje od Njega zato što se ne želi podložiti Bogu i njegovu zakonu." Stoga, Boezio kaže: "Dok se svi poroci klone Boga, samo mu se oholost pokušava suprotstaviti." Odatle riječi svetog Jakova: Bog se protivi oholima (Jak 4, 6). Udaljenost od Boga i njegovih zapovijedi, koja kod drugih grijeha dolazi samo kao posljedica, kod oholosti se nalazi u korijenu, jer njezin vlastiti čin je prezir Boga. I budući daje ono što je zlo samo po sebi, gore od onog što je zlo zbog drugih razloga, slijedi da je oholost po svojoj naravi najteža od svih grijeha, jer ih sve nadilazi zbog suprotstavljanja Bogu, koja sačinjava njenu izričitu pakost. "Ako nam nije moguće postići mnoge kreposti," - govorila je sveta Ivana de Chantal - "budimo barem ponizni!". Upravo po spoznaji koju nam grijesi daju o našem duhovnom siromaštvu i našem ništavilu, na sigurnoj spoznaji nedostatka kreposti možemo utemeljiti poniznost, majku svih kreposti. Kako, onda, ne uskliknuti s našim ljubljenim svecem: "Dragih li nesavršenosti, koje nam omogućuju spoznati našu bijedu i vježbaju nas u poniznosti!" Kako ne ponoviti "O sretne li krivice!" nakon svakog pada?

"Zar da se ne radujete, također i oplakujući grijeh," - piše sveta kći Pohođenja - "ako bi poplava donijela na vašu zemlju vrlo prikladno kamenje za napraviti iz temelja palaču, koju baš namjeravate graditi?"

Poniznost je prozvana temeljem duhovnog života, kojeg ćemo iskopati po istinskoj spoznaji sebe, jer Bog, koji je jedini graditelj, neće graditi poniznost nigdje, doli na našem ništavilu."

10. Sjećanje na naše grijehе je moćni lijek protiv oholosti

Još jedanput: kako bi moglo biti sigurnije prouzrokovana ova spasonosna spoznaja i svijest ove velike praznine, ako ne po našim grijesima? Oni, komad po komad, razaraju umišljeno ustrojstvo naših snaga, te potpomognuti i oslonjeni jedino na Božansko milosrđe neće nam dugo trebati da vidimo sebe u dubini našeg ništavila. Dragocjenog li otkrića! Bog ga je čekao; On se protivi oholima, a poniznima daruje milost. Te milosti, po tvrdnji svetog Augustina, Bog voli dati tako da vode poteku u najdubljim dolinama i da nas preplavljaju onoliko koliko se mi ponizimo, te natapaju na dnu našeg spoznatog ništavila temelje istinske svetosti, koja će, od sad pa nadalje, biti bolje zaštićena od nasrtaja oholosti.

Ako ispraznost bude ponovno nastojala ući u tu novu zgradu, da je se potjera bit će dovoljna jedna riječ: Sagriješih!; ostalo je Božje djelo. Po primjeru slavnog nasljednika sv.

Franje Saleškog, "da se prisjetim prošlih grijeha, napisat ću osobnu knjigu, naslovljenu 'Lijek protiv oholosti' i često ću čitat njene stranice. One će širiti miris mog ništavila i poslužiti će da se njime otruje crv moje oholosti!". Što me više Gospodin Bog uzdigne, pa to bilo i u treće nebo kao svetog Pavla, ja ću to više, po primjeru svetog apostola, tražiti u sjećanju starih grijeha i nevjernosti protutežu nebeskim milostima, a ono će mi poslužiti da se održim u pravednom preziru samoga sebe. Slijedit ću na taj način savjet Duha Svetoga: u dan blagostanja ne zaboravi nesreću. U životu svete Gertrude čitamo da joj je Bog ostavio neke duhovne nesavršenosti kako bi sačuvao njezinu poniznost. Božja službenica se zbog tog žalostila. Popuštajući njezinoj molbi, jedna pobožna osoba je molila za nju, kad joj se jednog dana ukaza Gospodin i reče: "Mane, zbog kojih jadikuje moja ljubljena kći, su za njezino dobro. Svaki dan na nju izlijevam obilje milosti, da bih je sačuvao od taštine. Moram sakriti neke od njih njezinim očima, pokrivajući ih oblakom tih lakih nedostataka. Kao što gnoj oploduje zemlju, tako osjećaj vlastite slabosti rađa u duši zahvalnost. Svaki put kad se duša ponizi zbog svojih mana, darujem joj milost i tim se služim da ih uništim; tako malo po malo mijenjam mane u kreposti, a jednog dana duša će se zateći u svjetlu bez sjene."

11. Zahvalnost prema Bogu je drugi plod sjećanja na grijeh koji su oprošteni

Zahvalnost prema Bogu je drugi plod koji klija i rađa se iz pogleda na vlastite grijeh. Poniznost je, prije svega, istina, a u isto vrijeme nam otkriva ništavilo iz kojeg smo bili izvučeni i tako čini da se bolje ističe dobro koje je u nama, a koje proizlazi od Boga, kao prvog izvora. Koliko više svijetlo rasvjetljuje dušu u njezinoj niskosti, toliko više rasvjetljuje očevidnom suprotnošću veličinu i mnoštvo Božjih dobročinstava, te zbog toga olakšava zahvalnost prema Tvorcu svakog savršenog dara. Ni to nije mali dobitak, budući daje nezahvalnost kći oholosti, koja je "glavni grijeh koji zaražuje sve druge grijeh i čini ih beskrajno velikima". Ona je suhi vjetar koji isušuje izvore milosti. Protiv sličnog poroka nećemo se moći snažnije boriti, doli razmišljanjem o našim nevjernostima nasuprot ustrajnom Božjem milosrđu. "Ništa nema toliku snagu da nas ponizi pred milosrđem Božjim, kao razmišljanje o obilju njegovih dobročinstava, kao što nas ništa ne može poniziti pred njegovom pravdom, kao mnoštvo naših grijeha. Razmislimo o onome što je Bog za nas učinio i razmislimo o onome što smo mi učinili za Njega, te na isti način potanko ispitajmo naše grijeh, pa Njegove milosti. Ne trebamo se bojati da će nas spoznaja onoga što je Bog u nama učinio uzoholiti, ako stalno imamo pred očima, da sve ono što je dobro nije naše. Zar možda mazge prestaju biti siromašne životinje kad su natovarene mirisima i dragocjenim pokuštvom nekog kneza? Koje je dobro u nama, a koje nismo primili? A ako smo primili, zašto se hvastamo kao da nismo primili. Naprotiv, pažljivo razmišljanje o primljenim milostima čini nas poniznima, jer posvješćivanje tih milosti rađa u nama zahvalnost. Ako bismo, obazirući se na Božje milosti, osjetili pokoj tu taštu misao, pouzdani lijek za to bit će razmišljanje o našim nezahvalnostima, nesavršenostima i bijedama. Ako razmišljamo o onom što smo činili kad Bog nije bio s nama, brzo ćemo se uvjerit, da ono što činimo kad je On s nama nije naše djelo, ni brašno iz naše vreće. Obradovat ćemo se i razveseliti, jer imamo dar, ali ćemo zbog tog djela i dara dati slavu Bogu, koji je njegov tvorac." "Ispunite pamet sjećanjem na vaše mane i nevjernosti, da se zbog njih ponizite, te ih ispravljajte sjećanjem na primljena Božja dobročinstva, da mu zbog njih zahvaljujete."

"Recite vašem srcu: 'Hrabro, srce moje, ne budi više nezahvalno i nevjerno prema tom velikom Dobročinitelju.' Kako je moguće da moja duša ne bude podložna Bogu, nakon što je učinio u meni tolika čuda svoje milosti?"

12. Samilost prema slabostima drugih je još jedan plod poniznosti, koji se rađa iz sjećanja na grijeh

Na kraju, sveti Franjo Saleški želi da nas svjetlo koje dolazi od promatranja grijeha, po poniznosti dovede do toga da budemo milostivi prema slabostima drugih: "Poniznost čini da se ne uznemirujemo zbog nesavršenosti, misleći da su ih i drugi počinili. Zašto bismo umišljali da smo savršeni od njih? Na isti način nećemo se čuditi grijesima drugih osoba, ako se sjetimo svojih. Zašto bi se čudili, ako drugi imaju nesavršenosti, kad ih i mi sami imamo?"

Sveti Ivan Zlatousti energično insistira na toj, često zanemarenoj, koristi od naših grijeha, koja je po Božjem planu za nas iz njih određena. On ukazuje da, svećeništvo nije povjereno anđelima zato što bi oni, temeljeći se na svojoj bezgrešnosti, mogli zazivati munje na grešnike, dok čovjek iz osobnog iskustva poznaje ljudsku slabost, te lakše s njom suosjeća kad je susreće kod drugih. Eto zašto, nastavlja sveti biskup, kako danas tako i nekad, Bog dopušta da sagriješe i oni koji su u Crkvi čuvari Njegova autoriteta, kako bi ih sjećanje na njihove padove učinilo humanijima prema braći. On dokazuje svoju tezu s dva primjera iz Starog i Novog zavjeta. Najprije nam predočuje žarkog apostola, svetog Petra, koji je, misleći kako je nemoguće da se netko sablazni i zastidi svoga Učitelja, sam Ga tri puta bijedno zatajio, nakon što mu se tri puta zakleo na vjernost i to ne zbog prijetnje, mučenja ili smrti, nego na glas siromašne sluškinje. Potom nas podsjeća na proroka Iliju, koji je toliko revnovao, da je rušio čete i doveo do gladi čitav narod, a poslije se prepao i prestrašen pobjegao pred srdžbom žene Izabele. Na kraju svetac zaključuje: "Bog je dopustio pad svetog Petra, koji je stup Crkve, pristanište vjere i opći naučitelj, da ga pouči dobro i milosrdno postupati s drugima. I Ilija pade po Božjem planu, kako bi se potpuno pokrio plaštem ljubavi i tako postao milostiv poput svog Gospodara."

Sveti Bernard preuzima tu misao u komentaru jedne poslovice: "Kome je dobro, ne razumije slabost drugoga i tko je izobilno jeo, ne poznaje muku onoga koji posti. Koliko više jedan bolesnik postaje sličan drugom bolesniku i čovjek drugome čovjeku koji je gladan, toliko više osjećaju njihove boli. Da bismo suosjećali nesreće drugih, potrebno ih je iskusiti na samom sebi. Samo poznavajući je u sebi, moći ćemo pronaći dušu bližnjega i znati kako mu priteći u pomoć." Načinimo sebi blago od ovih lekcija. Dok stojimo na nogama, skoro smo nesposobni oprostiti i sažalijevati kod drugih neke njihove padove, koji nas sablažnjavaju i ljute. I koliko puta nas, nažalost, potajna oholost, pod vidom revnosti vodi do srdžbe. Naprotiv, ako smo i mi oboreni na zemlju po sličnom padu, brzo će samilost ustupiti umjesto strogosti. Tada ćemo razumjeti izreku svetog Augustina: "Nema grijeha kojega čovjek ne bi mogao učiniti, a da se i ja ne bih mogao njime uprljati."

Lijepa izreka iz knjige "Nasljeduj Krista" kaže: "Svi smo slabi, ali ti moraš misliti da si slabiji od svih!"

Drugo poglavlje: ISKORISTITI GRIJEHE TAKO DA LJUBIMO VLASTITO NIŠTAVILO I MALENOST

1. Moći upoznati i ljubiti vlastitu bijedu i niskost, velika je milost

"Najveći stupanj poniznosti, kaže sveti Franjo Saleški, ne sastoji se samo u tome da dragovoljno spoznamo vlastitu niskost, nego da je ljubimo i nalazimo u njoj zadovoljstvo, i to ne zbog pomanjkanja hrabrosti i velikodušnosti, nego da više cijenimo Božansku moć, te da više poštivamo i cijenimo bližnjega."

"Poniznost," - kaže sveta Marija Magdalena de Pazzi - "nije drugo nego jednostavna spoznaja našeg ništavila, te radost koja ostaje i usred sveg onog što nam donosi prezir."

Grijesi nas mogu i moraju uzdići točno na taj "visoki stupanj" Svjetlo koje oni bacaju na našu niskost, ne samo da nas mora poučiti spoznaji vlastite nevrjednosti nego i ljubavi prema

njoj. "Svi smo," - kaže naš ljubazni učitelj - "podložni nedostacima svake vrste i ne trebamo se stoga čuditi svaki put kad susrećemo pokoji nedostatak, jer ako i uspijemo provesti neko vrijeme da ne griješimo, slijedit će odmah drugo razdoblje u kojem ćemo često padati i u teške nesavršenosti. Tada je vrijeme da iskoristimo poniženja, koja nam iz tog proizlaze."

"Kada bi bilo moguće svidjeti se Bogu isto toliko u savršenostima kao i u nesavršenostima, morali bismo radije željeti biti nesavršeni, kako bismo se tim sredstvom odgojili u svetoj poniznosti. Spoznati vlastitu bijedu i izvući iz toga razlog za zadovoljstvo jedno je od najvećih milosrđa, koje Bog dopušta; budući da nam dopušta da izvučemo spasenje iz same naše propasti, na isti način kao što On zna izvući svoju slavu iz naših uvreda. U tom svjetlu duša dragovoljno prihvaća vlastitu bijedu, okružena i ukrašena poniženjima svojih grijeha, kao i Job, koji bijaše pogođen bolima, a videći se pun bijede i prezira, svidje mu se što po njima može častiti i slaviti Božansku dobrotu. Dok je s jedne strane, duša bijedna zbog svog pada, s druge strane, iz niskosti koju zbog njega kuša, može izvući blago koje ju obogaćuje. Ali nažalost, to je sreća koja ostaje skrivena najvećem broju ljudi, jer je ne poznaju. Siromašni su, a imaju blago u svom vlastitom siromaštvu, ali ga ne posjeduju jedino zato jer ga ne znaju tražiti."

Evo, kako je to blago cijenila jedna draga redovnica Pohoda: "Grijesi oblikuju veliki dio našeg bogatstva za vječnost, a ljubav prema preziru, koji iz njih proizlazi, je kao potka tog bogatstva. Ako se tka bez potke, odmah nastaju rupe. Isto tako, ako bi netko, umjesto da ljubi nevrijednost i slabost, uznemirivao se i uzrujavao, došao bi do toga da dadne za pravo đavlu. Grijesi su utoliko korisni što njihov plod može proizvesti ono što mi nismo sposobni postići snagom volje. Život je slijed padova. Nakon svakog pada se moramo ponovno ustati i reći: "neću to više činiti!". Ako se popravljamo na taj način, grijesi ne škode i osoba uspijeva zadobiti poniznošću ono što je izgubila propustom."

2. Ljubiti vlastito ništavilo znači ljubiti istinu

Istina je da smo bijedni i da osim Božjih darova nemarno ništa našega, nego ništavilo i grijeh. Ako možemo živjeti bez sablazni, moramo biti sretni priznati to tako da i naša braća prepoznaju tu istinu, na isti način, kao što se zaljubljeni znanstvenik hvali sretan što je otkrio novu znanstvenu istinu, te je uspijeva dokazati i odobriti pronalazak od drugih. Protivan osjećaj se suprotstavlja bilo iskrenosti, bilo istini i zaslužuje prijekor istinskog proroka: "Zašto ljubite ispraznost i tražite laž?"

"Te mrlje stoje dobro iznad mene," - govorila je jedna sveta duša - "smjerajući na vlastite nesavršenosti. Što ima gubavac, osim dronjka?". A jedna, vrijedna poštovanja, kći svetog Franje Saleškog, prakticirajući očevo nauč, uskliknula je: "Kad bismo mogli učiniti tako da naši grijesi ne vrijeđaju Boga, željela bih neprestano padati, kako bih zbog njih neprestano bila postidjena i ponižena!"

3. Ljubav prema poniženjima približava nas Utjelovljenoj Riječi

"Radost zbog vlastitog ništavila i smatrati se takvima, nije samo zbog ljubavi prema istini što je kršćanska poniznost nadahnjuje," - nastavlja sveti Ženevski biskup - "nego da time nadasve častimo poniženja Utjelovljene Riječi". To Božansko Janje, oblačeći svoju, štovanja vrijednu nevinost, haljinom grijeha, udostojalo se primiti od našeg propalog čovječanstva, sve ono što nije grešno u sebi. Evanđelje govori o dubokim poniženjima na koja se rado prepustilo i ruglo kojim se htjelo nasititi i ne bi bila dovoljno stoljeća, da razmatramo kako bismo shvatili žeđ za poniženjima za kojim čezne njegovo Božansko Srce i koja ga radosno potiče prema okrutnoj smrti i poniženju, kao i prema raskošnoj gozbi pripremljenoj za njega, kao "vođi grešnika". Duša koja je istinski kršćanska osjeća potrebu da zauzme mjesto na toj gozbi poruga uz svog ljubljenog Gospodina. Ona, grešna, ne želi pustiti samo Njega nedužnog da se napoji iz čaše poniženja, nego od tog želi svoj dio i sretna je da položi usta gdje je njezin Bog i Spasitelj položio svoja, preobražujući u slasno piće i najgorču žuč.

4. Ljubiti poniženja je sigurno sredstvo da se postigne poniznost

Poniženja su, po opasci svetog Bernarda, nezamjenljiv put da se dostigne poniznost i zbog toga duša, koja je istinski uvjerenjena u potrebu te kreposti, mora ljubiti i tražiti poniženja na isti način, kao putnik koji želi dostići cilj, te sa žarom polazi na put, koji će ga do tog cilja dovesti. Naposljetku, kao što ćemo vidjeti u sljedećem poglavlju, moramo ljubiti našu nevrijednost, jer tako privlačimo veliko izobilje milosrđa Božjeg Srca.

Pod svakim od ovih vidika grijesi mogu biti korisni tako da hrane u nama ljubav prema nevrijednosti i malenosti. Oni je bolje pokazuju i svojom ponižavajućom težinom određuju pravedni omjer između poniženja, koje rađaju i prezira, koji smo zaslužili. Ono što je Isus sa žudnjom prihvatio i tražio za spasenje grešnika, mi ćemo prihvatiti kao dio duga, koji neminovno proizlazi iz naših grijeha. Svaki grijeh će na taj način postati još jedna stepenica silazeći do stupnja, gdje nećemo cijeniti sebe same i odreknuća od zahtijeva našeg sebeljublja sve dotle, dok ne zauzmemo posljednje mjesto (Luka 14, 10), ono koje nam dolikuje, ali koje će nažalost biti uvijek uzvišenije od onoga koje je izabrao Onaj koji je htio biti posljednji od svih, ruglo ljudi i prezir naroda (Iz 52; Psalam 21).

5. Duša koja umije izvući korist iz poniženja može preteći drugu dušu manje sklonu pogreškama

Ako iz naših grijeha znamo crpsti ljubav prema poniženju, imat ćemo ogromnu korist, jer sveti Franjo Saleški vidi u poniznosti mjerilo svetosti i ne ustručava se tvrditi, da duša koja se tako posluži svojim grijesima može nadići drugu, koja je manje sklona grijehiti: "Jedna sestra, koja pada u mnoge nesavršenosti i mane, može biti kreposnija i draža Bogu (bilo zbog hrabrosti koju čuva unatoč nesavršenosti, bilo zbog poniznosti koju iz njih izvlači, bilo zbog ljubavi prema svojoj niskosti), od druge koja ima više prirodnih i stečenih kreposti, ali manje se trudi, te zbog toga ima manje hrabrosti i poniznosti. Sveti Petar bio je izabran na čelo apostola, iako je bio sklon mnogim nesavršenostima, tako da ih je počinio i nakon što je primio Duha Svetog; a premda je bio sklon pogreškama, uvijek je sačuvao veliku hrabrost i nikad nije klonuo duhom. Isus ga je učinio svojim namjesnikom i počastio ga više od svih drugih i nitko ne može ustvrditi da mu nije dana prednost pred svetim Ivanom i drugim apostolima." Sveta Ivana de Chantal voljela je ponavljati taj nauk svog svetog duhovnog učitelja: "Moja draga malena," - pisala je sestri F. A. od Križa, - "vaše obeshrabrenje nije drugo nego napast. Recite mi, koju korist vam donosi i koji plod iz njega izvlačite? Mislite li da je u našoj moći uvijek biti ukorijenjeni u Bogu i nikada ne grijehiti? Trebali bismo biti anđeli. Zato, molim vas da se pomirite s bijedom koju ovaj život sa sobom donosi, ali bez tjeskobe i uznemirenosti, te da se ponizujete, a da se ne obeshrabrite kad se ogriješite o vjernost. Ta poniženja i ljubav prema vašoj niskosti, primljena mirno i smireno, bit će Bogu ugodnija nego vaša sitničava vjernost."

6. U dvojbi oko naše krivnje, bolje se prikloniti više ponižavajućoj stvari, kao više zaslužnijoj

Sveti Naučitelj se boji vidjeti nas gdje propuštamo prilike prezreti sami sebe, te bi htio da to činimo i kad se radi o sumnji da li smo sagriješili, savjetujući nas u tom slučaju da izaberemo najbolju odluku tj. ono što se više suprotstavlja oholosti, a korisnije je za poniznost: "Općenito, savjetujem vam da se, kad ne znamo razlikovati jesmo li u jednoj prilici ispunili našu dužnost ili smo uvrijedili Boga, moramo poniziti moleći oprostjenje od Boga i moliti više svjetla za drugi put; zatim zaboraviti događaj i kročiti dalje. Jer ova radoznalost i otežavajuća želja da znamo jesmo li učinili dobro, proizlazi iz samoljublja, koje želi znati jesmo li bili bezgrešni. Božja ljubav nam usrdno preporuča: "Bijedna i strašljiva dušo, kakva

jesi! Ponizi se, osloni se na Božje milosrđe i moli oprostjenje, očituj mu svoju pouzdanu poniznost i počni ponovno raditi oko svog napretka!"

Istu misao nalazimo u knjizi "Nasljeduj Krista": "Gospodine, da zadobijem oprostjenje grijeha, koristi više tvoje beskrajno milosrđe nego bilo koja misao pravednosti koju mogu imati da obranim svoju savjest, koju ne poznajem do dna."

7. Izvanjska poniznost i malenost uvećava vrijednost i cijenu nutarnje

Grijesi, ne samo da otkrivaju našu niskost i potiču nas da je ljubimo u nutrini savjesti, nego često nutarnjem osjećaju nevrjednosti dodaju vanjske, jer naš bližnji, budući da je bio svjedok padova, vidi i otkriva našu slabost i bijedu. Mi moramo prihvatiti kako jednu, tako i drugu stvarnost, s ciljem da udvostručimo naše zasluge i duhovno blago. Tako je činio plemeniti i pobožni autor kojeg smo više puta navodili. "Vi poznajete moju posljednju naglost" - pisao je prijatelju - "i bili ste tome svjedok. Ono što me tješi jest činjenica da sam tu pogrešku učinio u prisutnosti prijatelja, koji će po njoj spoznati tko sam ja uistinu. Žao mi je što sam nevjeran njegovoj milosti uvrijedio Boga, ali sam primio, i rado prihvaćam, poniženje koje je iz toga proisteklo. Biti ponižen pred drugima velika je sreća i vrlo korisna stvar za onog tko želi nadoknaditi uvredu nanесenu Bogu. Korist, koju je potrebno izvući iz nesavršenosti, sastoji se upravo u tome da izađemo iz nje, duboko uvjereni da smo ništavni i veoma slabi. Koliko je korisno da drugi otkriju moju bijedu, budući da mi to pomaže da otkrijem ovu istinu! Istina je da sam ništa, da sam slab, izopačen, više nego sam to mogu shvatiti. A iz ljubavi prema toj istini držim se u svom srcu ništavnim, te rado ljubim Božju providnost i klanjam joj se kada to razotkriva. Priznajem i izjavljujem da sam bijedan, te sam sretan da svi to spoznaju i postupaju prema meni kao takvom."

8. U vježbi poniznosti potrebno je očuvati istinu i ljubav

Ne bi se na bolji način moglo vježbati u uzvišenom učenju autora knjige Filotea. Svetac, zahvaljujući svojoj divnoj uravnoteženosti, brine se da očuvamo prava istine i stoga nas odvraća da glumimo mane s nakanom da tražimo poniženja, osim ako se ne radi o posebnoj nadahnuću, kao u slučaju nekih svetaca.

Isto tako, skrupulozno želi očuvati pravu ljubav i preporuča da popravimo sablazni i uvrede koje naši padovi mogu prouzročiti braći. "Ako zbog srdžbe ili lakoumnosti prijeđem mjeru u riječima, te uvrijedim Boga ili bližnjega, duboko ću se pokajati, žalit ću koliko mi bude najviše moguće zbog grijeha i nastojat ću pribavit najbolje moguće lijekove, a da uz to ne zaboravim prigrliti poniženja i prezir koja mi zbog toga dolaze. Čak ako bi bilo moguće odvojiti jednu stvar od druge, odbacio bih energično grijeh i ponizno sačuvao niskost koja iz njega proizlazi."

"Načinim glupost i ona me učini vrijednim prezira: to zaslužujem. Ako padnem na zemlju i naljutim se, žalostan sam zbog povrede Boga, ali sam sretan što otkrivam da sam kukavica, ništavan i jadan".

"Pa ipak kćeri moja, pazite na ovo što ću vam reći: iako moramo voljeti niskost, koja je posljedica učinjenog zla, ne smijemo propustiti da ispravimo to zlo. Učinit ću sve moguće da ne dobijem rak lica. Ali, ako bi ipak do tog došlo, ljubiti ću moju bijedu i niskost. Isto pravilo vrijedi, iz više razloga, i kod grijeha. Pogriješio sam u ovom ili onom, žalostan sam zbog toga, kako god prihvatio nevrjednost koja iz toga proizlazi, te kada bi se mogla odvojiti jedna stvar od druge, odbacio bih ono što je zlo i grijeh, a sačuvao poniznost i niskost."

"Ako se potrudim popraviti uvredu i sablazni koje sam nanio braći, i time polako zadobijem njihovo poštovanje i probudim u njima prijašnje mišljenje o meni, tada se moram zadovoljiti time da zadržim u srcu tu niskost, koja je iščezla iz njihovih očiju."

9. Kako i poglavari mogu izvući korist iz poniženja

U drugim slučajevima svetac želi da se, ukoliko to dopušta ljubav i dužnost dobrog primjera, ne lišavamo dobročinstva izvanjske nevrijednosti i malenosti u očima drugih.

"Što se tiče mana, htio bih da se ne zaokupljamo toliko da ih prikrijemo, budući da one ne postaju manje zbog toga što se ne bi vidjele. Niti bi drugi zbog toga mislili da ih nemate, nego štoviše, vaše pogreške bi vam više škodile nego da su očite i izazivale bi smutnju, kao što se to događa onima, koji su skloni pokazati se vani. Ne smijemo se zbog toga smutiti niti obeshrabriti ako pogriješimo u prisutnosti drugih, nego moramo biti sretni da su otkrili ono što jesmo."

I onima koji upravljaju, te zbog toga čini se više drže da sačuvaju svoj vlastiti ugled pred podređenima, sveti Franjo Saleški savjetuje da s pridržajem radosno prihvate niskost, gdje god je pronađu: "Pitate me, ne treba li poglavarica ili upraviteljica biti nesretna kad sestre vide njezine mane i što mora reći ako se neka njezina kći jasno optužuje za neku misao ili sumnju koju je imala prema njoj: npr. daje mislila da ju je poglavarica opomenula potaknuta ljutnjom? U tom slučaju kažem da se mora poniziti i tražiti vlastitu niskost. Ali, ako se sestra pokaže uznemirenom kad je to rekla, izbjeći će razgovor, a da se to ne opazi, ali će sačuvati u srcu primljeno poniženje. Potrebno je čuvati se izlika samoljublja, koje hoće da izgubimo tolike lijepe prilike da ustvrdimo naše nesavršenosti i da se zbog njih ponizimo. Stoga, iako ona izvanjski ne čini nijedan čin poniznosti iz straha da još više ne uznemiri ovu siromašnu sestru, neka to učini u nutrini srca. Ako se sestra pokaže sigurna i mirna kada vas optužuje, neka joj poglavarica otvoreno prizna da je pogriješila, ako je to istina, a ako je naprotiv krivo sudila, neka joj to ponizno kaže i jednako prihvati to poniženje, koje ju snađe zbog tog lošeg prosuđivanja. Ljubav prema našoj niskosti ne smije se nikada udaljiti iz srca, jer nam je uvijek potrebna, čak, ako smo jako napredovali u savršenosti, tim više budući da se naše strasti katkad nanovo probude i nakon mnogo godina redovničkog života i nakon što smo puno napredovali u kreposti. Ne smiju se sestre stoga čuditi pogreškama poglavarice, budući da je sam sveti Petar, poglavar Crkve i svih kršćana, griješio, kako svjedoči sveti Pavao, a morao ga je još i ispraviti. Na isti način poglavarica se ne smije čuditi, ako su njezine pogreške druge sestre opazile, nego se mora s njima odnositi s onom poniznošću i blagošću s kojom je sveti Petar primio opomenu od svetog Pavla, unatoč što mu je bio poglavar. Ne znam trebam li se diviti više čvrstini i hrabrosti svetog Pavla što je ukorio svetog Petra ili poniznosti kojom se sveti Petar podložio ukoru u jednoj stvari, koja se njemu činila dobra i koju je učinio s ispravnom nakanom."

10. Radovati se da smo prezreni i ponašati se poput apostola

Sveta Marija Magdalena Pazzi, videći kako je jedna od njezinih novakinja veoma cijeni, jednog dana počela joj je jecajući pripovijedati o svojim pogreškama i napastima i nakon što se opisala kao najgrešnija žena, reče: "Rekla sam ovo da biste shvatile, koja vam je poglavarica dopala. Da me Bog nije doveo u samostan, možda bih završila u zatvoru ili pod sjekirom krvnika. Molite, dakle, za mene kako bi jednog dana postigla spasenje po velikoj Božjoj dobroti." Bliža nama, po vremenu u kojem je živjela, je jedna kći svetog Franje Saleškog, koja, kad je bila izabrana za poglavaricu svog samostana, reče u povjerenju jednoj sestri: "Tješi me što će mi čast koju primam poslužiti da me drži u niskosti zato što će moje pogreške bolje doći na vidjelo na svijećnjaku, nego u tami ćelije."

Sveti Ženevski biskup inzistirao je da revno prigrlimo vanjska poniženja, ako imamo sreću biti podređeni, i bez milosti je govorio: "Prezren sam i zbog toga se žalostim - oponašam majmune i paune. Prezren sam i radujem se - oponašam apostole." "Znate što je potrebno činiti kad nas ispravljaju i mrtve? Potrebno je primiti poniženja kao dragi kamen i staviti ga u srce, cjelivati ga i najnježnije milovati."

11. Grešna duša se toliko više sviđa Bogu, koliko se smatra slabom

Vjerujemo da smo u školi svetog Franje Saleškog dovoljno pokazali kako naši grijesi mogu biti korisni za poniznost. Oni, omogućujući nam da upoznamo i uzljubimo našu niskost, mogu nas uzdići iz ponora, kojeg su nam sami iskopali, do najdragocjenijeg nivoa najpotrebnije kreposti - poniznosti, i pokazati duši uvjerenoj u vlastitu ništavnost, izvor novog sjaja. Po Jobovim riječima i nauku svetog Bernarda "grešna duša izgledat će toliko manje kukavna u Božjim očima, koliko će to biti više u vlastitim, prisjećajući se počinjenih grijeha."

12. Kako poniženje uvećava krepost poniznosti

"Znajmo tako iskoristiti naše grijeha i bit će nam korisniji grijesi koji nas ponižavaju, nego radost koju osjećamo misleći na dobro koje smo učinili. Grijesi su uvijek grijesi, ali nas posramljuju, zbunjuju i ponizuju, te nam tako pred Bogom čine toliko dobra." - rekao je Fenelon.

Neke stvari naizgled uprljaju odjeću, ali, naprotiv, čiste je. To isto čine pravednici osjećajući odvratnost prema vlastitim grijesima i tako im služe da očiste dušu od oholosti, koja je najteži grijeh. Sveti Bernard nastavlja: "Na taj način pravednik ponovo pada u Božje ruke i događa se, na iznenađujući način, da isti počinjeni grijeh pridonosi njegovu opravdanju. Tko doista može reći da Božja ruka ne podupire onoga, koji se, padajući, uhvati za poniznost?"

Naučimo iskoristiti naše grijeha čim primijetimo da smo ih počinili i kad ih čistimo pokorom. Iskoristimo ih jednako tako i kad nas sjećanje na njih žalosti. Postoje trave koje šire veoma loš miris, ali kad se uredno osuše šire vrlo lijep miris. Učinimo da se to događa i u našim bijednim životima. Jedna sveta redovnica Pohoda je ljubomorno čuvala papirnatu vrećicu, koja je otkrivena nakon smrti u njezinoj ćeliji i na kojoj je pisalo: "To je za namirisati moje srce s najdragocjenijim mirisom moje bijede i niskosti.". U nju je stavljala sve ono ponižavajuće što joj je rečeno ili napisano, pogreške zbog kojih su je opominjali, najtvrdje stvari koje su joj rekli ispovjednici i svi nedostaci zbog kojih je bila opominjana. Ni nama ne bi bilo teško napraviti ovu vrećicu. Bacajući pogled na prošli život, našli bismo, nažalost, tolike zle trave bezbrojnih grijeha, koje bi nam poslužile daje napunimo. Upotrijebimo je korisno na taj način i ponovimo riječi patera Colombiera: "O, sretne li bijede, koja me zastiđuje pred Bogom i ponizuje pred ljudima! Ako ste mi neophodne neću vas zamijeniti, ni za zasluge i kreposti drugih. Želim radije biti takav da mogu biti ponizan. Odričem se svih milosti koje bi me mogle lišiti ovog dobročinstva, a da to ne izgubim pristajem biti lišen svega ostalog."

Treće poglavlje:

ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA

1. Problem grijeha rješava se Božanskim milosrđem

Ako naša niskost zaslužuje ljubav jer nas dovodi do istinoljubivosti i tako nam olakšava nasljedovanje Utjelovljene Riječi, ona će nam se učiniti još ljupkijom ako razmišljamo o njoj u svjetlu beskrajnog Božjeg milosrđa. Već u trećem poglavlju prvog dijela ove knjige, vidjeli smo, a sveti Franjo Saleški nam je to rekao i ponovio, da nas naši grijesi ne smiju baciti u očaj ili malodušnost i da bol koju osjećamo što smo ih počinili, mora biti uvijek popraćena postojanim pouzdanjem u Božansku dobrotu. Sada ćemo promotriti i pokazati kako naši grijesi i nesavršenosti ne umanjuju to pouzdanje, nego su naprotiv jedan od njegovih najplodnijih elemenata. Tekstovi našeg sveca su tako brojni i jasni, da čine suvišnim svaki komentar, ograničit ćemo se da ih prepíšemo. Ipak će biti korisno prije preuzeti neka razmišljanja iz drugih izvora, koja će nam u sintezi pokazati teološke dokaze te utješne nauke. Ali, prije svega, dopustimo da nam već citirani suvremeni autor izloži i razvije, na svojoj sjajnoj stranici koja obiluje naukom svetog Tome, temeljni princip tog novog vidika umijeća kako iskoristiti naše grijeha. Mons. Gay govori nam donoseći riječi svetog Ivana: "Bog je ljubav!" (1 Ivan. 4,8): "Bog ljubi, Bog nas ljubi,

ljubi nas, jer je ljubav! Postojati, ljubiti, ljubiti nas, to je za njega jedna te ista stvar i potreba, budući da mi postojimo. A, nije li onda nada dužnost svake osobe? Kakav je to bojazan da možemo pretjerati u ufanju? I kako se još može ispričati nepouzdanje?"

"Reći će se: ali radi se o grijehu! Da, to je nažalost istina. Grijeh se nalazi posvuda i stvara probleme, donosi komplikacije i podiže zapreke: problem za nas, komplikacije u nama, zapreke pred nama. Ali mogu li to biti problemi i za Boga? Mogu li se omesti njegovi putovi, staviti mu zapreku? On se zaustavlja samo ako želi i jedino jer želi; i gdje god mu se sviđi proći, prolazi. Grijeh pogađa Boga u smislu da ga vrijeđa, a ne u smislu da čini u Njemu promjenu. Grijeh mijenja Njegove čine, ali ne Njegov bitak, i ne mijenjaju nipošto prvotno i temeljno raspoloženje koje ima prema nama ili tu ljubav koju nam dariva. Kako pred našim ništavilom Njegova dobrota postaje ljubav, tako pred našim grijehom Njegova ljubav postaje milosrđe. Da, upravo je tako, ali pod uvjetom da se grešnik pouzdaje i nada. S određenog gledišta, nitko nema toliko razloga da se nada u milosrđe Božje kao grešnik. Bez sumnje - božanska svetost mrzi grijeh toliko da obvezuje svoju pravdu da ga kazni užasnim kaznama, ali upravo zato Milosrđe ostaje beskrajno ganuto grijehom više nego bilo kojom drugom nesrećom, koja nas može zadesiti. Ako doista razmišljamo o grijehu i kazni koju zaslužuje, a to je gubitak Boga ili najveće zlo, i onda grijeh zaslužuje potpuno milosrđe. Kome će se moći iskazati najveća samilost, ako ne najvećem bijedniku? To je razlog zbog kojeg se Božansko Milosrđe ovdje, više nego drugdje, iskazuje kako bi se grešnik pokajao, uzdao i spasio. Tako vidimo da strast same srdžbe u Bogu postaje novi i živi izvor smilovanja i dobrote, a za sve nas temelj nove nade."

2. Kardinal Pie primjenjuje na samog Boga peto blaženstvo

Pokazujući na tako očit način da milosrđe nije drugo nego dobrota ili sama Božja bit prema bijedi njegova stvorenja, odmah se razumije kako svaki od naših grijeha može postati, ako želimo, veličanstvena prilika tom Božanskom svojstvu da se očituje i proslavi. Kako usta janjeta olakšavaju vime majke šisajući iz njega dobro mlijeko, tako naši grijesi primaknuti Božjem srcu s pouzdanjem i pokajanjem pribavljaju mu radost, da može više izliti mirisa Milosrđa kojeg ima u preobilju u svojim očinskim grudima. Poslušajmo jednog od najrječitijih Pastira našeg stoljeća: "Blago milosrdnima! Izgovarajući to proročanstvo može se reći da nam je Sin Božji, koji je postao čovjek, objavio svoje blaženstvo i blaženstvo nebeskog Oca. Budući da milosrđe koje čini obični smrtnik postaje za njega izvor sreće, što reći o beskrajnom Milosrđu, koje jedini Bog može učiniti? Koje li sreće onda u neprestanom darivanju u Božjem krilu? - Blago milosrdnima! Blažen je iznad svih Onaj, koji jedini ima pravo da ga se zove dobrim: jedan je dobar Bog (Matej 19,17). Onaj koji je ljubav po bitku i čije milosrđe i dobrota nemaju nego vječnost za granicu: uzdam se u tvoju dobrotu, jer je vječno tvoje milosrđe (Psalam 35). U Božjoj naravi ne postoji strogosti, te kad se On srdi i primjenjuje pravdu, čini nešto što njemu nije svojstveno. U lijevoj ruci drži šibu kazne, a Bog se brzo umara raditi s njom, dok desnica koja je najdraži instrument Njegovog Srca, čini djela Njegove ljubavi (usp. Iz 27,21), te od slijepog nepopravljivog grešnika zna u trenutku učiniti odlučnog pokornika."

3. Kako nas mnoštvo grijeha mora dovesti do toga da se više nadamo Božjem praštanju

Veće milosrđe se može činiti samo većem bijedniku; a koja je bijeda veća od grijeha? Koja stvar je dostojna veće samilosti pred beskrajnim milosrđem? Isti grijesi, koji nas svojim teretom satiru i čine žrtvama božanske srdžbe, mogu postati pred Bogom prilika da mu dopustimo očitovati dobrotu i ljubav, svojstva koja su mu draža od pravde. Samo od nas ovisi koliko ćemo se približiti Njegovom Božanskom Srcu i reći mu s Davidom: "Ti Gospodine ćeš mi oprostiti i uništiti moj grijeh da bi proslavio tvoje najdraže savršenstvo: zbog dobrote tvoje Gospodine; i budući je možeš proslaviti toliko više koliko je brojnije mnoštvo mojih grijeha, koje ćeš mi oprostiti, mnoštvo mojih grijeha mi ulijeva nadu u tvoje praštanje. Oprosti moj grijeh, jer je velik." (Psalam 24,7.11).

Bog, dodaje već zaboravljeni stari autor, nije li Bog onaj Učitelj koji poučava da ne dopustimo da nas nadvlada zlo, nego da zlo pobijedimo dobrim? (Rim 12,20); da ne vraćamo zlo za zlo, ni prokletstvo za prokletstvo (1 Pt 3,9), nego obasipljemo dobročinstvima naše neprijatelje. jer postupajući tako skupit ćeš razbuktljelu žeravicu na njegovu glavu! (Rim 12,20). Učenik nije veći od učitelja, ni sluga od gospodara (Mt 10,24). Ako vidimo da učenici ovog Božanskog Učitelja, ne samo da su pokazali dobrotu i blagost prema okrutnim progoniteljima i tiranima, nego su uzvraćali dobro za zlo, do te mjere da su dali život za njihovo spasenje, što ćemo reći o Učitelju, od kojeg su primili tako uzvišen nauk?

"Ljubav svih učenika, uspoređena s onom Isusa Krista, manja je od kapljice vode nasuprot oceanu. Ako je u njima iskrica ljubavi bila tako moćna, što će učinit požar beskrajne Božje ljubavi?". "Ah, kliče Krizostom, kao što nam je Isus rekao: ako ljubite one koji vas ljube, kakvu ćete plaću imati? Zar i carinici ne čine to isto? (Mt 5,46). Tako i mi možemo reći o Bogu: ako uslišava samo svoje pravedne prijatelje, ne bi li možda onda nešto nedostajalo Njegovoј dobroti?"

4. Blago Božje umijeće je odvojiti grijeh od grešnika spašavajući ga, a uništavajući grijeh

Beskrajna Božja svetost i njegova dobrotu s mržnjom progone grijeh, još više s milosrđem grešnika. "Bog," - kaže p. Segneri - "toliko mrzi grijeh, da bi ga odstranio iz ljudskog srca, ne samo da se ponizio sve do smrti dok je bio u smrtnom tijelu, nego i sad proslavljen na Nebu, se ponizuje bivajući našim zagovornikom. Razmislite zbog čega to čini? Jeste li ikad promatrali lovca dok želi uloviti životinju? Vidite kako se polako kreće, šuti, saginje i snizuje do zemlje. Zašto? Jer želi ubiti životinju. Dakle, evo gdje smjeraju tolika Gospodinova poniženja, tolika strpljivost, mirnoća i šutnja pri našim prijestupima' sve smjera da smrtnim udarcem uništi grijeh, probode ga i u potpunosti iskorijeni.

Ako bi Gospodin odmah bacio u Pakao svakog grešnika, grešnik bi bio zauvijek kažnjen, nema sumnje, ali se nikad ne bi uništio grijeh. Čak bi grijeh uzeo novu snagu od svoje kazne i postao bi vječan. Budući da Gospodinova mržnja ide direktno protiv grijeha, a zbog njega indirektno protiv grešnika, Bog koristi tolika umijeća, ljubaznost i tolike različite načine poniženja, kako bi odvojio grijeh od grešnika i uništio grijeh, spašavajući grešnika. To je razlog Božanske dobrote, koja čeka našu pokoru, pozivajući i prihvaćajući nas. Zato David, koji je dobro poznao takvo Božje raspoloženje, divno se njime okoristio govoreći: "Gospodine tvoja dobrotu ganut će te također i ovaj put da oprostiš moj grijeh, jer je velik." Tko ne shvaća Božansku računicu, mislit će da je prorok morao nazvati velikim Božje milosrđe, a ne vlastiti grijeh, čak se opravdavati da je grijeh nepromišljeno počinio, iznenada i u nasrtaju napasti i na taj način od Njega traži da mu lakše udijeli oprostjenje. Ali David je razumio bolje od nas. Znao je da je veličina grijeha povod Božanskoј dobroti da bi ga lakše iskorijenio i zato se obraćao samoj Dobroti govoreći "velik je moj grijeh", kako bi Ga ganuo, da mu ga Ljubav iščupa iz duše. Kao seljak kojem je divlja svinja uništila vinograd, živo ocrtava zvijer i snagu te životinje, kako bi potakao lovca da je ubije."

Ako je David koristio taj govor obraćajući se Bogu nad vojskama, udvostručujući svoje pouzdanje, zar ga ne bismo i mi mogli upotrijebiti, obraćajući se Utjelovljenoј Riječi za spasenje grešnika? Njemu, koji je iz milosrđa htio uzeti našu narav upravo da dade svome milosrđu mogućnost da se velikodušno iskaže i raširi? Bossuet nije oklijevao reći: " Premda Isus Krist, Sin Božji i bitna svetost, želi vidjeti do svojih nogu grešnika, koji se vraća na dobar put, ipak više ljubi nedužnog koji se nikad nije izgubio. Kad je postao naš Spasitelj, poprimio je druge osjećaje nama za ljubav. Da, ovaj Bog više ljubi nedužna, ali radujte se kršćani, jer ovaj Spasitelj je došao tražiti grešnike. On živi samo za grešnike, jer poslan je upravo zbog njih." "Njegov poziv je da bude Spasitelj" nastavlja sveti Franjo Saleški.

"On je Bog bijednih." - nastavlja službenica Božja Majka Chappuis - "Svaki put kad mu darujemo grijeh da ga oprost, darujemo mu titulu Spasitelja."

5. Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni

Neka nas Bog sačuva od pada u pretjerivanja i proturječja. Dolaze nam rado na pamet riječi jednog slavnog biskupa, koje je uputio nekim misionarima koji su se jadali zbog slabosti i zala, koje su kao svjedoci vidjeli u svome poslanju: "Ma, koji bi bio razlog vašeg poslanja, moji dobri oci, ako ne bi više postojali grijesi?". O, Isuse, vječni Svećeniče i Spasitelju naš, dopusti da ti kažem tako: koja bi bila svrha tvog zemaljskog života, tvojih nečuvenih trpljenja i svega što si činio ovdje na zemlji u sakramentima, u našim crkvama, kad ne bi bilo grijeha za praštanje? Čemu bi služilo tvoje milosrđe ako ne bi bilo bijednika?" Sveta Gertruda je rekla: "Kada Isus ne nalazi više dovoljno čistih duša, da dođe u njih kao zaručnik, on dopušta da obole, kako bi došao u njih kao liječnik!".

Bolesnik pribavlja liječniku radost i čast kad mu povjerava svoje rane i nadu u ozdravljenje, Isto to čini grešnik Božanskom Samaritancu, darujući mu vlastite grijeha da ga od njih izliječi. Ako je On, kao Bog bio uvrijeđen po grijehu, kao Spasitelj je proslavljen po praštanju koje uništava grijeh. Tolikim darovima obasipa izgubljene sinove koji mu se vrate, te se skoro čini da im želi zahvaliti što su mu dali priliku da udovolji željama i potrebama svoje milosti.

"Dakle, dušo moja, budući da si spoznala svoju bolest, ne boj se ići liječniku. A idi s toliko većim pouzdanjem, jer je on došao k tebi, kao ono kad ženik iz ložnice ide, kao div kliče kad prelijeće stazu, izlazi on od nebeskog kraja (Psalam 19,6-7). A došao je osloboditi te od bolesti grijeha, znajući da su bolesni potrebni liječnika, a ne zdravi (Matej 9,12). O koje li žalosne ludosti grešnika koji, zbog toga što bi ga trebalo poticati da ide Njemu s većim pouzdanjem kao liječniku, bježi od Njega! Nerazborit je onaj, koji se boji da mu je ljut neprijatelj onaj koji je došao da ga ozdravi!".

"Opaki bježe i kad ih nitko ne progoni (Izr. 28,1). Čudno je da bježimo kad nas nitko ne progoni, ali je još čudnije da opak bježi kad, ne samo da ga nitko ne progoni, nego kad ga božanska Dobrota zove i trči za njim, da mu ponudi milosrđe, da mu dade lijek za njegova zla, obećavajući i zaklinjući se da će mu dati sve ono što bude molio za njegovo vječno spasenje.".

6. Objave Srca Isusova oživljuju pouzdanje u grešniku

Koju li blagu svjetlost na ove misli bacaju objave iz Paray-le- Moniala! Neki sveti redovnik je rekao da "nakon Isusova dolaska, pouzdanje mora biti krepost svojstvena grešnicima", ali nakon što se Srce Isusovo objavilo svijetu, ne bi li se to pouzdanje moglo pretvoriti u odvažnost? Nije li samo Božansko Srce, koje je vojnik Longin probo kopljem, podarilo njemu ne samo oprost, nego svetost i milost mučeništva? Nije li samo Srce, koje hrani grešnike krvlju, koju mu oni prolijevaju otvarajući bok slično pelikanu, koji tako postupa sa svojim malenima? A nije li to Srce, koje je, po svetom Vinku Ferrerskom, htjelo biti ranjeno i probodeno, to učinilo samo da bi pokazalo grešnicima izvor praštanja? Nije li, naposljetku, to isto Srce ono koje poziva iz Svetohraništa: „Dođite svi vi koji ste umorni i opterećeni i Ja ću vas odmoriti!“. Nije li bilo izjedano žarkom žeđi, da odriješi i izliječi? A ta žeđ ne gasi li se možda kad mu prikazujemo grijeha, da nam ih oprost?

Zbog toga najprisnije duše sa Srcem Isusovim bile su, nakon oprostanih grijeha, najrevniji apostoli pouzdanja i umijeća kako iskoristiti vlastite grijeha. Životopis svete Gertrude donosi tako ganutljiva svjedočanstva o tome, a sveta Marija Margareta se često vraća na to: "Srce Isusovo je prijestolje milosrđa. I najbijedniji su najprihvaćeniji, ako su na dnu ponora njihove bijede zapaljeni ljubavlju."

A kad ste počinili grijeh, ne uznemirujte se, jer uznemirenost, nemir i prevelika briga udaljuju dušu od Boga i tjeraju Isusa Krista iz naših srdaca. Molimo ga za oprostjenje i molimo Presveto Srce Isusovo da učini zadovoljštinu za nas, vraćajući nas u stanje milosti po Božanskom veličanstvu. Obratite se s potpunim pouzdanjem ljubljenom Srcu Isusovom i recite mu: "O moja jedina ljubavi, plati za svog siromašnog slugu i nadoknadi zlo koje je učinio. Učini da ti služi na tvoju slavu, za izgradnju bližnjega i spasenje svoje duše." Na taj način grijesi odlično služe da nas ponize i učine da shvatimo ono što smo uistinu i kako nam je korisno sakriti se u naše ništavilo. Nakon što si se ponizila, iznova počni biti vjernom, jer Srcu Isusovu se sviđa takav način postupanja koji u duši čuva mir."

7. Pater de la Colombiere potiče na pouzdanje dušu opterećenu grijesima

Sluga Božji, duhovni vođa svete Marije Margarete, blaženi pater de la Colombiere, nije prestajao inzistirati na tome. Želimo donijeti slijedeći odlomak iz jednog pisma, koje je uputio duši pritiješnjenom teretom grijeha. Tu ćete pronaći najvjerniji odjek i praktični sažetak nauka, koji će nam domalo dati sveti Franjo Saleški.

"Kad bih bio na vašem mjestu, evo kako bih se utješio. Obratio bih se Bogu s pouzdanjem i rekao mu: Gospodine, evo duše koja je u svijetu da vježba tvoje divno milosrđe i da ga objavi i pred Nebom i Zemljom. Drugi će te slaviti, ističući čudesnu snagu tvoje milosti po njihovoj vjernosti i postojanosti, očitujući kako si blag i velikodušan s onim tko je vjeran. Ja ću te naprotiv slaviti, pomažući drugima spoznati kako si dobar s grešnicima i kako je tvoje milosrđe veće i moćnije od svakog našeg zla; kako ga ništa ne može iscrpsti i kako nijedan ponovni pad, ma kako bio sramotan i grešan, ne smije dovesti grešnika do toga da se ne uzda u praštanje. Teško sam te uvrijedio, moj ljubazni Otkupitelju, ali bio bih gori kad bih ti nanio strašnu uvredu misleći da nisi tako dobar da mi oprostiš. Uzalud će me moj i tvoj neprijatelj napastovati svaki dan zasjedama. Izgubit ću sve ostalo, ali ne nadu koju imam u tvoje milosrđe. Kad bih pao i drugih sto puta i moji prijestupi bili sto puta strašniji nego što su dosada, još bih se nadao. Čini mi se da ne vrijedi ništa toliko kao ovo pouzdanje za nadoknaditi grijeh i sablazni koje sam počinio. Učinivši to, počeo bih odmah služiti Bogu s više žara nego prije i s istim mirom koji bi imao da ga nikad nisam uvrijedio."

Službenica Božja, Majka Marija Sales Chappius, već spomenuta u ovoj knjizi, a koja se brinula, kako je sama govorila, "da istražuje Božje srce", nije se bojala reći ove riječi: "Kad bismo sagriješili svakog daha, i ako bismo se isto toliko puta predali Bogu kako bismo ponovno počeli činiti dobro, pogreške ne bi škodile. Gospodin ne gleda toliko na nedostatke, koliko na korist koju iz njih izvlačimo tako da se ponizimo pred njim i postanemo maleni, ponizni i blagi. Ah, onda oni ne škode i uopće ne slabe volju! A za dušu je velika milost spoznaja vlastitih nedostataka: ta svijest joj otkriva Božju dobrotu i vrijednost zasluga Božanskog Spasitelja."

Četvrto poglavlje:

ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA (nastavak)

1. Naša bijeda je prijestolje Božanskog milosrđa

Vidjeli smo teološki nauk i govor svetaca o pouzdanju u Božansko milosrđe, koje nas, i pored naših grijeha, mora nadahnjivati. Dopustimo sada svetom Franji Saleškom da nam o tome govori: "Vi me pitate, drage moje kćeri, bi li se duša, svjesna vlastite bijede, mogla obratiti Bogu s velikim pouzdanjem. Odgovaram vam ne samo da može, nego čak da nitko neće imati istinsko pouzdanje, ako prije ne upozna svoju bijedu, jer nas upravo ta svijest i

priznanje našeg ništavila uvodi u Božju prisutnost. Svi veliki sveci kao Job, David i drugi, počinjali su svoje molitve ispoviješću svoje bijede i nedostojnosti. Zato je izvrsna stvar priznati se siromašnim, prezrenim, bezvrijednim, nedostojnim da bi se pojavio u Božjoj prisutnosti. Izreka 'upoznaj sebe', tako čuvena u starom svijetu, osim što je protumačena: upoznaj veličinu i uzvišenost duše, da je ne biste ponizili ni oskvrnuli s nedostojnim stvarima zbog njene plemenitosti, može se tumačiti i na drugi način: upoznaj svoju nedostojnost, nesavršenost i bijedu. Doista, koliko ćemo se više držati bijednima, toliko više ćemo imati pouzdanja u Božansku dobrotu i milosrđe, jer između bijede i milosrđa postoji takva veza, da se jedno ne može prakticirati bez drugoga. Da Bog nije stvorio čovjeka bio bi uvijek jednako dobar, ali ne bi mogao biti milosrdan na djelu, jer milosrđe se može činiti samo prema bijednima. Vidite, dakle, što smo jadniji, toliko više imamo priliku da se ne pouzdajemo u sebe. Nepouzdanje u sebe dolazi iz spoznaje naših nesavršenosti. Dobro je, dakle, ne pouzdati se u sebe, ali čemu služi, ako ne da stavimo sve pouzdanje u Boga i da se pouzdajemo u njegovo milosrđe? Nedostaci i nevjernosti, u koje padamo svaki dan, moraju nas postidjeti ukoliko se želimo približiti našem Gospodinu. Stoga čitamo da su velike svetece kao Katarina Sijenska, Sveta Terezija od Isusa, koje kad su padale u koju pogrešku, bile jako zbunjene. I to je sasvim razumljivo, budući da smo uvrijedili Boga i da se držimo malo odostraga zbog poniznosti; na isti način kako bismo se sramili približiti prijatelju, odmah nakon što smo ga povrijedili. Zato je potrebno da se zaustavimo na ovome, jer poniznost, nevrijednost, sram i zbunjenost su posredničke kreposti, koje moraju dovesti dušu do sjedinjenja s Bogom. Nije dovoljno lišiti se sebe (to što činimo smeteno). Potrebno je predati se potpuno Bogu, kako naučava sveti Pavao: "Jer ste svukli staroga čovjeka s njegovim djelima, obukli ste novoga" (Kološanima 3,9-10). Regresija u cijenjenju samog sebe se čini samo zato da bi se bolje vinuli prema Bogu činom ljubavi i pouzdanja. Kao zaključak te prve točke, kažemo da je dobro smesti se kad uvidimo našu bijedu i nesavršenost, ali ne treba se zaustaviti i obeshrabriti. Potrebno je uzdići odmah vlastito srce Bogu, u svetom pouzdanju, čiji temelj mora biti postavljen u Njega, a ne u nas, jer se mi mijenjamo dok se On nikada ne mijenja, a uvijek je dobar i milosrdan kad smo slabi i grešni, kao i kad smo jaki i savršeni. Ja običavam reći, da je naša bijeda prijestolje Božjeg milosrđa. Stoga koliko viša bude naša bijeda, toliko mora biti veće naše pouzdanje!"

2. Naša bijeda je razlog da ne sumnjamo u Božju ljubav

Nemate razloga sumnjati da vas Bog više ne gleda s ljubavlju, jer On ljupko gleda uvijek i najveće grešnike, samo ako imaju i najmanju istinsku želju da se obrate. Njegovo srce je tako blago, nježno, popustljivo i ljupko prema bijednim stvorenjima, pod uvjetom da spoznaju svoju bijedu! I toliko je pažljiv prema bijednima, te tako dobar prema pokajnicima! Tko da ne ljubi takvo kraljevsko i očinski majčinsko srce prema nama?

"Naše nesavršenosti ne smiju nam se sviđati, nego nas potaći da kažemo s velikim apostolom: Jadan sam ti ja čovjek! Tko će me izbaviti od ovog smrtonosnog tijela? (Rimljanima 7,24). Zato nas ne smiju ni čuditi ili obeshrabriti, nego pobuditi podložnost, poniznost, nepouzdanje u sebe, ali nikad obeshrabrenje ili gorčinu srca, a još manje sumnju u ljubav koju nam Bog daruje. Bog ne ljubi naše nesavršenosti i lake grijeha, nego ljubi nas, unatoč tim slabosti. Kao majka koja, iako osjeća žalost zbog slabosti i bolesti svog djeteta, ne prestaje ga ljubiti, nego ga čak ljubi nježnije i sućutnije. Tako i Bog, premda ga žaloste naše nesavršenosti i laki grijesi, ipak nas nastavlja nježno ljubiti. Stoga je David imao pravo reći: Smiluj mi se o Jahve, jer sam iznemogao, ozdravi me, jer dršću kosti moje (Psalam 6,2).

Stoga dosta, kćeri moja; živite sretna! Gospodin vas nastavlja gledati i čuvati, a čuva vas s toliko više ljubavi i nježnosti, koliko ste bolesnija. Ne dopustite da vaša duša dragovoljno hrani suprotne osjećaje, i kad vam dođu ne smatrajte ih dostojnim niti jednog pogleda. Udaljite spremno oči od njihove ružnoće, hrabrom poniznošću vratite se Bogu i

govorite mu o neizrecivoj dobroti kojom On ljubi vašu bijedu, siromaštvo i ništavilo ljudske naravi, unatoč vašim nesavršenostima."

3. Najveća bijeda zaslužuje najveće milosrđe

"Radujte se jer ste ništavna i budite zbog toga sretna, jer vaša bijeda daje Bogu priliku da iskaže svoje milosrđe. Među odrpalcima smatraju se najpotrebnijima oni najbjeđniji, te oni zaslužuju milostinju, jer imaju najviše rana. I mi smo odrpanci, a najbjeđniji se nalaze u najboljoj situaciji, jer ih Bog rado gleda. Ponizimo se, preklinjem vas na vratima hrama Božjeg milosrđa. Ne pokazujmo drugo, nego naše rane i bijedu. Ali, prisjetite se da ih pokažete radosno i tješeci se time da ste potpuno sama i u potrebi, kako bi vas Gospodin zakrilio svojom zaštitom."

"Najljepša molitva koju nam prosjaci mogu uputiti jest, da stave pred naše oči svoje rane i potrebe."

"Pitate o grijesima iz prošlih godina. Morate znati, moja draga kćeri, da vam je Bog u svojoj dobroti oprostio u trenutku kad ste mu dali svoje srce i odlučili živjeti samo za njega. Ipak, draga sestro, moći ćete uvijek korisno ponoviti Davidovu molitvu: "Operi me svega od moje krivice, od grijeha me mojeg očisti!" (Psalam 50,4), samo to činite s potpunim i poniznim pouzdanjem u Božansku dobrotu, uvjereni da nam nikada neće biti uskraćeno oprostjenje."

4. Primjene teksta svetog Pavla: "Rado ću se hvaliti još više svojim slabostima"

"Uzdignite često srce prema Isusu Otkupitelju sa svetim pouzdanjem, koje je popraćeno dubokom poniznošću i recite mu: Bijedna sam Gospodine, ali Ti ćeš oprostiti moju bijedu u krilu tvoga milosrđa, i očinskom rukom ćeš me pripustiti u radost tvoga Kraljevstva! Ja sam slaba, nevrijedna, ponižena, ali ti ćeš me u onaj dan (moje smrti) ljubiti jednako, jer se uzdam u tebe i želim biti tvoja". "Hrabro, zaklinjem vas našom zajedničkom ljubavlju, koja je Isus Krist, živite sretna i mirna i usred slabosti. "Rado ću se hvaliti svojim slabostima," - piše veliki sveti Pavao - "da se u meni nastani snaga Kristova" (1 Korinćanima 12,9). Da, naša bijeda služi za prijestolje, kako bismo spoznali uzvišenu dobrotu našeg Gospodina." "Neka se Bog proslavi u našoj bijedi kao prijestolju svoje dobrote i pozornici naše iskrene poniznosti!"

"Budite mirna, moja draga kćeri. Ne obazirite se na nesavršenosti, nego uprite oči jako visoko u beskrajnu dobrotu Onoga koji, kako bi nas zadržao u poniznosti, dopušta da živimo u nesavršenostima. Predajte se potpuno njegovoj dobroti i on će voditi brigu o vašoj duši i svemu što se nje tiče takvom brigom, koju ne biste mogli ni zamisliti. Ako dosad niste odgovorili, izvršni lijek bit će da od govorite odsad pa nadalje. Vaša bijeda ne treba vas čuditi: Bog je vidio i bijedu drugih, a njegovo milosrđe ne odbacuje bijednike, nego se raduje da im učini dobro, mijenjajući njihovu nevrijednost u prijestolje svoje slave." "Doista, naša bijeda i slabost, ma kako god velika bila, ne smije nas obeshabriti, nego poniziti i baciti nas u zagrljaj Božjeg milosrđa, koje će biti toliko proslavljeno, koliko će biti veći grijesi iz kojih ćemo se uspjeti uzdići: moramo se nadati to učiniti po milosti našeg Gospodina."

5. Koliko duhovni vođe moraju činiti da povrate pouzdanje

Sveti Franjo Saleški je želio da osobe, koje imaju dužnost nadgledati ponašanje drugih, vode brigu da ih ohrabre u pouzdanju, te je pisao poglavarici, koja je, nažalost, ostala poznata zbog jedne djevojke, koju joj je svetac preporučio: "Ali pazite, prestroga ste s tom siromašnom kćerkom. Ne treba je toliko opominjati, jer ima dobru volju. Kažite joj da se, ma kako god bili brojni njezini padovi, ne smije uznemiriti, ni rasrditi, nego se prisjetiti da je naš Gospodin gleda s Neba i čini kao otac sa svojim djetetom, još slabim i nestalnim. Malo po malo mu tepa i ako padne, diže ga govoreći: "Dobro si skočio! Vrijedan si! Ne plači! Zatim se

približi i pruži mu ruku. Ako ova kći bude ponizna kao dijete i misli daje istinski takva, neće se čuditi što je pala, jer ne može se nikad pasti s malih visina."

6. Sveti Franjo Saleški poučava ispovjednike kako prihvatiti grešnike

Blagi Naučitelj davao je slične i još preciznije pouke ispovjednicima. Nakon što ih je prisjetio da ih pokornici zovu ocima i da moraju imati "očinsko srce da ih prime s velikom ljubaznošću unatoč njihovim manama", dodaje: "Tako se izgubljeni sin, iako smrdljiv od svinja, vraćao kući, ipak ga njegov otac grli, ljubi s oduševljenjem i proljeva nad njim suze utjehe, jer mu je bio otac, a očinsko srce je uvijek nježno prema sinovima."

Svetac navodi način kako primiti pokornika, koji je sklon malodušnosti i očaju. Ako primijetite da je netko plašljiv, utučen i isto tako nema povjerenja da će primiti oprostjenje grijeha, odmah ga ohrabrite, pokazujući mu veliku radost koju Bog osjeća videći da veliki grešnici čine pokoru i što je naša bijeda veća, više će i Bog zbog toga biti proslavljen; da je Isus molio Božanskog Oca za one koji su ga razapinjali, da bi nam pokazao da će oprostiti od sveg srca i nama u slučaju da Ga naši grijesi razapnu; da Bog cijeni toliko pokoru, da i zbog najmanje, ako je iskrena, zaboravlja svaki grijeh; toliko da, ako bi je mogli činiti prokleti osuđenici, pa i sami đavli, i njihovi grijesi bi bili odmah oprostjeni; da su i najveći sveci bili grešnici: sveti Petar, sveti Matej, sveta Marija Magdalena, David, itd.; i napokon da je najveća uvreda koja bi se mogla učiniti Božjoj Dobroti, muci i smrti Isusa Krista ne imati pouzdanja da možemo postići oprostjenje naših grijeha i da smo, po dogmi vjere, dužni vjerovati u otpuštenje grijeha, tako da nipošto ne sumnjamo da ćemo to zadobiti kad se utječemo Sakramentu koji je naš Gospodin utemeljio upravo zbog toga."

7. Ljubaznost svetog Franje Saleškog s grešnicima

Svi znaju kako je sam sveti Franjo Saleški savršeno prakticirao blagost prema pokornicima. On je bio prožet tim osjećajima i često ih rabio, kako nam svjedoče njegovi suvremenici.

Mons. Camus je rekao: "Često sam ga čuo kako hvali sklonost koju je imala sveta Terezija, da čita živote onih svetaca koji su bili najveći grešnici, jer je u njima, u njihovoj bijedi, vidjela uzvišenost Božjeg milosrđa."

"Ne znam zašto," - pisao je svetoj Ivani de Chantal - "ali kako god se jadan osjećam, ne uznemirujem se nikada, čak koliko puta kušam izvjesnu radost misleći da takav dajem Božjem milosrđu veliku priliku da se ono iskaže."

Napokon, p. La Riviere, govoreći o svetom biskupu, kaže: "Nije moguće izraziti ljupku bol, koju je on osjećao kod svake pogreške i koju je popratio sinovskim strahom, nekim slatko kiselim osjećajem, apsolutnim i potpunim predanjem u Božju dobrotu. Nije to moguće izraziti, jer sveti Franjo Saleški je od mladosti, po Duhu Svetom bio rasvijetljen da vidi, usprkos nesavršenostima, u Bogu beskrajno dobrog i ljupkog Oca, koji uništava naše nesavršenosti sve do posljednje, ako se zbog njih kajemo, bacajući ih u ocean Njegova milosrđa i uništavajući ih vatrom Njegove beskrajne ljubavi. Ako je ponekad malo posrtao i popustio u dobrim odlukama, ponovno se blago podizao, bez žalosti i nestrpljivosti, upirući oči sa savršenim pouzdanjem u dobrog Otkupitelja."

Peto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE UČVRŠĆUJUĆI SE U USTRAJNOSTI

1. Iskustvo naših padova čini nas razboritijim

Predmet ovog poglavlja već je prešutno obrađen na prethodnim stranicama, a nije ništa drugo, nego logična posljedica posljednja dva poglavlja.

Grijesi, pribavljajući nam istinsku savjest o našoj slabosti i dajući nam veća prava na Božansku dobrotu, nas vode do toga, da budemo oprezniji i da se utječemo s pouzdanom poniznošću onom, bez kojeg ništa ne možemo i s kojim, naprotiv, sve možemo. Znamo da su nepouzdanje u nas same i pouzdanje u Boga dvije garancije za pobjedu u duhovnoj borbi.

U međuvremenu, naši grijesi, po Božjem planu, određeni su da čine veliku uslugu našoj ustrajnosti. A prije svega čine nas budnijima. Evo jednog od značenja, koje tumači pridaju ovom svetom tekstu: Velika nesreća čini dušu opreznijom (Propovjednik 31,2). Sveti Ivan Zlatousti kaže: "Bez sumnje, trebao bi nam dostajati pogled na padove ljudi svetijih od nas, da postanemo oprezniji, hodamo pažljivije i postanemo ozbiljni i razboriti. Ali osobni padovi nas najbolje poučavaju. Naša narav je tako satkana da, kako bi se uvjerala u opasnost, mora se sama s njom suočiti."

Osim iskustva, tu istinu potvrđuje i Duh Sveti: Što može znati onaj tko nije bio kušan? (Propovjednik 34,9). Jedan otac, komentirajući te riječi, dodaje: "Radost koja je previše mirna, izložena je opasnosti, dok strah da ponovno padnemo u zasjedu u koju smo već jedanput upali, čini čovjeka opreznijim. Tako i mornar, koji je već nekad bio u opasnosti, pažljiviji je i samo sjećanje na brodolom, koji se dogodio zbog njegove nerazboritosti, dovoljno je da ga drži daleko od neprijateljske luke."

2. Padovi nas uvjeravaju da izbjegavamo grešne prilike.

Prva pouka, koju brižno moramo izvući iz prošlih grijeha, je ova: proučiti uzroke grijeha i boriti se s njima, izbjegavajući nepromišljenost i lakoumnost, a nadasve izbjegavajući dragovoljne prilike za grijeh: tog đavla nad đavlina - kako ih nazivaju - koje su uzrok propasti tolikim dušama.

Mornari imaju svoju kartu na kojoj brižno označavaju grebene koje su susreli u plovidbi. U svjetlu prošlih grijeha načinimo i mi kartu naše duhovne plovidbe, gdje će biti zabilježeni uzroci prošlih pogrešaka, težnji, zabluda, nedostatka opreza, zbog kojih smo pogriješili i poučeni našim tužnim iskustvom izbjeci ćemo u budućnosti grebene, koji su bili uzrokom brodoloma.

Ne nedostaju, u vezi toga, ni savjeti svetog Franje Saleškog: "Iz pisama sam ustvrdio vaše male nesavršenosti, zbog kojih se ni ja ni vi ne moramo čuditi, jer nisu drugo nego male opomene da budemo ponizni, niski u našim očima i budniji na straži. Nakon duhovnih ili tjelesnih vrućica, kod onih koji od njih ozdravljaju redovito imamo posljedice koje su korisne iz više razloga; prije svega loš osjećaj kojeg je bolest prouzročila, sve dok potpuno ne uništi i znakove te bolesti; zatim prisjećajući bolesti koja prolazi, plašimo se ponovnog pada, koji će se lako dogoditi, ako nas ovi blaži oblici bolesti kao neke opomene, ne obuzdaju da budemo na oprezu sve dok ne budemo posve izliječeni." - "Da ne postanemo gori, ne treba nikada zaboraviti ono što smo bili u prošlosti!"

3. Vjernost sredstvima ustrajnosti, koje savjetuju sveti Ivan Zlatousti i sveti Epifanio

Nakon ove prve koristi koju smo izvukli iz grijeha, slijedit će spontano druga: vjernost sredstvima ustrajnosti. Svaki pad bit će poput neodoljivog propovjednika, koji preporuča potrebu milosti i dužnost da je zaslužimo molitvom i sakramentalnim životom. Ta neugodna

prisjećanja prodrmat će našu pospanost, potaknut će revnost u službi Bogu, te napredak u kreposti. P. Crede kaže: "Ne postoji brži konj od onog koji je uspio oslobodi ti se vučjih zuba. On uvijek misli da mu je neprijatelj za petama i stoga ne trči, nego leti. Isti učinak imaju padovi svetaca: čine ih revnijima u dobru."

Sveti Ivan Zlatousti je vidio ovaj sretni učinak kod svog prijatelja Teodora iz Mopsuestie, kojemu je pisao: "Ako lovac uspije samo okrznuti kožu lava, učini ga ljućim i strašnim. Tako i neprijatelj ljudskog roda, pokušavajući te raniti samo je udvostručio tvoju velikodušnost i polet prema dobrim djelima."

Sveti Epifanio prevodi istu misao s dragocjenom poukom: "Kad jelen primijeti da stari, ide tražiti u stijenama neku zmijsku jamu i stavlja usta na otvor, udiše i guta zmiju. Otrovnii ujed ga odjednom ponovno oživljuje, a strašna žeđ ga posebice razdražuje, tako da žurno traži izvor čiste vode i ako je nađe u roku 3 sata, dobiva drugih 50 godina života. To vrijedi i za tebe, duhovni čovječe! Ako je zmiya grijeha prošla u srce, leti na izvor milosti i tamo čini pokoru. Ne samo da će ti se oprostiti grijeh, nego će ti se obnoviti snaga." P. Grou kaže: "Dijete, koje se udaljilo od majke, jer želi samo hodati, kada padne, odmah se nježno vraća njoj da bi ozdravilo od boli koju si je nanijelo, uči da se više ne udaljuje od majke. Iskustvo njegove slabosti i dobroti kojom ga majka prihvaća, ulijevaju mu želju da se čvršće uz nju priljubi."

4. Vjernost sredstvima ustrajnosti po svetom Franji Saleškom

Sve se ove misli nalaze u spisima našeg dragog sv. Franje Saleškog: "Ohrabrite vaše srce i blago ga stavite u ruke našeg Gospodina, moleći da ga izliječi; a s vaše strane učinite sve ono što možete da ozdravite: obnovite odluke, čitajte prikladnije knjige i koristite druga sredstva. Tako čineći, uspjete izvući korist iz samih gubitaka i zdravlje iz same bolesti."

"Sebeljublje, cijenje samih sebe, lažna sloboda duha, korijeni su koji se ne čupaju lako iz ljudskih srdaca, nego se može samo spriječiti da ne donose ploda tj. grijeha. Prva žestina i udar, njihove mladice, tj. prvi pokreti i prvi potresi ne mogu se spriječiti posve dok smo u ovom smrtnom životu, ali ih možemo ublažiti i smanjiti njihov broj i njihov žar vježbom u suprotnim krepostima, a nadasve Božjoj ljubavi. Potrebno je biti strpljiv da bi se malo po malo ispravile i iskorijenile naše loše navike, pobijedile protivštine i nadvladale sklonosti i neraspoloženja. Malo po malo, kad se pruži prilika. Jer, na kraju krajeva, kćeri moja, ovaj život je neprestana borba i nitko ne može reći: ja nisam napadan. Odmor je pričuvan za Nebo, gdje se iščekuje palma pobjede. Na zemlji se moramo uvijek boriti između straha i nade, pod uvjetom da nada bude uvijek jača od straha, misleći na svemogućnost Onoga koji nam pritječe u pomoć."

"Moj Bože, kako je radosno nutarnje kraljevstvo, kada u njem vlada sveta ljubav! Kako uživaju sposobnosti duše kad slušaju kralja, tako svetog i moćnog! Ne, moja draga rodice, tko Njega sluša neće dopustiti da mu u duši stanuju veliki grijesi i naklonosti prema njima. Istina je da On dopušta da se približe do granice, ali samo zato da vježbamo kreposti u borbi i herojski ih jačamo; istina je da dopušta uhodama ili lakim grijesima i nesavršenostima da tu i tamo prodru u Njegovo kraljevstvo, ali samo zato da spoznamo da bismo bez Njega bili plijen svim našim neprijateljima."

"Hrabro, kćeri moja, što želite da vam kažem o trajanju vaše bijede, osim da je po povratku neprijatelja potrebno uzeti oružje i hrabro se boriti, hrabrije nego ikad? Ali, pazite da se nipošto ne obeshrabrite, jer Božanska Dobrota ne dopušta da padnete kako bi vas napustila, nego samo da vas ponizi i da bi ste čvršće držali ruku njegova milosrđa."

5. Salomonov pad podsjeća nas na našu slabost i zlobu naših neprijatelja

"Ponekad, draga sestro, baš kad mislimo da smo oslobođeni starih neprijatelja, vidimo da se ponovno pojavljuju, upravo sa strane od kud se najmanje nadamo. I mudri Salomon koji je u mladosti činio čuda, smatrajući se sigurnim u kreposti zbog dugog iskustva, kad se već činilo da je daleko od svakog napadaja, bio je iznenađen od neprijatelj i to sa strane s koje se najmanje nadao. To nas poučava dvije stvari:

1. da se moramo uvijek nepouzdavati u sebe same, koračati uvijek u svetom strahu, moliti neprestano nebesku pomoć i živjeti u poniznoj podložnosti;
2. da naši neprijatelji mogu biti odbijeni, ali ne ubijeni.

Ako nas ponekad puste na miru, to je samo zato da nakon toga pokrenu još strašnji rat. Ali se zbog toga, draga moja sestro, ne treba obeshrabriti. Ti udari služe nam da uvijek iznova razmišljamo o našoj slabosti i da se s više vjere uteknemo našem zaštitniku. Sveti Petar je koračao sigurno po vodi, ali odjednom se podiže silan vjetar i činilo se da će ga valovi progutati. Onda uzvikne: "Spasi me, Gospodine!". A Gospodin, opominjući ga, kaže mu: "Malovjerni! Zašto si posumnjao?". A nadasve usred pomutnje strasti, vjetrova i oluje napasti, sjetimo se da zazovemo Spasitelja. On nam ih dopušta upravo da nas dovede do toga da Ga žarče zazovemo."

"Ponizimo se, priznajmo da bi smo, ako Bog ne bi bio naš štit i oklop, bili pogođeni i pobijedeni od svake vrste grijeha. Držimo se dobro priljubljeni uz Boga neprestanim pobožnim vježbama, neka to bude naša velika briga i njoj podložimo sve ostalo." "Premda ponekad osjećate jake napade sebeljublja i slabosti, ne prestrašite se, jer Bog to dopušta kako biste se čvrsto držali za njegovu ruku, ponizite se i zazovite njegovu očinsku pomoć."

6. Nije potrebno osjetiti u sebi hrabrost i snagu: dovoljno je nadati se da ćemo ih imati kad su nam potrebni

"Ne treba nikada sumnjati u mogućnost pouzdanja u Boga, niti kad osjećamo teškoću da izbjegnemo grijeh, niti u strahu da se nećemo moći oduprijeti grešnim prilikama i napastima. O, ne Gospodine, nepouzdanje u vlastite snage nije znak neodlučnosti, nego ponizne spoznaje naše bijede. Bolje je ne vjerovati da se možemo oduprijeti napasti, umjesto vjerovati da smo sigurni i jaki, ali samo ako se nadamo po Božjoj milosti, postići ono što ne možemo našim snagama. Zbog toga toliki koji su obećali činiti velike stvari za Božju slavu, kad je stigao odlučan trenutak, nisu se održali; dok drugi, koji se prije nisu pouzdavali ni oslanjali na svoje snage, u kušnji su činili doista čudesa, jer ih je osjećaj vlastite slabosti poticao da traže Božju pomoć, bdiju, mole i ponize se da ne padnu u napast.

Dodajem, da se ne smijemo ražalostiti, ako ne osjećamo snagu i hrabrost da se odupremo napasti koja dolazi u jednom trenutku. Dosta je barem imati želju da se odupremo i nadu da će nam Bog pomoći, a mi ćemo je moliti, ako uistinu dođe napast. Nije potrebno osjetiti se uvijek jakim i hrabrim, dostaje nadati se i željeti to biti u pravo vrijeme, te na pravom mjestu i ne treba naslućivati da ćemo biti hrabri i jaki, nego dosta je nadati se da će nam Bog pomoći. Jaki Samson nije osjećao nadnaravne snagu kojom gaje Bog obdario, nego samo kad su prilike to zahtijevale, i stoga čitamo da, kad je susretao lavove i neprijatelje, obuzimao gaje Duh Božji, te ih pobijedi. Bog, koji ne čini ništa suvišno, ne daje nam snagu i hrabrost kad to nije potrebno, ali u potrebi nam nikad neće nedostajati njegov dar. Stoga se moramo uvijek pouzdavati da će nam pomoći u svakoj potrebi, samo ako ga zazovemo, služeći se Davidovim riječima: 'Što si mi dušo klonula i što jecaš u meni?' (Psalam 42,6), i njegove molbe: 'Ne zabaci me ni u starosti, kad mi malakšu sile, ne zapusti me nikada!' (Psalam 70,9)".

7. I kada bismo bili najsavršeniji, morali bismo se smatrati nesavršenima

"Biti ponizan je velika tajna da se ustraje u pobožnosti. Budite ponizni, Bog će biti s vama i cijenit će vašu dobru volju. Darujte mu se bez pridržaja i pretvaranja, govoreći mu iz dubine srca da bude milostiv, da vam oprost, ako mu dosad niste služili, da dobro učvrsti vašu odluku, da vas odvoji od svih želja ovoga svijeta, da vas priveže samo uz Božju ljubav i da mu služite vjerno svim srcem. Ne smijemo se uznemirivati zbog uvreda koje smo mu nanijeli, jer ponekad je Božji duh širokogrudniji u darovima upravo s onima, koji su bili škrtiji u tome da mu posvete srce i osjećaje."

"Uzdam se u Gospodina da će te biti uvijek s Njim sjedinjeni, te da zbog toga nećete učiniti krive korake; ako se poslije spotaknete o koji kamen i svejedno zapletete, to će vam samo poslužiti da budete pažljivija i potaknut će vas da zazovete pomoć nebeskog Oca. I ja molim za to, da vas On uvijek u tome čuva. Amen!"

"Kad bismo bili i najsavršenije osobe na svijetu, ne smijemo nikada to znati niti u to vjerovati, nego nastaviti se smatrati uvijek nesavršenima. Naš ispit savjesti ne smije nikada smjerati na to da upoznamo jesmo li još nesavršeni, jer u to ne smijemo nikada sumnjati. Zbog toga se ne trebamo čuditi videći se nesavršenima, jer u ovom životu ne smijemo nikada vjerovati da smo drugačiji, niti se ražalostiti konstatirajući da tu ne postoji lijek, nego radije se ponizimo i blago ohrabrimo, te popravimo pogreške po poniženju. Doista, Bog dopušta nesavršenosti upravo zato da se vježbamo u poniznosti i nemamo ispriku, ako se ne popravljamo, a s druge strane bit će nam uvijek oprošteno, ako unatoč naporu da se popravimo, ne uspijemo u potpunosti, jer kod nesavršenosti se događa nešto sasvim drugo nego kod grijeha."

8. Sjećanje na grižnju savjesti i trpljenja uzrokovana grijesima su valjana pomoć protiv napasti

Naposljetku, posljednja korist, koja se može izvući iz vlastitih grijeha, ako o njima razmišljamo, sastoji se u prisjećanju grižnje savjesti i muka koje su nas ražalostile, te nadoknade koju smo morali činiti. Prisjećajmo se odbojnosti prema tim mukama da bismo izbjegavali ponovne padove. U trenutku napasti, kažimo sebi: "Sjeti se, dušo moja, neprilika koje su slijedile nakon onih grijeha koje si jednom nažalost počinila, sjeti se koliko su od tebe iziskivali truda i napora, kako bi ih se mogla osloboditi, izbrisati im tragove i popraviti njihove posljedice. Sjeti se muka i strahova dok su te tištili slični grijesi, užasa koji te tjeskobno pritiskao dok si razmišljala o Božjem sudu i sramote koju si morala nadvladati, da bi priznala svoju bijedu na sudu pokore. Sjeti se svega toga i poštedi samu sebe takvih muka, patnji i poniženja, po velikodušnoj vjernosti."

Bez sumnje, ti su razlozi daleko od toga da budemo savršeni i nadahnuti su više iz straha, nego iz ljubavi. Ipak, u mnogim slučajevima mogu biti korisni i zaslužuju da ih se sjetimo zajedno s drugim sredstvima umijeća, kako se okoristiti vlastitim grijesima. Sveti Franjo Saleški ne inzistira puno na njima, ali niti ih ne izostavlja. Ljubav, koliko god bila velikodušna, nailazi na mnogo poteškoća da bi se mogla čvrsto održati u duši, zbog uvjeta i mjesta koje zauzima, tj. zbog ljudskog srca, koje je nepostojano i tvrdoglavo. Tada ista ljubav, kako bi otjerala neprijatelje, upotrebljava i strah.

Šesto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POSTANEMO REVNIJI

1. Ponizna ispovijed naših grijeha ih preobražava u zasluge

Već smo skoro na kraju knjige i ovo poglavlje nas mora dovesti do konačnog cilja; - Umijeća kako iskoristiti vlastite grijeha, i do vrhunca savršenosti: revnost u Božjoj ljubavi.

Čitatelje, koji žele upoznati otajstveni izvor ljubavi prema pokori, upućujemo na posljednje poglavlje Rasprave o Božjoj ljubavi od sv. Franje Saleškoga. Ovdje je dosta podsjetiti, da su predmet pokore naši grijesi i odmah ćemo shvatiti koristi koje nam oni moraju pribaviti.

Pokora obuhvaća različite čine. Mi ćemo ih sažeti u čine koji su u teološkom govoru i narodu prozvani pokornički čini: ispovijed, kajanje, zadovoljština. Oni su predmet i bitni dijelovi sakramenta pomirenja.

Za svaku od tih triju točaka, naš ljubljani učitelj daje uzvišene pouke, a mi ćemo u svjetlu njegovih riječi moći otkriti blaga koja nam pribavljaju naši grijesi, ako nastojimo oko tih čina u pokorničkoj duši. "Kada promatramo ispovijed i optužbu za vlastite grijeha, kao i napor koji od nas zahtijevaju, te blagoslov koji nam pribavljaju, odmah se oni uočavaju kao moćno sredstvo da preobraze naše padove u izvore zasluga. Ljupko srce našeg Otkupitelja raspoređuje i upravlja svim događajima svijeta na korist duša koje se žele podvrći bez pridržaja Njegovoj ljubavi. Istina je, kćeri moja, da su grijesi, sve dok ostaju u duši, trnje, ali protjerani dragovoljnom optužbom u ispovijedi, mijenjaju se u mirisne ruže, te kako ih zloba privlači u naša srca, tako ih dobrota Duha Svetog tjera van."

"Škorpion je otrovan kad ujeda, ali ako ga se uzme i iz njega izvadi ulje, ono postaje djelotvorni lijek protiv samog njegovog ujeda. Grijeh je sramotan samo kad se čini, ali ispovjediti ga i činiti za njega pokoru, časno je i spasonosno."

"Skrušenost i ispovijed su tako lijepi i djelotvorni, da brišu ružnoću i uništavaju smrad grijeha. Šimun gubavac je smatrao da je Magdalena grešnica; naprotiv naš Gospodin mu reče da nije i ne govoraše o drugom, nego o miomirisima, kojima ga je pomazala i veličini njene ljubavi. Ako smo doista ponizni, Filotea, naš grijeh će nas vrlo ražalostiti, jer Bog je njime povrijeđen; ali optužiti se zbog grijeha je vrlo draga stvar, jer se Bog na taj način štuje. Jedna potpora za nas je upoznati liječnika o zlu koje nas muči. Kad dođete pred vašeg duhovnog oca, zamislite da ste na brdu Kalvariji, pod nogama Isusa Raspetog i da dragocjena Krv teče sa svih strana da vas opere od vaše zloće. Doista, kako god to nije upravo krv našeg Spasitelja, ipak je to uvijek zasluga krvi koju je prolio, a koja se obilno izljuje u ispovjedaonici. Otvorite vaše srce, kako bi iz njega izašli svi grijesi i onoliko koliko oni iziđu, ući će dragocjene zasluge Božanske muke, da vas ispune blagoslovom."

"Ako se budete na takav način ispovjedali, vježbat će te se u poniznosti, poslušnosti, jednostavnosti i ljubavi. Vježbat ćete prikladnije čine kreposti u samoj ispovjedi, nego u bilo kojoj drugoj pobožnoj vježbi."

2. Ispovijed i pokora čine čovjeka beskrajno više dostojnim časti nego li ga je grijeh činio dostojnim prezira

"Ispovijed i pokora čine čovjeka beskrajno više dostojnim časti, nego li ga je grijeh činio dostojnim prezira."

"O Bože, koje li sreće za Očevo srce, koje ljubi čuti, da kći priznaje daje bila zavidna i zločesta! Kako postaje dragocjena ta zavist, budući da je poslije slijedila iskrena optužba. Vaša ruka, pišući pismo, čini vrednije djelo od onoga koje učinio Aleksandar."

Otac Da Ponte donosi o tome divne misli. On uzvisuje čine kreposti, koje se u ispovijedanju naših grijeha upravo umnažaju, čak i ne oklijeva zvati ih djelom nadljudske

kreposti. To izgleda učini Job, kad protestira pred Bogom, da nikad, kao drugi ljudi, nije sakrio svoj grijeh, ni svoju zloću (Job 30,33).

Sveti Grgur tvrdi, da nam je potrebno više hrabrosti za ispovjediti nego za izbjeći grijeh, a zna se da je sveti Augustin govorio: "Bog optužuje tvoje grijeh, ali ako se ti sam optužiš, bit ćeš ponovno s njim sjedinjen."

Sad razmislimo da samo jedan put počinjeni grijeh može postati, ako se za njega 100 puta kajemo, prilika za krepost i neporecivu zaslugu, kako bismo onda imali povod da uskliknemo: O, sretne li krivice!

3. Čudesni učinci pokajanja za grijeh

Ista razmišljanja, s još jačim razlozima se primjenjuju i na pokajanje. Ovdje će nam autor Teotima otkriti oživljavajuću službu, koju čini Božanska ljubav "po svojoj ljupkoj boli i bolnoj ljubavi":

"Priroda, koliko ja znam, nije promijenila nikad vatru u vodu, premda, naprotiv, neke vode su se promijenile u vatru. Jednom je Bog učinio to čudo. Čitamo u knjizi Makabejaca, da kad su Izraelci odvedeni, u vrijeme Sidkije, u babilonsko sužanjstvo, svećenici su, po savjetu proroka Jeremije, sakrili svetu vatru u isušeni zdenac, koji je bio smješten u dolini. I po povratku iz sužanjstva, njihova djeca, po pričanju očeva, pošla su tražiti sakrivenu vatru. Ali su, međutim, našli da se vatra pretvorila u prljavu vodu. Vadili su vodu i, kako im je naredio prorok Nehemija, izlivali je na žrtve, koje su bile spremne za sveti prinos. Čim su se pojavile zrake sunca i dotakle vodu, ona se iznenada pretvorila u golemu vatru.

Vrlo često, usred naših jada i žaljenja, prouzrokovanih živim kajanjem, Bog stavlja u dno srca, o Teotime, svetu vatru svoje ljubavi. Ta ljubav se poslije mijenja u vodu mnogih suza, koje se, po drugoj promjeni, mijenjaju u novu, veću vatru ljubavi. Tako je velika grešnica najprije ljubila Spasitelja, zatim se ljubav promijenila u suze, a te suze u čistu ljubav, tako da je Isus rekao, da su joj oprošteni mnogi grijesi, jer je mnogo ljubila. Kako vatra pretvara vino u vodu koja se zove acquavite (rakija) i acqua ardente, jer se usredotočuje i hrani velikom lakoćom vatru; tako razmatranje o Božanskoj dobroti, koja je povrijeđena grijehom, proizvodi u duši vodu pokajanja iz koje se poslije rađa vatra Božje ljubavi, zbog čega bi se mogla nazvati prikladnim riječima: voda života i goruća voda."

"Promotrite, Teotime, kako je ljubljena Magdalena plakala iz ljubavi: Odnijeli su mog Gospodina i ne znam kamo su Ga položili, ali kad Ga je, sa suzama i uzdasima pronašla, držala Ga je i čuvala s ljubavlju. Nesavršena ljubav Ga želi i traži, pokora Ga traži i nalazi, a savršena ljubav Ga drži, da bi Ga privinula uza se. Govori se da etiopski rubini imaju po naravi vatru skoro blijedu, ali ako ih stavimo u ocat sjaje se i pokazuju svoj bljesak. Tako je i ljubav, kojoj prethodi kajanje, obično nesavršena, ali očeliči se u gorčini pokore, jača se i postaje čista ljubav."

"Nije pravedno da grijeh ima toliku snagu protiv ljubavi koliku ljubav ima protiv grijeha. Jer grijeh proizlazi iz naše slabosti, a ljubav iz Božje moći. Ako grijeh obiluje zloćom za naše rušenje, to milost još više obiluje dobrotom za popravljnje, jer onoga koji ne bude iskazivao milosrđa zadesit će sud bez milosrđa; a milosrđe se smije sudu (Jakov 2,13). Tako je naš Gospodin radio i kod tjelesnih ozdravljenja, koje je činio stvarajući čudesa. Ne samo daje vraćao zdravlje, nego je dijelio nove blagoslove, tako da je ozdravljenje daleko nadmašilo bolest. Toliko je dobar prema ljudima!"

Sveti Bernard govori o posebnom mirisu koji se zove "miris skrušenosti". "To je onaj miris, koji duša pokrivena mnogim grijesima pripravlja kad počinje razmišljati o vlastitom stanju, ubire, ujedinjuje i satire u mlinu savjesti mnoštvo grijeha svake vrste i poslije ih baca u pećnicu srca, koje je potpuno zapaljeno, kuha ih na vatri bolnim kajanjem." Onda može ponoviti s prorokom: "U meni je srce gorjelo, na samu pomisao bi buknuo oganj." (Psalam 38,4). Sastojci od kojih se pravi taj miris nisu jako daleko, možemo ih bez muke pronaći i

izobilno ubrati u našem vrtu svaki put kad su nam potrebni. Tko doista ,osim ako se ne želi zavaravati, ne nalazi u sebi samom veliku gomilu grijeha i pakosti?"

4. Osjećaji prikladni da se ohrabri pokornik sjećajući se svojih grijeha

Svi jači i snažniji osjećaji koji potiču dušu, koja istinski želi činiti pokoru, duboko prodiru u nju po rupi koju je otvorio grijeh, kako bi ustodučila svoju ljubav prema Bogu kojega je povrijedila. Kajanje što smo ogorčili Božje srce, zahvalnost prema Njegovoj strpljivosti, neprestanom darivanju Njegovih darova i velikodušnosti Njegova praštanja; potreba činiti sve da On zaboravi nevjernosti iz naše prošlosti i ne znam što sve gorko i sramotno nas potiče na plač s Magdalenom pred Spasiteljem, te udvostručuje onoliki plač, do te mjere, da On dopušta da mu se cjelivaju noge i srdačno prihvaća naše pokajanje. Neće li to biti dovoljno da upali u skrušenoj duši moćni plamen ljubavi sve dosad nepoznat? Ah, koliki nebeski požar bi mogao dosegnuti onaj tko se na taj način hrani sjećanjem vlastitih grijeha!

"Što više netko uranja u Božansku ljubav," - kaže sestra Benigna Gojos - "to ga više taj spomen probada i potiče da ljubi Biće na tako nedostojan način uvrijeđeno." Grijeh je trajao jedan trenutak, a vatra ljubavi traje kroz čitav život, čak se može udvostručiti svaki put kad mi na to i ne mislimo, što govorim može postati i vječna; sveti Alojzije Gonzaga uživati će za sve vjekove neizrecivu bujicu radosti, upravo zbog jedne ili dvije nesavršenosti, bez kojih možda je ne bi uživao.

Doista, kako je svako dragovoljno sjećanje, koje odobrava i koje se naslađuje na počinjenom grijehu nova mrlja koju zadobivamo, isto tako je pravedno da duša u milosti postiže nove zasluge svaki put kad osuđuje, oplakuje i odbacuje svoje stare grijeha. A tko će proračunati gomilu tih zasluga, budući da se ta oplakivanja mogu bezbrojno umnožiti?

Po drevnom običaju, ne postoji hodočasnik koji, prolazeći pokraj Abšalamovog groba, ne dobaci neku pogrdnu riječ, prisjećajući se tog izopačenog sina, i ne baci kamen prema njegovu grobu. Tako pod nagomilanim kamenjem javnog prezira, grob tog zlikovca postao je uvaženi spomenik poštovanju, koje narodi imaju za četvrtu zapovijed: Poštuj oca svog i majku svoju!

Na isti način, svaki od naših grijeha, postajući uzrokom neprestanih oplakivanja, može služiti kao temelj gomile zasluga. U svim ovim mislima nalazi se beskrajni ocean utjehe i one nas potiču da na grijeh primijenimo ono što o smrti kaže prorok Hošea i apostol Pavao: "Pobjeda proguta smrt, pobjeda ljubavi."

Sedmo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE ČINEĆI ZADOVOLJŠTINU

1. Naše pogreške su izvor velike poniznosti i obilne zadovoljštine

Ljubav ne može biti nedjelotvorna: "Najbolji dokaz da ima ljubavi, jesu djela," - kaže sveti Grgur - "a jedan od najboljih način da procvjeta je iskoristiti sjećanje na naše grijeha. Žar koja se rađa iz ljubavi ne smije nas zaustaviti na osjećaju, nego mora kraljevati u volji i oploditi naše ponašanje. Žalost raskajanog grešnika, više nego žalost, može se zvati bol i odvratnost zbog grijeha. Njegovo malodušje nije nemirno, niti otupljuje duh, nego žalost koja ga čini djelotvornim, spremnim, marljivim, koja ne slabi srce, nego ga molitvom podiže i potiče na kajanje i ljubav. Pažljiva žalost spremna da zamrzi i odbaci prošlo zlo, te da ga spriječi u budućnosti."

"Naše nesavršenosti su veliki razlog za poniznost, a poniznost rađa i potiče velikodušnost i pouzdanje!"

Taj rezultat istinskog pokajanja temelji se uglavnom na zadovoljštini, po svetom Anselmu: vratiti Bogu ukradenu mu ljubav; po svetom Augustinu: uništiti povod za grijeh i ne pristajati više na njegov nagovor. Sveti Toma odobrava obje definicije i divno usklađuje jednu s drugom, a ijedna i druga mogu nam savršeno služiti i pokazati, koju korist moramo izvući iz grijeha.

Ako razmislimo o zlobi, u nekom smislu je beskrajna, o uvredi učinjenoj Bogu po najmanjem grijehu, koji žar bi onda bio dostatan da nadoknadi nedostatak koji grešnik ima u odnosu na Božje veličanstvo. Neće li nas onda grijesi obvezati na vjernost toliko velikodušniju, koliko je veća njihova težina i broj, po prorokovoj izreci: "Dno vašeg zla neka vam bude mjera vašeg obraćenja!"?

Stvorenja koja su služila grešniku, iz samog grijeha će uzeti povod da nas vode: "Natrag, nečist! Natrag, nečist sam! Natrag! Ne dirajte me!", viču im. Ili barem, od sada me ne upotrebljavajte nizašto drugo, nego da popravite grijeh prošliosti! I nećemo li osjetiti potrebu da "podvostručimo ili ustostručimo časove koje nam Bog dodjeljuje"; da nadoknadimo izgubljeno vrijeme? Odavde proizlazi strpljivost da se podnose ponižavajuće i mučne posljedice grijeha; sveta umijeća da se mrtvljenjem u nama ponovno ostvare oskvrnjena Božja prava; skrb da mu se posvetimo sa svim našim moćima i u svim trenucima života. Na to nas potiče i to nam preporuča sveti Franjo Saleški: "Moja draga kćeri, budite savršeno mirna: vaše ispovjedi su bile jako dobre. Sad mislite samo da napredujete u kreposti i ne podsjećajte se više na prošle grijeh, osim da se ponizite blago pred Bogom i da blagoslivljate Njegovo milosrđe, kojim vam je oprostilo po primanju svetih sakramenata."

"Ako si primijetio da si nazadovao na putu savršenstva zbog svoje krivnje, ponizi se pred Bogom i zazovi Njegovo milosrđe, prostirući se pred licem Dobrote, moleći Ga za oproštenje, do nogu ispovjednika zahvaljujući Bogu ispovjedi svoj grijeh, kako bi primio odrješenje. Ali, učinivši to, ostani miran i nakon što si zamrzio grijeh, pa zagrlj s ljubavlju prezir prouzrokovan time što si zaostao na putu dobra. Vidi, Teotime, duše u čistilištu su gore, da bi nadoknatile te grijeh koje su već toliko puta oplakale i zamrzile. Ali one grle rado muku prolaznog lišavanja Raja, gdje će uživati s blaženicima, trpe s ljubavlju i hvale pobožno Njegovu božansku pravdu: "Pravedan si, o Jahve, i pravi su sudovi tvoji!"(Psalam 118,137).

Isto tako, ako djelo učinjeno poslije dobrog nadahnuća ne uspije zbog krivnje onog kome je bilo povjereno, kako se može reći da se trebamo pokoriti Božjoj volji? Budući da će netko reći, nije zbog Božje volje da djelo ne uspijeva, nego zbog moje krivnje. Istina je, sine moj, tvoj grijeh Bog nije htio, jer Bog ne može biti začetnik grijeha, ipak je bila Božja volja, u kazni tvog grijeha, da je pothvat propao. Jer, ako Dobrota ne dopušta Bogu da želi tvoj grijeh, Pravda od njega zahtijeva kaznu koju donosi grijeh. Tako, Bog nije bio razlog Davidovog grijeha, ali nije zato propustio da ga zbog njih kazni; nije bio razlog Šaulovog grijeha, ali je htio da mu zbog kazne izmakne pobjeda iz ruku.

Kad se događa da Božji planovi ne uspijevaju, jer želi kazniti naše grijeh, potrebno je jednako mrziti grijeh i prihvatiti zbog njega muku. Iako se grijeh protivi Božjoj volji, kazna je u skladu s Božjom voljom.

2. Potrebno je slijediti svece, koji su se hrabro dizali nakon padova

Sveti Franjo Saleški se ne zadovoljava da netko ravnodušno prihvati tužne posljedice padova, kao svoju zasluženu kaznu, nego želi da ih popravimo, brže napredujući u kreposti: "Ali, reći ćete mi, kako se može nadoknaditi izgubljeno vrijeme? Zadobiva se po revnosti i marljivosti, kako bi se bolje prešao put koji nam još preostaje." Sveta Ivana de Chantal, kao istinska kći svetog Franje Saleškog, ponavljala je često ove savjete susestrama: "Pitate me što trebate činiti da otkrijete Božju volju u vašim pogreškama, grijesima i nesavršenostima? Evo, drage kćeri, moći ćemo uvijek u njima vidjeti Njegovu volju, koja dopušta da padnemo u ovu ili onu pogrešku, kako bismo se ponizili, zbog njih optužili i zavoljeli naše ništavilo, a s tom

vježbom možemo nadoknaditi i postići oprostjenje grijeha." Tako čine sveci: "Oni se ponovno dižu kad padnu," - kaže sveti Ambrozije - "osnaženi i jači za druge borbe; tako da oni, ne samo da ne uspijevaju usporiti njihovu trku, nego udvostručuju zanos.". "Ljude, koji se naglo strovaljuju u zlo," - dodaje sveti Ivan Zlatousti - "poslije vodi isti žar u dobru, budući da poznaju neizmjernost svojih dugova: manje ljubi kome se manje prašta (Luka 7,48). Izjedani vatrom pokore, oni čine svoju dušu čistijom od zlata, te na poticaj savjesti, prisjećajući se starih grijeha, kao na punom vjetru jedre prema luci kreposti. U tom nadvisuju one koji nisu nikad pali. Samo Sveto Pismo nam dokazuje, kako nekada pokora daje obraćenim grešnicima sjaj jači od sjaja pravednika. I zbog toga su carinici i bludnice ispred vas na putu u kraljevstvo nebesko (Matej 21,31); a mnogi prvi bit će posljednji, i posljednji prvi. (Matej 19,30)"

3. Kako Spasitelj zna mijenjati u milosti bijede pokajanog grešnika

Ako je tako, primijetiti će netko, ne izgleda li da se onda grešnici nalaze u boljoj situaciji od pravednika koji nikad nisu sagriješili, te da nadoknađena krepost nadvisuje neokaljanu nedužnost? Daleko od nas primisao usporedbe između sačuvane nedotaknute kreposti i nadoknađene kreposti, te da uzdižemo drugu na štetu prve. Nedužnost se više približava beskonačnoj Božjoj svetosti, nasljeđuje je savršenije i bit će uvijek izabranica Božanskog Sina, koji ju je htio za sebe i svoju Majku. Oštri mirisi pokore neće nikada biti miris koji se širi iz bezgrešnog života, kao ljiljanov miris među cvijećem. Nedužnost će sačuvati uvijek svoj blještavi sjaj i posebni miris. Štoviše, čovjek, gubeći taj sjaj, gubi i jedno dostojanstvo, koje samo čistoći pripada i koje, ako jednom izgubi, ne može je više zadobiti u potpunosti. Premda se ne može ponovno zadobiti izgubljena nedužnost, grešnik, koji čini pokoru, pribavlja sebi blago, po nauci svetog Tome, ponovno osvaja veće bogatstvo, jer, kaže sveti Grgur: "Tko ozbiljno razmišlja o prošlim lutanjima, popravlja gubitke koje je imao u prošlosti s dobitcima koji će slijediti, a u Nebu se zbog njega više raduju, kao vojniku koji je u borbi okrenuo leđa, ali se poslije sam hrabriji vratio da nasrne na neprijatelja, te je draži kapetanu od drugog, koji je ostao vjeran na svom mjestu, ali se nije odlikovao nijednim izvanrednim činom.". Sa svoje strane, Spasitelj čuva tu naklonost grešnicima koji mu se vraćaju, škropi krvlju njihovu velikodušnu pokoru i tako čini da izobiluje Njegova milost nad izobiljem naše bijede, koju, kako kaže naš svetac: "Mijenja bijedu u milost, trnje u ruže, otrov pakosti u protuotrov i lijek za zdravlje; grešnik prima kao Job, nedužan lik pokajanog grešnika, dvostruko više dobra od onih koja je bio izgubio."

4. Suze pokore su sredstvo da se nadoknadi izgubljeno vrijeme

Napokon, kako nam je natuknuo sveti naučitelj, upravo u tome se sastoji trijumf ljubavi. "Može li postojati tajna, da se ponovno zadobije izgubljeno vrijeme? Ili, kako se može učiniti da se sputaju vjetrovi oluja?". Citirani autor odgovara: "Hvala Bogu, tajna postoji, ljubav ju je otkrila i izumila. Da, ljubav koja stanuje u vama zna je osvojiti! Ta tajna sastoji se u svetim suzama; ne suzama iz očiju, koje Bog ne dopušta svima i koje ne zahtijeva ni od koga, nego suzama srca, kajanjem, bolju duše, skrušenosti. Pokrite tim nevidljivim suzama onaj dio vašeg života koji je bio besplodan, jer nije rasvijetljen ljubavlju, ljubavlju koja će se vratiti u vas, nošena vodama pokajanja. A tko zna, da pred Bogom te oplakane godine i ne postanu ljepše, krepkije, dragocjenije od onih, koje bi bile da su te vaše godine bile prožete nedužnošću? Svatko će se sažaliti nad vašim grijesima, kao i nad Magdaleninim, ako ih kao i ona oplacetete."

5. Primjer svete Marije Magdalene, koja je kraljica raskajanih grešnika

Primjer Magdalene savršeno potvrđuje ovaj nauk, a sveti Franjo Saleški nije propustio priliku da ga upotrijebi. On će biti kao kruna citata svetog naučitelja, koje smo dosad navodili, posljednji cvijet njegovog blagog nauka i sinteza ovog posljednjeg poglavlja: "Magdalena se obratila tako čudesno, da od stvorenja punog nečistoće postade najčistija posuda, kadra primiti i sačuvati u sebi najdragocjeniju tekućinu i miris milosti, s kojom je domalo pomazala Spasitelja. Ona, koja je zbog grijeha bila kaljuža najlošijih mirisa, postala je po obraćenju najljepši ljiljan i cvijet najdražeg mirisa, bila je očišćena i obnovljena po milosti u istoj mjeri, kao što se prije pokazala poročna i besramna. Svaki dan promatramo ovo čudo prirode: cvjetovi svaki dan rastu i dobivaju ljepotu iz gnoja, i što više zemlja dobije gnoja, cvijeće bolje raste i postaje ljepše. Tako naša svetica, nakon obraćenja, po skrušenosti i žaru postala je toliko ljepša, koliko je prije bila zaražena grijesima. Odatle je možemo s pravom nazvati kraljica svih kršćana i sinova Crkve, koji se dijele u tri kategorije: pravednici, grešnici pokajnici, koji ne žele umrijeti u grijehu, i grešnici, koji se ne žele popraviti i umiru u svojoj zloći. Zasad ne namjeravam govoriti o tim posljednjim nesretnicima, koji ne teže više u Nebo i imaju Pakao za svoje prijestolje. Zsigurno, sveta Marija Magdalena nije kraljica tih grešnika, nego samo onih koji žele izići iz zatvora svoje nečistoće, budući da je bila grešnica, kako primjećuje Sveto Pismo "žena koja bijaše javna grešnica"(Luka 7,37), oslobođena je od grijeha i molila je zbog njih oprostjenje od Boga, istinski se kajući s odlukom da ih napusti, pozivajući tako sve grešnike da slijede njezin primjer.

Oh, koliko bijaše velika i velikodušna njezina pokora! Što nije učinila ova žena, prije kao i poslije Spasiteljeve smrti, da plaćem izbriše svoje grijeha? Kako je prije koristila srce, tijelo i dušu da uvrijedi Boga, tako je poslije upotrebljavala cijelo srce, dušu i tijelo da čini pokoru, dajući se potpuno i bez pridržaja. S pravom je možemo zvati kraljicom pokajnika, jer sve ih je nadvisila u pokori.

Obično vidimo da, kad su povrijeđeni, ljudi zahtijevaju naknadu onoliko kolika je krivica: ako su im ukrali jedan novčić, žele ga natrag, ako su imali štetu, zahtijevaju zadovoljštinu za štetu. Po starom zakonu tko je ošamario drugoga po jednom obrazu, morao je primiti šamar od njega, tko je izvadio oko ili zub bratu, morao je biti podvrgnut istim mukama.

Iako je taj zakon ukinut kod ljudi, još ga Krist prakticira s onima koji se posvećuju njegovoj službi. On ih moli da mu vrate koliko je moguće za počinjene grijeha, tj. da činimo za njega koliko smo činili za svijet. Ni to nije previše, jer ako smo mi toliko učinili za svijet, puštajući da nas vuku njegove zamamljivosti, što ne bismo trebali učinili da slijedimo privlačnosti milosti, koje su tako blage i nježne? Ne čini se sigurno krivo, ako se traži ta zamjena, jer je pravedno da srce, duša, oči, riječi, kosa, mirisi, koji su se prije upotrebljavali za svijet, sad se upotrijebe za posvetu u službi Božanskoj ljubavi, bez pridržaja."

6. Sveta Marija Magdalena kraljica pravednika

"Na drugom mjestu, Marija Magdalena je i kraljica pravednika, iako se ne zove djeвица, ipak se može u izvjesnom smislu zvati naddjevicom, zbog velike čistoće koju je sačuvala nakon obraćenja, budući da se očistila u peći Božanske ljubavi, bila je obnovljena u uzvišenoj čistoći i bila je puna ljubavi. Tako savršena da je, nakon Presvete Djevice, ona bila prva koja je najviše ljubila našeg Gospodina. Ljubila Ga je kao serafin, čak se može reći da mu je njezina ljubav bila draža od njihove, jer serafini imaju savršenu ljubav, ali je posjeduju bez napora i straha da će je izgubiti, svetica ju je, naprotiv, s naporima i mukama primila i sačuvala u strahu i brizi. A Bog, da bi naplatio toliku vjernost, dao joj je ljubav tako jaku i žarku, prožetu tako velikom čistoćom, kao da joj je nebeski Zaručnik neprestano ranjavao srce, tako je ona s čeznućem i žudnjom ranjavala srce svoga Ljubljenoga. Tu možemo misliti da je svetica ponavljala riječi iz Svetog Pisma: "Poljubi me poljupcem svojih usta!"(Pjesma. 1,1); poljubac kojeg su toliko priželjkivali po ljudskoj prirodi, za kojim su tako čeznuli patrijarsi i proroci;

poljubac koji je Utjelovljenje i sjedinjenje Božje s ljudskom naravi za kojom je toliko čeznula božanska zaljubljenica. Vidite da je uistinu Magdalena kraljica pravednika, jer koja druga stvar ju je mogla učiniti pravednijom od ljubavi, koja je sjedinjena s poniznošću i skrušenošću, a nju je navela da bude uvijek do Spasiteljevih nogu? A Isus joj je uzvratio nježnom i tankočutnom ljubavlju, te nije mogao trpjeti da je bilo tko dotakne i ukori, a da je nije branio."

Na drugom mjestu Franjo Saleški ponovno govori o slavnoj pokornici i potvrđuje lijepom izrekom sve ono što smo iznijeli: "Isus je obnovio u Magdaleni djevičanstvo ne u prvotnom stanju, nego u ponovno zadobivenom, koje je katkad dragocjenije od onoga koje nije bilo uprljano, ako je popraćeno s manje poniznosti." Napokon, svetac blagosti zaključuje: "Magdalena ne bi nikad bila tako zaljubljena u Gospodina, da joj nije oprostio tolike grijehe. A Isus joj ne bi oprostio, da nije sagriješila. Divite se umijeću tog slavnog Učitelja milosrđa. On mijenja bijedu u milost i s otrovnicama naših nečistoća pripravlja dragocjeni lijek za naše duše."

Osmo poglavlje:

ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA SE UDVOSTRUČI POBOŽNOST PREMA PRESVETOJ DJEVICI MARIJI

1. Marija, luka brodolomaca, iz Isusovih ruku primi obraćenu Magdalenu

Pripremajući treće izdanje ovog djela, došla nam je misao da nadodamo jedno poglavlje i kajemo se što ga prije nismo napisali. Kako opjevati Božansko milosrđe, a da se ne posveti himan hvale Majci Milosrđa? Možemo li proučavati umijeće kako da iskoristimo naše grijehe u školi ljubljenog sveca, a zaboraviti utočište grešnika, čiju je dobrotu toliko slavio sveti biskup? Dodirnuli smo taj argument tijekom djela, ali to nije dosta. Dolikovalo je da mu posvetimo jedno posebno razlaganje.

Ta razmišljanja su nas najviše uvjerila do nogu naše Presvete Djevice Klermontske. U tom starom svetištu nam se činilo, da smo bolje razumjeli da je Marija luka brodolomaca i ujedno njihova zvijezda. Sveti Franjo Saleški je rekao: "Presveta Djevica je uvijek zvijezda sjevernjača i luka utočišta svih ljudi koji su plovili na valovima mora ovog bijednog svijeta. Oni koji upravljaju svojom plovidbom u svjetlu te Božanske zvijezde, po njoj će izbjeći udare u hridi i pad u bezdan grijeha, dok oni koji su se nažalost udaljili od njezinog skrbništva, ne pronalaze drugu sigurniju luku, kako bi nadoknadili počinjene brodolome i okrenuli ih na dobro, budući da je Bezgrešno Srce Marije najnježnije od svih majki."

Stoga se čini da nas sam sveti Franjo Saleški moli da napišemo ovo naknadno poglavlje i upućuje nas da ga sjedinimo sa prethodnim stranicama u kojima prikazuje Magdalenu, uzor grešnika koji žele iskoristiti svoje padove i istodobno ih popravljati.

U jednom pismu svetoj Ivani de Chantal, svetac se vraća na tu temu, govoreći o ekstazi, koja ga je prenijela u duhu u kuću Šimuna gubavca, i kliče: "Činilo mi se da vidim Spasitelja jako radosnog, ali nisam se usudio ići do Njegovih nogu, iz obzira prema svetoj Magdaleni. Bacio sam se tada do Marijinih nogu, koja je, ako se ne varam, bila nazočna. Bio sam žalostan što nisam imao toliko suza i mirisa kao Magdalena, ali Majka Božja se zadovoljila s nekoliko kapljica koje sam prolio na skut njezine haljine, jer se ne bih usudio dotaknuti njezinih svetih nogu. Jedna stvar me jako utješila: nakon gozbe, Isus je povjerio dragu obraćenicu Majci Mariji, koja ju je dugo milovala, zbog čega se gotovo uvijek grešnica može promatrati s Presvetom Djevicom. To mi je ulilo veliku hrabrost i bio sam zbog toga beskrajno utješeno." Na drugom mjestu kaže: "Bilo je, upravo posredstvom Majke Božje i po njezinu primjeru, da je sklonište nečistoće, Magdalena, koja bijaše kao pocrnjeli kotao od

tisuću nečistoća, poslije obraćenja pod stijegom Djevičine čistoće, postala kristal potpuno čist i sjajan, kadar primiti i sačuvati najdragocjenije tekućine i najzdravije vode."

2. Isus, posrednik kod Oca učinio je Mariju za posrednicu kod sebe samog

O, Oče sveti, daruj svim grešnicima tu hrabrost i radosno pouzdanje koje im mora nadahnuti utjecanje Mariji! Uvjerite ih, da ako veličina njihove bijede, unatoč svim razlozima koji su obrađeni u ovoj knjizi, suzdržava ih da se ne bace u Srce beskrajno dobrog Isusa, ta bijeda im mora saopćiti neodoljivi polet koji će ih nositi na Marijine ruke, koja čuva najnježnije milovanje za one koji su najbolesniji.

Sam Spasitelj je htio da tako bude i preduhitrio je strahove, koje nužno u grešnicima nadahnjuje njegovo Božanstvo u službi Suca, unatoč svim očitovanjima njegove nježnosti. Premda nije prestao biti naš zagovornik i posrednik kod Oca, On se udostojao uspostaviti između sebe i nas Posrednicu i Zagovornicu, kojoj se svi možemo približiti bez straha, jer je naša Majka i koja može sve postići od Boga, jer je Njegova Majka. Tako ona uvijek zagovara pobjedonosno kod Sina, pokazujući mu grudi kojim ga je hranila, kao što Sin zagovara kod Oca pokazujući mu Srce i svoje rane.

Svjedočanstva crkvenih otaca potvrđuju nam tu ekonomiju Božjeg plana. Isus je sam mogao dostajati da obnovi ljudski rod, jer od njega dolazi ono što nam je neophodno potrebno, ali nije bilo dobro da Čovjek bude sam. Dolikovalo je, budući da su jedan i drugi spol sudjelovali u rušenju, da isto tako, ijedan i drugi spol pridonesu obnovi.

Isus je položio u Mariju otkup ljudskog roda. Htio je da nam sve milosti dolaze od nje. Ona je vodovod po kojem milost dolazi do nas, Ona je ljestve po kojima uzlazimo Bogu, vrata koja nam otvaraju pristup Njegovoj dobroti, vrat po kojem stižu čitavom tijelu Crkve zasluge Glave. Nitko se ne spašava, nitko ne postiže oproštenje, nego po Njoj.

3. Marija, nova Estera, opunomoćenica kod Božanskog Milosrđa

Kao Estera, Marija je pronašla kod Gospodina milost za sve ljude i postigla cilj svoje božanske vladavine. Ona drži žezlo Milosrđa dok je njezin Sin, Kralj pravde. Da, Marija je opunomoćena ministrica Milosrđa. Milosrđe je njezina ovlast. Kako u suvremenim državama, oni koji se bave financijskim poslovima, plovidbom, poljodjelstvom, moraju se obratiti nadležnim ministrima, tako se moraju utjecati Majci Božjoj i oni kojima je potrebno milosrđe; i što je njihova bijeda veća, više imaju razloga da se uteknu njezinom majčinskom srcu. Bezdan doziva bezdan i, kako kaže sveti Franjo Saleški, "Širokogrudnosti i darežljivom izobilju ništa nije draže do li uboga nestašica; i što je veće izobilje dobra, to je jača njegova želja da se razdaje. Jedva bi se dalo reći, tko uživa veće zadovoljstvo: izobilje dobra, koje se razdaje ili siromaštvo ili oskudica, koji trebaju primiti i prihvatiti dar; jer naš Gospodin nije uzalud rekao: Blaženije je davati, nego primati."

4. Često se Marijino ime čini djelotvornijim od Isusovog imena

Sveti Anselmo ide dalje. Ne oklijeva reći da se često dogodi da prije bude uslišan zazivajući Marijino ime, nego Isusovo: "Ne kao da bi Majka bila moćnija od Sina, jer Ona od Njega prima svaku moć, nego Isus, budući da je Gospodin i Sudac svih, te poznavajući zasluge svakoga, djeluje uvijek pravedno i kad ne uslišava odmah. Kad zazovemo Marijino ime, naprotiv, Njegova pravda je zadovoljena, umiruje se i zasluge tog neusporedivog stvorenja posreduju da dobijemo sve što tražimo."

Drugi razlog kojeg su naširoko razložili stari pisci, a koji se temelji na Svetom Pismu koje oni komentiraju, još jasnije nam otkriva to otajstvo. U Starom Zavjetu, kažu oni, Bog je nazvan Gospodin nad vojskama, Bog osvjetnik, Lav Judin. Predstavljen je kao okružen

plamenovima, gromovan iz nebeskih visina, kao bacajući munje, bruseći mač, držeći luk i napinjući strijele; tako da pokriva zemlju potopnim vodama i grešni grad kišom sumpora; uništava svoje neprijatelje u morskim dubinama i strovaljuje ih u otvoren ponor zemlje na njegovu putu. Odjednom, u Evanđelju, sam Bog nam se očituje pod znamenjem janjeta. On nema skoro hrabrosti da prelomi napuklu trsku, da ugasi stijenj što tek tinja. Što se dogodilo? Evo: Bog se utjelovio u Marijinu krilu! Pravda ostaje na Nebu, Milosrđe siđe na zemlju onda kad je djevičansko Marijino krilo donijelo svoj plod.

5. Ganutljiva razmišljanja teologa Kristofora de Vega o Marijinom milosrđu

Judin lav je uzeo u krilu najljupkije žene prirodnu krotkost janjeta. Sisao je s majčinim mlijekom blagost te nježne ovčice. Mlijeko, koje je bolje od vina, kaže slavni tumač "Pjesme nad pjesmama", jer vino može opiti čovjeka, tako da zaboravi primljene uvrede i osposobiti ga da olako prašta; ali mlijeko Presvete Djevice je imalo moć da opije samog Boga. Upravo je On od njega pio, sisajući s njim milosrđe, bacio je daleko od sebe sjećanje na naše grijeha i to majčino mlijeko ga je potaklo da postane širokogrudniji u praštanju. Da, bez straha, nadodaje Riccardo di s. Vittore, u tebi Marijo, umnožilo se obilje Božanskog milosrđa i preko Vas se izli na nas. Iz kamena je izišao med, jer je iz panja Jišajeva nikla mladica, koja daje taj slatki sok, lijek tolikim zlima. Kad su Egipćani, koji su simbol grijeha, htjeli prijeći preko Crvenog mora, potopili su ih bijesni valovi: nije bilo korablje. Naprotiv, na prijelazu preko Jordana nije bilo žrtava: posrednički Kovčeg saveza udaljio je kaznu. Bez Marije, svi bi se mogli plašiti osvetničkog Boga, ali kad On stanuje u tom Kovčegu saveza, ne trebamo iščekivati drugo nego dobročinstva. Tako i prorok Šimun, kad je vidio Mesiju na Marijinim rukama, proglašava ga spasenjem Izraela, ali kad ga drži na vlastitim rukama, vidi u njemu propast i uzdignuće mnogih.

Dršći, grešniče, ako rastaviš Krista od Marije; ali moli Ga s pouzdanjem, kad se nađeš na rukama ljupke Kraljice; Milosrđe se nalazi na vlastitom prijestolju, cvijet na vlastitom korijenu, voda u vlastitom oceanu.

U Očevu krilu, Sin Božji je crpio svojstva Božanskog očinstva. U krilu svoje Majke, naprotiv, zaodjenuo se majčinskim osjećajima; a slavni teolog, od kojega smo najvećim dijelom preuzeli prethodne citate, ne vidi poteškoću zaključiti, temeljeći se na autoritetu teksta svetog Ambrozija, da je Marija sudjelovala u povećanju milosrđa Boga, kojeg je rodila i okrunila Njegovu glavu draguljima vječnog milosrđa.

6. Sveti Bernard, sveta Brigita, sveti Franjo Saleški pozivaju nas da se uteknemo Mariji

Grešniče, ma kakav god bio, pa i ako si jednom nogom bio u ponoru, ako tvoje srce obuzme očaj, gledaj Mariju, misli na Mariju i zadobit ćeš nedužnost i mir. Sama Presveta Djevica otkrila je svetoj Brigiti da nema nikoga, samo ako nije proklet, tko zaziva Njeno ime s voljom da napusti grijeh, a da ga đavao ne bi napustio; i nema nikoga, kako ljupko pripovijeda apostol Chiabilese, tko izgovara Marijino ime, koje je naučio ponavljati u samostanu, a da kao plašljiva ptica, ne bi odmah bio oslobođen jastrebovih pandža, kojima ju je držao; koji grešnik ne bi mogao pobjeći iz đavolskih pandži, zazivajući to najmoćnije Ime? To Ime mora biti, kako se pisac izražava, naše disanje, jer kaže jedan Sveti otac, uistinu, po Mariji grešna duša diše i u nadi se otvara oproštenju.

7. Usporedba dvostrukog otkucaja srca primijenjena na Isusa i Mariju

Moderni pisac još jasnije upućuje na usporedbu tako ispravnu kao i smionu, kako bi izrazio službu Majke Božje i kako se moraju služiti Njom svi oni, koji su ubijeni i ranjeni

griehom. "Svaki udarac srca je dvostruk i sastoji se od dva pokreta: jedan povlači iz organa mrtvu krv, a drugi baca živu krv. Samo srce je kao duplo i dva su srca u jednom: jedno je djelotvorno, drugo više pasivno; jedno izlijeva život, drugo uzima smrt, da bi dalo život. Jedno oživljava, drugo čisti. Tako je usred obnovljenog čovječanstva, služba srca, onog srca koje sastavljeno od dvije žive duše u jednoj; Isusova duša oblikuje živo krilo srca svijeta, a Marijina duša oblikuje, po Isusovoj milosti, krilo po kojem prolazi ono što je mrtvo, da bi se povratilo u život. Ona dovodi mrtvu krv čovječanstva Onomu koji je sam život, kako bi se razlio život, te Isus tu krv ponovno oživljava i pobožanstvenjuje u svijetu. Riječ, utjelovljujući se pobožanstvenila je krv, ali je Djevica Ona, koja je Riječi dala tijelo da ga pobožanstveni."

8. Utješne riječi svetog Ignacija, svetog Bonaventure, svetog Petra Damjanskog i svetog Grgura Nazijanskog o Marijinom milosrđu

Tko bi ikad mogao prebrojiti duše koje je Marija ponovno dovela na Božji put? Trebalo bi izbrojiti sva obraćenja, jer ne postoji ni jedno koje bi bilo bez njezine majčinske uloge. Nemoguće je, kaže sveti Ignacije, da se grešnici spase bez Marijine pomoći. Nije Božja pravda ta koja nas spašava, nego Njegovo beskrajno Milosrđe potaknuto Marijinim molitvama.

Nova Ruta, nastavlja sveti Bonaventura, ubire klasje, koje je izmaklo žeteocima, tj. duše koje su gluhe na sve pozive milosti, uzima ih i stavlja u žitnicu očeve obitelji.

Zahvaljujući molitvama te blage Djevice, kalvarijski razbojnik postao je pokornik i mučenik, kaže sveti Petar Damjani. Juda izdajnik ne bi se bio objesio, da je pričekao trenutak u kojem je Isus umirući povjerio apostole svojoj Majci.

Njoj se utječe prvak apostola, nakon trostrukog zatajenja, a sveti Grgur Nazijanski poetskim nam jezikom prikazuje Mariju, dok govori Isusu: "O Božanska Riječi, griješiti je svojstveno čovjeku: oprostite Petru! Isus odgovara: Spasila si ga, o Majko moja, jer pristajem na sve Tvoje želje: iz obzira prema Tebi, opraštam Petru sve njegove grijehe". Sveti Pavao, kažu stari životopisci, pripisao je Marijinom zagovoru udarac milosti koja ga je preobrazila.

Ako je takvo bilo Marijino milosrđe u ovom životu progonstava, nastavlja sveti Bonaventura, kakvo li je sada kad Ona kraljuje u Nebu? Milosrđe se umnaža onoliko koliko je mnoštvo grešnika koje vidi na zemlji, a Crkva tvrdi da je njezina služba u Raju, upravo molitva za grešnike.

I nisu li upravo oni, ti koji su uvelike povećali Njezinu slavu? I bi li Ona bila Majka Otkupiteljeva, da nije bilo grešnika? "Oni su," - piše Olier - "ti koji su pribavili Djevici čast da bude Majka Spasitelja ljudi, jer bez grijeha, Isus ne bi došao na svijet u slabom tijelu". Marija je u izvjesnom smislu dužnica grešnicima, jer je postala Majka Isusa Krista Spasitelja.

9. Razlog zbog kojeg je Marija posebna zaštitnica grešnika

Mi smo, rekao je sveti Toma iz Villanove, u izvjesnom smislu povod njezinog uzdignuća. Božanski liječnik ne bi sišao s Neba, da na zemlji nije bilo bolesti grijeha, da je izliječi. Marija je postala Majka Božja, jer smo bili grešnici. Bog ne bi postao čovjekom, da čovjek nije sagriješio. Bez sumnje, o, Presveta Djevice, Ti nam ništa ne duguješ, jer razlog svega tog nije bila naša zasluga, nego krivnja. Ali, razmišljajući o tvojoj veličini, udostoj se, po svojoj dobroti, sjetiti naše bijede. Uistinu, bit ćeš Zagovornica grešnika, jer zbog njihovih grijeha si uzvišena tako visoko; premda nas grijeh potiče na veliku bol, Tvoja uzvišenost nam je jako draga, a Tvoja slava nadoknađuje štetu prouzrokovanu grijesima.

Pobožni autor kliče: "Kako sam gubio nadu zbog veličine mojih grijeha, o Marijo! Ali ti si Majka, ti si Majka svih, a posebno grešnika." Da, upravo grešnici neprestano obnavljaju Presvetoj Djevici slavu i radost božanskog majčinstva, jer u njima će ponovno roditi Krista, svaki put kad Ga po njezinom zagovoru oživi u njihovim dušama. U obraćenju svakog grešnika, tj. u njegovom ponovnom rađanju na milost i obnovu u božanskom posinstvu, u trenutku u kojem ga nebeski Otac oživljava u Kristu, mu kaže: ti si sin moj, danas te rodih!:

Anđeo čuvar sretnog obraćenika, pokazujući ga Mariji, može je pozdraviti Elizabetinim riječima: blagoslovljen plod utrobe tvoje, jer je Uistinu plod njezina krila.

Ona je majka udova, kao što je majka Glave mističnog tijela Crkve, i Bijedan pravednik neće ući u nju i s njom imati udjela, ako nije rođen na božanski život po novoj Evi, istinskoj majci svih živih.

10. Marija, utočište grešnika, ne propušta ništa kako bi postigla njihovo obraćenje

Stari tumač "Pjesme nad pjesmama", komentirajući odlomak pasi svoje jariće, bez poteškoće ga primjenjuje na Mariju i njen odnos prema grešnicima. Oni su jarci i s pravom nazvani Marijino stado. Ne kao da ih Ona želi takve kakvi jesu, određene da budu smješteni na lijevu stranu proslavljenog Suca, nego ih posinjuje s nakanom da im osigura mjesto na desnoj strani, preobražujući ih u vjerne jaganjce. Tako i liječnik obično zove "moj bolesnik" onog za koga se brine, ali je daleko od toga da želi njegovu bolest. U tim usporedbama nalazi se puno ohrabrenja. Janje je bez sumnje draže od jarca i ništa nije vrednije od bjeline nedužne duše. Sretni oni, koji su slični janjetu bez mane, zaslužuju milovanja Presvete Djevice, nazvane "Božanska Pastirica". Ali i grešnicima ostaje beskrajna utjeha. Ispovijedajući da zaslužuju zbog svojih grijeha biti smješteni na lijevu stranu Suca, kao prokleti jarci, ovisi jedino o njima samima, hoće li se s povjerenjem uteći Mariji, kako bi postali njezini i bili obraćeni u janjce.

Zdravlje je uvijek više cijenjeno nego bolest i sretni su oni, koji ne trebaju liječnika. Ali ako smo bolesni, koja radost i sigurnost da o nama može voditi brigu najbolji liječnik, biti njegov pacijent i ubrojiti se među njegove bolesnike! Kako god bolesni bili, koliko god očajno bilo stanje naše duše, ako želimo, Marija će nas proglasiti svojim bolesnicima. I jer ovdje na zemlji nema neizlječive duhovne bolesti i nijedna se ne može oprijeti brigama svemoćne Majke Božje, Ona će nas ozdraviti. Njezina slava, kao jednog vrsnog liječnika, onoliko će zablistati, koliko je teže zlo od kojeg će nas iscijeliti.

Zatim, jednom ozdravljeni i istrgnuti iz smrti, za vrijeme bolesti i opasnosti dugog oporavka, pa bio taj oporavak dokle god živimo, ta blaga Majka će nas uvijek ljubiti i bdjeti nad nama, kao liječnik koji prati svoje bolesnike i nakon izlječenja. Imat ćemo posebni naslov po njezinoj majčinskoj zaštiti. Njezina čast će je poticati da se brine za našu ustrajnost u stanju milosti, koje će nam Ona postići svojim zagovorom i svojom boli.

A, ako ne budemo vjerni njenim terapijama i ponovno padnemo u grijeh? Napušta li možda liječnik svoje bolesnike kad ponovno obole? Hoće li se osvetiti možda što je bolesnik bio nemaran njegovim terapijama? O ne, udvostručit će umijeća svoje sposobnosti i posvetit će se tome da postigne ozdravljenje, koje će biti teže zadobiti.

11. Molitva zahvale Mariji jednog grešnika

O, dobra Majko Onoga koji je rekao: "Ne trebaju zdravi liječnika nego bolesni i oprostite sedamdeset puta sedam", kad li će naši ponovni padovi iscrpsti Tvoju moć i nježnost Tvoje skrbi? Ti ćeš tražiti, kako kaže sveti Bonaventura, grešnika koji je odbačen od svih, zagrlit ćeš ga, zagrijati ćeš ga i nećeš mirovati dok ga ne ozdraviš. Ja sam tvoj bolesnik, spasi me: "Sav sam tvoj, spasi me!". To će biti moj krik nade za sve dane mog progonstva. Koliko mi više dođu na pamet prošli padovi, toliko više ću se sjetiti, da si Ti primila moć i dobrotu da me podigneš, te da ih nikada nisi izgubila; i tako ću biti siguran da me nećeš ostaviti, dok me potpuno ne ozdraviš. Moja zahvalnost zbog tvojih briga, želja da očitujem Tvoju moć, pomoći će mi da slijedim Tvoje savjete. Ljubim Te, jer si me izvukla iz bezdana. Konačno u Nebu, zauzimajući mjesto među onima koji Tebi duguju svoje spasenje, koji su usred svojih bijeda, svu svoju nadu stavili u Tebe, bit ću Tvoja slava, kao što je bolesnik slava liječnika koji ga je izvukao iz same smrti, ne jednom nego više puta. To će biti trijumf milosti. Sami moji grijesi

postat će podnožje Tvoje proslave i prijestolje Božanskog milosrđa, kojemu želim vječno pjevati: "Božjem Milosrđu pjevat ću u vijeke!" Amen! Amen! Amen!

POPIS LITERATURE:

Svi citati su uzeti iz djela sv. Franje Saleškog u izdanju Pohoda u Annecy-u:

1. "Trattenimento"
2. "Manuale delle interiori"
3. "Filotea"
4. "Opuscoli spirituali"
5. "Rasprava o Božjoj ljubavi"

Sadržaj

Predgovor

Sveti Franjo Saleški i Pohoda

Sestre Marijina Pohoda u svijetu i Hrvatskoj danas

UMIJEĆE KAKO U DUHOVNOME ŽIVOTU ISKORISTITI VLASTITE POGREŠKE po nauci svetog Franje Saleškog

PRVI DIO

Prvo poglavlje: NE ČUDITI SE VLASTITIM GRIJESIMA

1. Ljudska bijeda. Dokle god budemo nosili sebe same, nećemo nositi ništa što ima veliku vrijednost
2. Bez posebne povlastice nemoguće je izbjeći sve lake grijehe
3. Napredak u savršenosti je polagan i ometan je padovima
4. Bolesti srca, kao i tjelesne bolesti, dolaze na konju i trkom, a odlaze pješice
5. Da bismo se savršeno učvrstili u Bogu potrebne su dvije stvari
6. Svetije osobe nisu s manje mana, nego one koje imaju više hrabrosti
7. Pad, pa i onaj težak, ne treba izazvati čuđenje
8. Nakon pada ne smijemo ostati iznenađeni ili ravnodušni nego moramo odmah ustati

Drugo poglavlje: NE UZNEMIRIVATI SE KAD VIDIMO VLASTITE GRIJEHE

1. Dva znaka dobre i loše žalosti
2. Znakovi duše koja se uznemiruje nakon padova
3. Dušama koje padaju u nesavršenosti preporuča se strpljivosti
4. Mir koji je potreban očuvati u padovima
5. Mirno i hrabro se žalostiti zbog vlastitih pogrešaka
6. Učinci krive poniznosti
7. Uznemirenost i nemir proizlaze najviše iz oholosti
8. Preveliko cijenjenje samog sebe je razlog da smo nestrpljivi i uznemireni
9. Nakon pada potrebno je popraviti vlastito srce blago i samilosno

10. Primjeri blagog i ustrajnog popravljanja
11. Izbjegavati nemir kako bismo se lakše odrekli grijeha
12. Kako je sv. Franjo Saleški očitovao žalost zbog lakih grijeha, a da se uopće nije uznemirivao

Treće poglavlje: NE OBESHABRITI SE VIDEĆI VLASTITE GRIJEHE

1. Nije treba nikad očajavati, jer je nada ona koja spašava dušu od životnog brodoloma
2. Dvostruka đavolska taktika prema dušama
3. Kako duša poslije pada u grijeh, pada i u obeshabrenje. Savjeti p. de la Colombiera
4. U pravi čas Crkva našem obeshabrenom stoljeću predstavlja naučitelja, koji ohrabruje u pravom smislu te riječi
5. Da ne bismo pali u malaksalost, potrebna je hrabrost u svim kušnjama
6. Božje srce je uvijek široko i spremno na praštanje
7. U životnim borbama pobijedit će onaj tko je spreman uvijek se boriti
8. Pad, pa i težak, ne sprječava napredak u pobožnosti
9. Vrijeme provedeno u grijehu, pa čak ako je i dugo, nije dostatan razlog za obeshabrenje
10. Strah zbog slabosti mora biti ublažen veoma čvrstim pouzdanjem u Boga
11. Tko se utječe Mariji ne smije nikada očajavati

DRUGI DIO

Prvo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE POGREŠKE TAKO DA SE PONIZIMO SPOZNAVAJUĆI VLASTITO NIŠTAVILO IMALENOST

1. Bog nam dopušta da izvučemo dobro iz zla
2. Okoristiti se vlastitim grijesima tako da napredujemo u poniznosti
3. Poniznost je temelj svih kreposti kao što je oholost začetak svih grijeha
4. Grijesi su kao prozori kroz koje se rasvjetljuje naša bijeda
5. Tri šibe koje dobri pastir upotrebljava sa svojim ovcama
6. Poniznost se hrani patnjama koje nam pribavljaju nesavršenosti
7. Neki grijesi su manje teški od oholosti i služe da je izliječe
8. Bolje grijeh popraćen poniznošću nego nevinost popraćena ohološću
9. Težina oholosti i dobročinstva nesavršenosti
10. Sjećanje na naše grijehe je moćni lijek protiv oholosti
11. Zahvalnost prema Bogu je drugi plod sjećanja na grijehe koji su oprošteni
12. Samilost prema slabostima drugih je još jedan je plod poniznosti, koji se rađa iz sjećanja na grijehe

Drugo poglavlje: ISKORISTITI GRIJEHE TAKO DA LJUBIMO VLASTITO NIŠTAVILO I MALENOST

1. Moći upoznati i ljubiti vlastitu bijedu i niskost je velika milost
2. Ljubiti vlastitu niskost znači ljubiti istinu
3. Ljubav prema poniženjima približava nas Utjelovljenoj Riječi
4. Ljubiti poniženja je sigurno sredstvo da se postigne poniznost
5. Duša koja umije izvući korist iz poniženja može preteći drugu dušu manje sklonu pogreškama

6. U dvojbi oko naše krivnje, bolje je se prikloniti više ponižavajućoj stvari, kao više zaslužnijoj
7. Izvanjska nevrjednost i malenost uvećava vrijednost i cijenu nutarnje
8. U vježbi poniznosti potrebno je očuvati istinu i ljubav
9. Kako i poglavari mogu izvući korist iz poniženja
10. Radovati se da smo prezreni i ponašati se poput apostola
11. Grešna duša toliko se više sviđa Bogu koliko se smatra slabom
12. Kako poniženje uvećava krepost poniznosti

Treće poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA

1. Problem grijeha se rješava Božanskim milosrđem
2. Kardinal Pie primjenjuje na samog Boga peto blaženstvo
3. Kako nas mnoštvo naših grijeha mora dovesti da se više nadamo Božjem praštanju
4. Blago Božje umijeće, odvojiti grijeh od grešnika, spašavajući grešnika, a uništavajući grijeh
5. Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni
6. Objave Srca Isusova oživljuju pouzdanje u grešniku
7. Pater de la Colombiere potiče na pouzdanje dušu opterećenu grijesima

Četvrto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA POVEĆAMO POUZDANJE U BOGA (nastavak)

1. Naša bijeda je prijestolje Božanskog milosrđa
2. Naša bijeda je razlog da ne sumnjamo u Božju ljubav
3. Najveća bijeda zaslužuje najveće milosrđe
4. Primjene teksta svetog Pavla: "Rado ću se hvaliti još više svojim slabostima"
5. Koliko duhovni vođe moraju činiti da povrate pouzdanje
6. Sveti Franjo Saleški poučava ispovjednike kako prihvatiti grešnike
7. Ljubaznost svetog Franje Saleškog s grešnicima

Peto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE UČVRŠĆUJUĆI SE U USTRAJNOSTI

1. Iskustvo naših padova čini nas razboritijim
2. Padovi nas uvjeravaju nadasve da izbjegavamo grešne prilike
3. Vjernost sredstvima ustrajnosti, koje savjetuju sveti Ivan Zlatousti i sveti Epifanio
4. Vjernost sredstvima ustrajnosti po svetom Franji Saleškom
5. Salomonov pad podsjeća nas na našu slabost i zlobu naših neprijatelja
6. Nije potrebno osjetiti u sebi hrabrost i snagu: dovoljno je nadati se da ćemo ih imati kad su nam potrebni
7. Ako bismo bili i najsavršeniji morali bismo se smatrati nesavršenima
8. jećanje na grižnju savjesti i trpljenje uzrokovane grijesima su valjana pomoć protiv napasti

Šesto poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE DA TAKO POSTANEMO REVNIJI

1. Ponizna ispovijed naših grijeha ih preobražuje u zasluge
2. Ispovijed i pokora čine čovjeka beskrajno više dostojnim časti, nego li gaje grijeh činio dostojnim prezira

3. Čudesni učinci pokajanja za grijeh
4. Osjećaji prikladni da se ohrabri pokornik sjećajući se svojih grijeha

Sedmo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE ČINEĆI ZADOVOLJŠTINU

1. Naše pogreške su izvor velike poniznosti i obilne zadovoljštine
2. Potrebno je slijediti svece koji su se hrabro dizali nakon padova
3. Kako Spasitelj zna mijenjati u milosti bijede pokajanog grešnika
4. Suze pokore su sredstvo da se nadoknadi izgubljeno vrijeme
5. Primjer svete Marije Magdalene, koja je kraljica raskajanih grešnika
6. Sveta Marija Magdalena kraljica pravednika

Osmo poglavlje: ISKORISTITI VLASTITE GRIJEHE TAKO DA SE UDVOSTRUČI POBOŽNOST PREMA PRESVETOJ DJEVICI MARIJI

1. Marija, luka brodolomaca iz Isusovih ruku primi obraćenu Magdalenu
2. Isus, posrednik kod Oca, učinio je Mariju za posrednicu kod sebe samog
3. Marija, nova Estera, opunomoćenica kod Božanskog Milosrđa
4. Često se Marijino ime čini djelotvornijim od Isusovog imena
5. Ganutljiva razmišljanja teologa Kristofora de Vega o Marijinom milosrđu
6. Sveti Bernard, sveta Brigita, sveti Franjo Saleški pozivaju nas da se uteknemo Mariji
7. Usporedba dvostrukog otkucaja srca primijenjena na Isusa i Mariju
8. Utješne riječi svetog Ignacija, svetog Bonaventure, svetog Petra Damjanskog i svetog Grgura Nazijanskog o Marijinom milosrđu
9. Razlog zbog kojeg je Marija posebna zaštitnica grešnika
10. Marija, utočište grešnika, ne propušta ništa kako bi postigla njihovo obraćenje
11. Molitva zahvale Mariji jednog grešnika

Popis literature